

Н. Г. Каньоса
Т. Й. Бабюк

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО НАПИСАННЯ ТА ЗАХИСТУ
КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ
012 ДОШКІЛЬНА ОСВІТА**

УДК 378.2(477.43-21)(075.8)

ББК 72я73

M54

Рекомендовано до друку ухвалою ради із науково-методичної роботи і забезпечення якості вищої освіти педагогічного факультету Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (протокол за № 10 від 24 жовтня 2022 року)

Рецензенти:

Бахмат Н. В., доктор педагогічних наук, професор, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Вашиак О. О., кандидат педагогічних наук, доцент, Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Мельникова О. М., кандидат педагогічних наук, доцент, Уманський державний педагогічний університету імені Павла Тичини

Каньоса Н. Г., Бабюк Т. Й.

M54 Методичні рекомендації до написання та захисту кваліфікаційних робіт зі спеціальності 012 Дошкільна освіта : навчально-методичний посібник [Електронний ресурс] / уклад. Н.Г. Каньоса, Т.Й. Бабюк. Кам'янець-Подільський : Видавець Ковальчук О.В., 2023. 146 с.

ISBN 978-617-8105-14-3

У методичних рекомендаціях визначено загальні вимоги до змісту, структури й оформлення кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 012 Дошкільна освіта у Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка.

Для здобувачів і викладачів закладів вищої освіти.

ISBN 978-617-8105-14-3

УДК 378.2(477.43-21)(075.8)

ББК 72я73

© Н.Г.Каньоса, 2023

© Т.Й.Бабюк, 2023

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОБОТИ НАД МАГІСТЕРСЬКИМ ДОСЛІДЖЕННЯМ	9
Методологія проведення наукових досліджень	10
Основні етапи виконання кваліфікаційної роботи	17
Порядок визначення та затвердження тематики і керівництва кваліфікаційними роботами	18
Структура кваліфікаційної роботи та послідовність її виконання	19
РОЗДІЛ 2. ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ ...	29
Загальні вимоги	29
Заголовки	29
Нумерація	30
Ілюстрації і таблиці	30
Формули й рівняння	33
Загальні правила цитування та посилання на використані джерела	33
Складання списку використаних джерел	35
Додатки	38
РОЗДІЛ 3. ЕКСПЕРТИЗА, ЗАХИСТ ТА ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	40
Експертиза кваліфікаційних робіт	40
Захист кваліфікаційної роботи	48
Загальні критерії оцінювання кваліфікаційної роботи	49
ГЛОСАРІЙ	53
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	64
ДОДАТКИ	68
<i>Додаток А</i> Пріоритетні напрями (тематика) наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок Національної академії педагогічних наук України на 2022-2026 рр.	68
<i>Додаток Б</i> Заява на виконання кваліфікаційної роботи	77
<i>Додаток В</i> Завдання на кваліфікаційну роботу здобувачу	78
<i>Додаток Г</i> Довідка-виклик для виконання кваліфікаційної роботи	81

<i>Додаток Д</i> Титульний аркуш кваліфікаційної роботи.....	82
<i>Додаток Е</i> Оформлення змісту кваліфікаційної роботи.....	83
<i>Додаток Ж</i> Зразки оформлення наукового апарату магістерського дослідження.....	84
<i>Додаток И</i> Приклади оформлення бібліографічного опису у списку використаних джерел у кваліфікаційній роботі з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015.....	104
<i>Додаток К</i> Подання голові екзаменаційної комісії щодо захисту кваліфікаційної роботи	115
<i>Додаток Л</i> Форма листа-замовлення підприємства (організації) на виконання кваліфікаційної роботи	117
<i>Додаток М</i> Орієнтовна схема рецензії на кваліфікаційну роботу	118
<i>Додаток Н</i> Приклади рецензій на кваліфікаційну роботу.....	119
<i>Додаток П</i> Список рекомендованої літератури та інформаційних джерел для написання кваліфікаційних робіт	125
<i>Додаток Р</i> Основні вимоги до мультимедійних презентацій.....	143

ПЕРЕДМОВА

Методичні рекомендації містять загальні вимоги до підготовки, змісту, структури й оформлення кваліфікаційних робіт у Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (далі – Університет), які відповідно до Положення про організацію освітнього процесу в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (зі змінами) (протокол № 2 від 26 лютого 2020 р.) здобувачі вищої освіти виконують на завершальному етапі навчання за другим (магістерським) рівнем вищої освіти і передбачають (<https://drive.google.com/file/d/1ZbMN35h-7ZSJBBOVvL2bTCaLtRbcQA86/view>):

- систематизацію, закріплення, розширення теоретичних і практичних знань зі спеціальності та застосування їх у розв'язанні конкретних наукових, технічних, економічних, виробничих та інших завдань;
- розвиток навичок самостійної роботи й оволодіння методикою наукового дослідження та експерименту, пов'язаних з темою роботи.

Метою підготовки і захисту кваліфікаційної роботи є виявлення вміння самостійно працювати з науковою та навчальною літературою, аналізувати наукові концепції та узагальнювати дані практики, формулювати власні висновки і пропозиції.

Одним зі стратегічних напрямів реформування освітньої системи України є створення привабливої та конкурентоспроможної національної системи вищої освіти, інтегрованої у Європейський простір. З огляду на це важливим завданням сучасної вищої освіти є формування майбутніх фахівців, конкурентоспроможних на ринку праці, компетентних, відповідальних, які вільно володіють своєю професією, готових до постійного професійного зростання, соціальної та професійної мобільності. Забезпечити реалізацію означених стратегічних завдань спроможний фахівець дошкільної освіти, який має ґрунтовні професійно-педагогічні знання, здатний компетентно розв'язувати складні задачі й проблеми в організації та моніторингу освітнього процесу в системі дошкільної освіти.

У нормативних документах освітньої галузі: Законах України «Про освіту» (2017), «Про дошкільну освіту» (2018), «Про вищу освіту» (2014), «Базовому компоненті дошкільної освіти в Україні», «Концепції державної системи професійної орієнтації населення», «Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки» (2013), «Концепції розвитку педагогічної освіти» (2018), Державному стандарті вищої освіти за спеціальністю 012 Дошкільна освіта галузі знань 01 Освіта/Педагогіка другого (магістерського) рівня вищої освіти (2020) акцентується увага на необхідності формування нової генерації

педагогічних кадрів, підготовленої до якісного забезпечення освітніх потреб особистості дитини, розвитку її інтелектуального, культурного та комунікативного потенціалу.

Розв'язання цієї проблеми в сучасних умовах вимагає від майбутнього педагога глибокого усвідомлення переваг особистісно орієнтованої парадигми освіти, компетентнісного підходу до організації освітньо-виховного процесу, професійно-педагогічної креативності, оволодіння інноваційними педагогічними технологіями. Ступінь вищої освіти магістра відображає освітній рівень випускника, його готовність до науково-дослідної та науково-педагогічної діяльності.

Ступінь магістра присуджується за результатами захисту кваліфікаційної роботи. Мета кваліфікаційної роботи – розв'язання комплексу прикладних завдань відповідно до узагальненого об'єкта діяльності на основі застосування системи теоретичних знань і практичних навичок здобутих у процесі всього періоду навчання.

Кваліфікаційна робота є дослідженням наукового змісту, навчально-дослідного характеру, яка виконується здобувачем за обраною темою з актуальних проблем сучасної дошкільної освіти за матеріалами, зібраними за час навчання в магістратурі та у процесі переддипломної практики. Вона має підтвердити здатність виконавця самостійно здійснювати науковий пошук, використовуючи теоретичні знання і практичні навички, знаходити та формулювати проблеми, володіти методами та прийомами їх розв'язання, аналізувати та узагальнювати науково-практичну інформацію.

Кваліфікаційна робота є результатом вивчення здобувачем конкретної дослідницької задачі з метою знаходження ефективних шляхів та засобів її розв'язання. Сукупність отриманих результатів у ході дослідження актуальної проблеми дошкільної освіти дозволяє визначити рівень науково-педагогічної кваліфікації випускника магістратури і засвідчує наявність в нього умінь і навичок самостійного розв'язання наукових задач й педагогічних ситуацій, тобто відповідність ступеню магістра. Цей ступінь відображає, перш за все, освітній рівень випускника, його здатність до наукової, педагогічної та методичної роботи. Здобувач має не лише володіти знаннями основних наукових положень досліджуваної проблеми, але й уявленнями про методологію та організацію науково-дослідної роботи на усіх її етапах. Повинен демонструвати оволодіння професійною компетентністю – здатністю розв'язувати складні задачі й проблеми в організації та моніторингу освітнього процесу в системі дошкільної освіти або в процесі навчання фахівців із дошкільної освіти в закладах вищої

освіти, що передбачає проведення досліджень, та/або здійснення інновацій у ситуаціях, що характеризуються невизначеністю умов і вимог.

Кваліфікаційна робота має комплексний характер і пов'язана з поглибленням набутих здобувачем вищої освіти компетентностей та програмних результатів навчання.

Інтегральна компетентність. Здатність компетентно розв'язувати складні задачі й проблеми в організації та моніторингу освітнього процесу в системі дошкільної освіти або в процесі навчання фахівців із дошкільної освіти в закладах вищої освіти, що передбачає проведення досліджень, та/або здійснення інновацій у ситуаціях, що характеризуються невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності:

ЗК 01. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК 02. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 03. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК 04. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК 01. Здатність організовувати освітній процес у закладах дошкільної освіти з використанням сучасних засобів, методів, прийомів, технологій.

СК 02. Здатність здійснювати методичний супровід освітньої діяльності закладу дошкільної освіти.

СК 05. Здатність створювати та впроваджувати в практику наукові розробки, спрямовані на підвищення якості освітньої діяльності та освітнього середовища в системі дошкільної, зокрема, інклюзивної освіти.

СК 06. Здатність здійснювати просвітницьку діяльність з метою підвищення психолого-педагогічної компетентності вихователів, батьків, громадськості.

СК 07. Здатність до організації співпраці закладу дошкільної освіти з різними соціальними інституціями, категоріями фахівців до партнерства з батьками.

СК 09. Здатність до самоосвіти, самовдосконалення, самореалізації в професійній діяльності та до конкурентної спроможності на ринку праці.

Програмні результати навчання:

ПРН 01. Критично осмислювати концептуальні засади, цілі, завдання, принципи функціонування дошкільної освіти в Україні.

ПРН 02. Впроваджувати інформаційні та комунікаційні технології і генерувати нові ідеї в організації освітнього процесу закладів дошкільної освіти різного типу.

ПРН 03. Встановлювати взаємодію з різними соціальними інституціями, категоріями фахівців та батьками з метою забезпечення якості дошкільної освіти, реалізації дослідницьких та інноваційних проєктів.

ПРН 04. Аналізувати й порівнювати результати педагогічного впливу на індивідуальний розвиток дитини дошкільного віку в різних видах діяльності.

ПРН 05. Організовувати методичний супровід освітньої діяльності в мультикультурному середовищі закладу дошкільної освіти для формування в дітей поваги до різних національностей та здатності до взаємодії.

ПРН 06. Здійснювати психолого-педагогічне керівництво індивідуальним розвитком особистості дитини.

ПРН 08. Виявляти та відтворювати в практичній діяльності вихователя закладу дошкільної освіти передовий педагогічний досвід та результати досліджень.

ПРН 09. Застосовувати в професійній діяльності сучасні дидактичні та методичні засади викладання психолого-педагогічних дисциплін і обирати відповідні технології та методики.

ПРН 10. Володіти уміннями й навичками аналізу, прогнозування, планування, організації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти з урахуванням принципів дитиноцентризму, здоров'язбереження, інклюзії, розвивального навчання, особистісно-орієнтованого підходу, суб'єкт-суб'єктної взаємодії.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОБОТИ НАД МАГІСТЕРСЬКИМ ДОСЛІДЖЕННЯМ

Кваліфікаційна робота – це індивідуальне завдання навчально-дослідницького, творчого чи проєктно-конструкторського характеру, яке здобувач освіти виконує на завершальному етапі навчання за другим (магістерським) рівнем вищої освіти і є однією з форм виявлення рівня теоретичних знань, їх застосовування в реалізації конкретних фахових завдань.

Загальні вимоги до кваліфікаційної роботи:

- актуальність теми та підстави для її виконання, відповідність сучасному стану розвитку науки, оцінка стану об'єкта і предмета дослідження, розкриття практично розв'язаних завдань провідними науковими установами та організаціями, вченими і фахівцями певної галузі;
- глибина розв'язання поставлених проблем і/або завдань;
- конкретність, відповідність назви роботи спеціальності та змісту досліджуваної проблеми;
- чітко визначений науковий апарат дослідження (мета, об'єкт, предмет, завдання роботи, методи дослідження тощо);
- глибина й повнота аналізу наукової літератури з теми дослідження;
- елементи самостійності наукових пошуків здобувача, аргументація власної думки;
- ґрунтовність та достовірність отриманих результатів;
- змістовність, грамотність, логічність викладу матеріалу, використання притаманного окремій галузі науки поняттєвого апарату;
- аргументованість і конкретність висновків та рекомендацій;
- можливість практичного застосування результатів роботи, її апробація.

Назва кваліфікаційної роботи повинна бути лаконічною, без скорочень, відповідати спеціальності та суті обраної для дослідження наукової проблеми (завдання).

Вимоги до написання кваліфікаційних робіт сформовані відповідно до ДСТУ 3008:2015 «Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлення».

Кваліфікаційна робота здебільшого є навчально-дослідницькою працею, яка базується на використанні наукових здобутків дослідників. Її виконання спрямоване не стільки на вирішення наукової проблеми, скільки повинне

визначати вміння виконавця здійснювати науковий пошук, розпізнавати проблеми у певній галузі знань та вирішувати їх за допомогою відповідних методів та прийомів. Доцільно, щоб кваліфікаційні роботи здобувачів вищої освіти за спеціальністю Дошкільна освіта освітнього ступеня «магістр» містили елементи наукової новизни.

Кваліфікаційна робота виконується на базі отриманих здобувачем у процесі навчання і здобутих під час наукових досліджень теоретичних знань, зібраного фактичного матеріалу з обраної теми. Майбутній випускник зобов'язаний у межах кваліфікаційної роботи подати з обраної проблематики власну оцінку знань, розроблених наукою, зробити загальні й конкретні висновки, запропонувати свої рекомендації.

У кваліфікаційній роботі стисло, логічно й аргументовано викладають зміст і результати дослідження, уникаючи загальних слів, бездоказових тверджень, тавтології.

Написання та захист кваліфікаційної роботи здійснюється державною мовою.

Кваліфікаційні роботи зберігають у бібліотеці Університету впродовж п'яти років. Після закінчення терміну зберігання кваліфікаційні роботи знищують в установленому порядку, про що складають відповідний акт. Роботи, відзначені преміями на всеукраїнських конкурсах і конкурсах закладів вищої освіти, та роботи, перспективні для впровадження, а також відгуки на них, зберігають в архіві Університету постійно і описують окремим актом.

Порядок захисту кваліфікаційних робіт регулює Положення про порядок створення та роботу екзаменаційної комісії в Університеті.

Методологія проведення наукових досліджень

Для дослідників-початківців дуже важливо мати уявлення про методологію та методи наукової творчості, оскільки саме на перших кроках до оволодіння навичками наукової роботи найбільше виникає питань саме методологічного характеру. Передусім молодим науковцям бракує досвіду у використанні методів наукового пізнання, застосуванні логічних законів і правил, нових засобів і технологій.

Найбільш поширеними є два визначення науки, першим із яких є розгляд її як особливого виду пізнавальної діяльності, що спрямований на вироблення об'єктивних, системно організованих і обґрунтованих знань про світ, а другим –

розгляд її як соціального інституту, що забезпечує функціонування наукової пізнавальної діяльності.

Наука має на меті виявити закони, відповідно до яких об'єкти можуть перетворюватись у людській діяльності. Від інших форм пізнання науку відрізняє предметний та об'єктивний спосіб розгляду світу. Ця ознака предметності та об'єктивності виступає найважливішою характеристикою науки.

Завдання науки:

- збирання, опис, аналіз, узагальнення і пояснення фактів;
- виявлення законів розвитку природи, суспільства, мислення і пізнання;
- систематизація отриманих знань;
- пояснення суті, природи явищ і процесів;
- прогнозування подій, явищ і процесів;
- визначення напрямів і форм практичного використання отриманих знань.

Структура (система) науки може бути представлена по-різному залежно від узятих за основу засад розподілу її елементів. Зокрема науку розглядають як систему, що складається з:

- теорії;
- методології, методики і техніки досліджень;
- практики впровадження отриманих результатів.

Якщо науку розглядати з погляду взаємодії суб'єкта й об'єкта пізнання, то слід перелічити наступні елементи:

- об'єкт (предмет) – те, що вивчає конкретна наука, на що спрямоване наукове пізнання. Наприклад, об'єктом (предметом) психології є основні закономірності психічної діяльності особистості;
- суб'єкт – конкретний дослідник, науковець, спеціаліст наукової організації, організація;
- наукова діяльність суб'єктів, які застосовують певні прийоми, операції, методи для досягнення об'єктивної істини і виявлення законів дійсності.

Класифікація наук:

- про природу – природні;
- про суспільство – гуманітарні і соціальні;
- про мислення і пізнання – логіка, гносеологія, епістемологія та ін.

Кожну з названих груп поділяють на окремі підгрупи: гуманітарні науки (психологія, лінгвістика, соціологія, політологія, філософія, історія тощо).

Згідно з іншою класифікацією, науки поділяють на теоретичні і прикладні залежно від завдань, які виконують дослідники.

Крім того, теоретики наукового пізнання виділяють 4 сектори організації наукової діяльності, а саме:

- академічний;
- вузівський (фундаментальні, прикладні дослідження);
- галузевий (упровадження нововведень);
- промисловий (упровадження науково-технічних розробок).

Наука – особлива форма людської діяльності, яка склалася історично і має своїм результатом цілеспрямовано відібрані факти, гіпотези, теорії, закони й методи дослідження. Слід мати на увазі, що наукове мислення є по суті запереченням того, що на перший погляд здається очевидним. Науковими слід вважати будь-які дослідження, теорії, гіпотези, які припускають перевірку.

Наука здатна виходити за межі кожного певного історичного типу практики і відкривати для людства нові предметні світи, які можуть стати об'єктами практичного освоєння лише на майбутніх етапах розвитку цивілізації.

Однією з головних особливостей науки є доведеність істинності наукових знань. Основна мета науки – отримання нових знань і використання їх у практичному освоєнні світу. Однак, оскільки наука постійно виходить за межі процесів виробництва й освоєння соціального досвіду, вона лише частково може спиратися на наявні форми масового практичного освоєння об'єктів. Їй потрібна особлива практика. Основний продукт, який відповідає цілям і проблемам, що розв'язуються, наука здобуває лише після завершення циклу у вигляді законів і теорій. На проміжних етапах наука отримує побічний продукт, частина якого використовується в цьому самому циклі, а частина йде на поповнення знань і формування нових циклів.

Наукова діяльність існує в різних видах, таких як: науково-дослідна; науково-організаційна; науково-педагогічна; науково-інформаційна; науково-допоміжна діяльність та ін.

Формою існування і розвитку науки є наукове дослідження, а саме наукова (науково-дослідна) діяльність, спрямована на отримання і використання нових знань. Наукове дослідження – це діяльність, спрямована на всебічне вивчення об'єкта, процесу або явища, їх структури і зв'язків, а також отримання та запровадження в практику корисних для людини результатів. Об'єктом наукового дослідження є матеріальна або ідеальна системи, а предметом – структура системи, взаємодія її елементів, різні властивості, закономірності розвитку тощо.

Розрізняють дві основні групи наукових досліджень: фундаментальні та прикладні. Фундаментальні наукові дослідження – це наукова теоретична та/або експериментальна діяльність, спрямована на здобуття нових знань про закономірності розвитку та взаємозв'язку природи, суспільства, людини. Завданням фундаментальних наук є пізнання законів, що управляють поведінкою

і взаємодією базисних структур природи і суспільства. Сфера проведення фундаментальних досліджень охоплює різні галузі науки. До них належать: велика група фізико-технічних і математичних наук (математика, ядерна фізика, фізика плазми, фізика низьких температур та ін.); хімія і біологія; велика група наук про Землю (геологія, геофізика, фізика атмосфери, води і суші); соціальні науки.

Прикладні наукові дослідження – це наукова й науково-технічна діяльність, спрямована на здобуття й використання знань для практичних цілей. Безпосередня мета прикладних наук полягає у застосуванні результатів фундаментальних наук при вирішенні пізнавальних і соціально-практичних проблем. Розвиток науки йде шляхом від збирання фактів, їх вивчення й систематизації, узагальнення та розкриття окремих закономірностей до зв'язаної, логічно стрункої системи наукових знань, яка дозволяє пояснити вже відомі факти і передбачити нові.

Пошуковими називають наукові дослідження, спрямовані на визначення перспективності роботи над темою, пошук шляхів вирішення наукових завдань. Наприклад, вивчення типових конфліктів у групі з метою розробки прийомів їх подолання.

За тривалістю наукові дослідження поділяють на довготермінові, короткострокові й експрес-дослідження.

Залежно від форм і методів дослідження, деякі автори виділяють експериментальні, методичні, описові, експериментально-аналітичні, історико-біографічні дослідження та дослідження змішаного типу.

Методи і техніка дослідження

Методологія (гр. *methodos* – спосіб, метод і *logos* – наука, знання) – вчення про правила мислення при створенні теорії науки, вчення про науковий метод пізнання й перетворення світу; його філософська, теоретична основа, сукупність методів дослідження, що застосовуються в будь-якій науці відповідно до специфіки об'єкта її пізнання.

Поняття методології досить складне, тому тлумачиться по-різному. Багато зарубіжних наукових шкіл не розмежовують методологію і методи дослідження. В українській науковій традиції методологію розглядають як учення про науковий метод пізнання або як систему наукових принципів, на основі яких базується дослідження і здійснюється вибір сукупності пізнавальних засобів, методів, прийомів дослідження. Найчастіше методологію тлумачать як теорію методів дослідження, створення концепцій, як систему знань про теорію науки

або систему методів дослідження. Методику трактують як сукупність прийомів дослідження, включаючи техніку і різноманітні операції з фактичним матеріалом.

Методологія виконує такі функції:

- визначає способи здобуття наукових знань, які відображають динамічні процеси та явища;
- спрямовує, передбачає особливий шлях, на якому досягається певна науково-дослідницька мета;
- забезпечує всебічність отримання інформації щодо досліджуваних процесу чи явища;
- допомагає введенню нової інформації до фонду теорії науки;
- забезпечує уточнення, збагачення, систематизацію термінів і понять у науці;
- створює систему наукової інформації, яка базується на об'єктивних фактах, і логіко-аналітичний інструмент наукового пізнання. Перелічені функції дають змогу зробити висновок, що методологія - це концептуальний виклад мети, змісту, методів дослідження, які забезпечують отримання максимально об'єктивної, точної, систематизованої інформації про процеси та явища.

Методологія як вчення про систему наукових принципів, форм і способів дослідницької діяльності має чотирирівневу структуру. Розрізняють фундаментальні, загальнонаукові принципи, що становлять власне методологію, конкретнонаукові принципи, що лежать в основі теорії тієї чи іншої дисципліни або наукової галузі, і систему конкретних методів і технік, що застосовуються для вирішення спеціальних дослідницьких завдань.

Загальнонаукова методологія (філософська) виконує два типи функцій:

- виявляє смисл наукової діяльності та її взаємозв'язки з іншими сферами діяльності, тобто розглядає науку стосовно практики, суспільства, культури людини – це філософська проблематика. Методологія не є особливим розділом філософії: методологічні функції щодо спеціальних наук виконує філософія в цілому;
- вирішує завдання вдосконалення, оптимізації наукової діяльності, виходячи за межі філософії, хоча й спирається на розроблені нею світоглядні й загальнометодологічні орієнтири та постулати.

Отже, фундаментальні принципи базуються на узагальнювальних, філософських положеннях, що відбивають найсуттєвіші властивості об'єктивної дійсності і свідомості з урахуванням досвіду, набутого у процесі пізнавальної діяльності людини.

Фундаментальними принципами методології науки є:

- діалектика, що відбиває взаємозумовлений і суперечливий розвиток явищ дійсності;
- детермінізм – об'єктивна причинова зумовленість явищ;
- ізоморфізм – відношення об'єктів, що відбивають тотожність їх побудови, тощо.

Безумовно, змістова інтерпретація цих принципів варіюється відповідно до специфіки досліджуваного матеріалу (порівняємо, наприклад, розуміння ізоморфізму в математиці, геохімії і мовознавстві, природничих науках). Від тлумачення філософських принципів залежить обґрунтування методологічного підходу в дослідженні тієї чи іншої галузі.

Конкретнонаукова (або частковонаукова) методологія – це сукупність ідей або специфічних методів певної науки, які є базою для розв'язання конкретної дослідницької проблеми; це наукові концепції, на які спирається дослідник. Рівень конкретнонаукової методології потребує звернення до загальноновизнаних концепцій провідних учених у певній галузі науки, а також тих дослідників, досягнення яких є загальноновизнаними. У наукових дослідженнях, зокрема магістерських, це називають методологічною основою дослідження. Під методологічною основою дослідження слід розуміти основне, вихідне положення, на якому базується наукова робота. Методологічні основи психології можуть існувати поза цією наукою, за її межами і не виводитися із самого дослідження. Методологічна основа дослідження, як правило, не є самостійним розділом кваліфікаційної наукової роботи або іншої наукової праці, однак від її чіткого визначення залежить досягнення мети і завдань наукового дослідження, вибір методів.

Пошуки методологічних основ психологічного дослідження здійснюють за такими напрямками:

- вивчення наукових праць відомих учених, які застосовували загальнонаукову методологію для дослідження проблем психології;
- аналіз наукових праць провідних учених, які, одночасно із загальними проблемами психології, досліджували питання, що цікавлять автора магістерської роботи;
- узагальнення ідей науковців, які безпосередньо вивчали проблему, що є об'єктом, предметом магістерського дослідження;
- аналіз досліджень специфічних підходів до вирішення проблеми магістерської роботи професіоналів-практиків, які не лише розробили, а й реалізували на практиці свої ідеї;
- аналіз концепцій у відповідній сфері наукової і практичної діяльності

українських і зарубіжних учених і практиків.

Таким чином, виходячи з методологічних основ наукового дослідження магістерської роботи, необхідно чітко відповісти на запитання про: передбачувану провідну наукову ідею, сутність явища (об'єкта, предмета дослідження), суперечності, що виникають у процесі чи явищі, стадії, етапи розвитку (або тенденції). Це і становить наукову концепцію дослідження магістерської роботи.

Принципи організації і проведення магістерського дослідження

При організації і проведенні магістерського дослідження необхідно керуватися такими основними принципами, які визначають підхід до вивчення проблем, методику добору фактів та способів аналізу:

Принцип цілісного вивчення педагогічного явища і процесу зобов'язує проводити будь-яке дослідження в єдності з цілісним формуванням особистості й у цілісному освітньо-виховному процесі. Реалізація цього принципу передбачає встановлення зв'язку якостей, що вивчаються, з сутнісними сторонами особистості, розкриття різноманітності зовнішніх впливів на формування якостей особистості, що є предметом вивчення, чітке визначення місця досліджуваного педагогічного явища в цілісному освітньому процесі.

Принцип комплексного використання методів дослідження обумовлений складністю самого педагогічного процесу, його діалектичністю. Будь-який факт і явище в педагогічному процесі пов'язані з іншими, мають відкриті та приховані зв'язки, прості й складні залежності. Принцип вимагає багатоцільової установки при вивченні педагогічного явища, охоплення якомога більшої кількості його зв'язків, урахування зовнішніх впливів при проведенні дослідження за допомогою різноманітних методів, постійної перевірки і уточнення отриманих даних.

Принцип об'єктивності вимагає вивчення кожного факту за допомогою декількох методів, перевірки, уточнення фактичного матеріалу, співставлення даних свого дослідження з даними інших досліджень, фіксації всіх проявів (позитивних і негативних).

Принцип вивчення єдності і виховання особистості обумовлений тим, що в педагогічному експерименті необхідно одночасно вирішувати декілька завдань: вивчати дітей, стимулювати їхнє самопізнання і виховувати їх, аналізувати і

узагальнювати результати експериментальної роботи, бути одночасно дослідником і вихователем.

Принцип вивчення явища в його зміні і розвитку стверджує, що сутність явища, процесу, якості, що вивчаються, можливо вивчити, зрозуміти, виміряти лише у взаємозв'язку з іншими явищами, якостями, процесами, у розвитку і суперечностях.

Принцип історизму дозволяє досліднику здійснювати порівняння, аналогії, бачити найбільш суттєві і стійкі зв'язки явища, яке вивчається, впродовж тривалого проміжку часу, виявити тенденції, зміни в педагогічному процесі, показати вплив практики на розвиток ідеї і навпаки.

Принцип поєднання наукової сміливості з особливо великою передбачливістю надзвичайно актуальний у педагогічному дослідженні, оскільки в ньому беруть участь діти дошкільного віку, і невдачі тут недопустимі. Необхідно шукати нові рішення проблем, складати сучасні методики, але одночасно передбачити можливі недоліки, періодично робити «зрізи» в ході експерименту.

Принцип глибинного розгляду проблеми означає, що суттєве можна відшукати тільки тоді, коли заглибишся в діалектику явища, яке вивчається.

Основні етапи виконання кваліфікаційної роботи

Підготовка кваліфікаційної роботи є тривалою в часі і відбувається протягом навчання в магістратурі. Магістрант послідовно проходить етапи підготовки, виконання, завершення і захисту кваліфікаційної роботи.

- 1) вибір та затвердження теми кваліфікаційної роботи;
- 2) попередній пошук та підбір літератури з теми дослідження;
- 3) складання спільно з науковим керівником попереднього плану та структури кваліфікаційної роботи, а також календарного плану виконання окремих завдань;
- 4) визначення об'єкта, предмета, мети, завдань та можливих методів дослідження;
- 5) поглиблене опрацювання підбраної літератури з теми дослідження (порівняння, класифікація, узагальнення, критичний аналіз) та проведення подальшого пошуку літературних джерел;
- 6) формулювання теоретичних засад згідно теми педагогічного дослідження;
- 7) здійснення (за необхідності) емпіричного педагогічного дослідження, аналіз отриманих результатів та їх узагальнення;

8) написання наукового тексту кваліфікаційної роботи згідно з її структурою (вступ, основна частина, висновки, рекомендації), оформлення додатків і списку використаних джерел; підбір ілюстративного матеріалу; редагування тексту кваліфікаційної роботи згідно вимог до оформлення;

9) подання чорнового варіанту рукопису науковому керівникові;

10) доопрацювання роботи з урахуванням наданих зауважень та рекомендацій, остаточне чистове оформлення роботи;

11) подання фінальної версії роботи науковому керівникові, а також на кафедру для отримання рецензії і допуску до захисту;

12) захист кваліфікаційної роботи.

Увага! Наведена послідовність носить умовний характер, оскільки деякі етапи можуть проходити паралельно, або носити циклічний характер.

Порядок визначення та затвердження тематики і керівництва кваліфікаційними роботами

Тематика (перелік можливих тем) кваліфікаційних робіт розробляється щорічно та затверджується рішенням випускової кафедри теорії та методик дошкільної освіти. Теми обговорюють та затверджують на засіданні вченої ради педагогічного факультету. Здобувачі вищої освіти мають право вільного вибору теми кваліфікаційної роботи із запропонованого кафедрою переліку або можуть запропонувати свою тему з обґрунтуванням доцільності її розробки. Тематика роботи має враховувати проблематику сучасних педагогічних досліджень у сфері дошкільної освіти (*див. деякі напрями в додатку А, а весь перелік наведено в <https://naps.gov.ua/ua/press/announcements/2519/>*). Важливо здобувачам обрати тему майбутнього дослідження, аби вона була не лише цікава, але й актуальна.

Призначення керівників кваліфікаційних робіт (за поданням кафедри) та вибір здобувачем теми кваліфікаційної роботи за його особистою заявою затверджує вчена рада факультету розпорядженням декана педагогічного факультету. Науковими керівниками кваліфікаційних робіт є науково-педагогічні працівники університету з науковими ступенями та вченими званнями, висококваліфіковані спеціалісти виробництва. Кількість кваліфікаційних робіт на одного керівника визначається Нормами часу для планування й обліку навчальної роботи педагогічних і науковопедагогічних

працівників вищих навчальних закладів, затвердженими наказом Міністерства освіти і науки України від 07 серпня 2002 р. № 450.

В окремих випадках допускається корегування теми, плану кваліфікаційної роботи, а також заміна наукового керівника. Такі рішення затверджуються на засіданні випускової кафедри теорії та методик дошкільної освіти та вченої ради факультету.

Для виконання кваліфікаційної роботи здобувач повинен подати на ім'я завідувача випускової кафедри теорії та методик дошкільної освіти заяву на виконання кваліфікаційної роботи (*додаток Б*) і отримати підписане завідувачем випускової кафедри завдання на кваліфікаційну роботу (*додаток В*).

Здобувачі заочної форми навчання отримують довідку-виклик для виконання кваліфікаційної роботи (*додаток Г*).

Структура кваліфікаційної роботи та послідовність її виконання

Кваліфікаційна робота повинна містити такі складові:

- титульний аркуш;
- зміст;
- перелік умовних позначень, символів, скорочень і термінів (за необхідності);
- основна частина: вступ, розділи, параграфи, висновки;
- список використаних джерел;
- додатки (за необхідності).

Кожна з цих складових, а також розділи основної частини та додатки мають починатися з нової сторінки.

Титульний аркуш (*додаток Д*)

Титульний аркуш містить (у такій послідовності):

- найменування органу, до сфери управління якого належить освітній заклад, найменування закладу вищої освіти, факультету, кафедри;
- освітній ступінь, на який претендує здобувач (магістр);
- прізвище, ім'я, по батькові автора;
- тема роботи;
- назва групи, шифр і найменування галузі знань, спеціальності;

- науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові наукового керівника;
- місто і рік виконання роботи.

Зміст (додаток Е)

Зміст розташовують на початку роботи. Він містить такі структурні елементи: «Перелік умовних позначень (або Скорочення та умовні позначення)», «Вступ», послідовно перелічені назви всіх розділів, підрозділів і пунктів (якщо вони мають заголовок), «Висновки», «Список використаних джерел», «Додатки» з їх назвою та зазначенням номера сторінки початку структурного елемента. Не рекомендовано у змісті розривати слова знаком переносу.

Перелік умовних позначень, символів, скорочень і термінів

Використані в роботі незастандартовані умовні позначення, символи, одиниці, скорочення й терміни пояснюють у переліку, який подають безпосередньо після «Змісту», починаючи з наступної сторінки. Додатково їхнє пояснення наводиться у тексті при першому згадуванні.

Переліки скорочень та умовних позначень слід розташовувати стовпцем за абеткою. Ліворуч в абетковому порядку наводять скорочення або умовні позначення спочатку українською мовою, а потім іншими мовами (за наявності), а праворуч – їх розшифрування.

Скорочення, символи, позначення, які повторюються не більше двох разів, до переліку не вносяться.

Основна частина

Вступ

У вступі подається загальна характеристика роботи, розкривається сутність і стан наукової проблеми (задачі) та її значущість, підстави і вихідні дані для розроблення теми, обґрунтування необхідності проведення дослідження.

Вступ складає приблизно 5% тексту рукопису, або 3-5 сторінок. Приклади оформлення наукового апарату магістерського дослідження подано у *додатку Ж*.

У вступі подають загальну характеристику кваліфікаційної роботи у такій послідовності.

Актуальність теми

Розкривають значення обраної теми у розвитку відповідної галузі науки на основі аналізу вітчизняної та зарубіжної наукової літератури із зазначенням практично розв'язаних завдань, актуальних проблем у певній галузі. Висвітлення актуальності повинно бути небагатослівним.

У характеристиці дослідженості проблеми вказуються прізвища науковців, які у різних аспектах (філософських, психологічних, педагогічних) досліджували окреслену проблему, тобто дається огляд використаної літератури. Якщо тема достатньо розроблена у вітчизняній та зарубіжній науковій літературі, варто обґрунтувати доцільність її подальшого доопрацювання. В огляді специфіки джерельної бази слід згрупувати джерела за типами і видами; розділити їх за важливістю, якістю інформації, оригінальністю викладу, глибині розробок; відзначити проблеми та недоліки.

Бажано проаналізувати нові дослідження (за останніх 5 років).

Об'єкт і предмет дослідження

Об'єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і часткове.

Частина об'єктивної реальності (подія, процес, явище, система показників, закономірностей, зв'язків, видів діяльності), що обрана для вивчення, є *об'єктом* дослідження.

Найбільш важливі з теоретичної чи практичної точки зору властивості об'єкта, які підлягають вивченню за допомогою певних методів, є *предметом* дослідження (умови, технології, особливості).

Об'єкт та предмет пізнання не одне й те саме. Визначаючи об'єкт дослідження, необхідно відповісти на запитання: що розглядається? А предмет означає аспект розгляду, дає уявлення про те, як розглядається об'єкт саме в даному дослідженні цим автором.

У процесі підготовки кваліфікаційної роботи на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 012 Дошкільна освіта об'єктом дослідження виступає «процес підготовки», «освітній процес у ЗДО» та ін. Предметом – «зміст, форми та методи...», «методичні (або дидактичні) особливості...», «педагогічні умови». Наприклад, для теми дослідження «Інтерактивні технології ознайомлення дошкільників з соціальним довкіллям» об'єкт дослідження – процес соціалізації дітей старшого дошкільного віку; предмет – дидактичні особливості ознайомлення дошкільників з соціальним довкіллям засобами інтерактивних технологій.

Предмет дослідження визначає тему кваліфікаційної роботи. З предмета дослідження випливають його мета та завдання.

Мета і завдання дослідження

Мета дослідження повинна бути пов'язана з об'єктом і предметом дослідження, а також є кінцевим результатом, якого прагне досягти виконавець. Як правило, метою визначають теоретичне обґрунтування та експериментальну перевірку ефективності розробленої здобувачем системи формування досліджуваного явища.

Бажано уникати формулювання мети, вживаючи слова «Дослідження...», «Вивчення...», «Аналіз...», позаяк ці слова вказують на засіб досягнення мети, а не на саму мету. Бажано використовувати такі висловлювання: «Виявити...», «Визначити...», «З'ясувати...», «Надати характеристику...», «Довести...».

Наприклад, для теми дослідження «Інтерактивні технології ознайомлення дошкільників із соціальним довкіллям» метою слугуватиме: «теоретично обґрунтувати й експериментально перевірити ефективність методики ознайомлення дошкільників із соціальним довкіллям засобами інтерактивних технологій».

Досягненню мети кваліфікаційної роботи сприяють чітко сформульовані завдання дослідження.

Керуючись метою роботи, визначають завдання. Формулювання завдань необхідно робити якомога ретельніше, оскільки опис їхнього рішення має відобразити зміст складових частин роботи. Досить часто заголовки розділів і підрозділів формуються на основі завдань.

Якщо мета визначає стратегію дослідження, то завдання – його тактику. По суті завдання дослідження є декомпозицією мети на часткові підцілі. Зазвичай виділяються чотири - п'ять завдань, які необхідно розв'язати для досягнення мети дослідження. Вони формулюються таким чином, щоб охопити усі етапи роботи:

- 1) вирішення певних теоретичних питань, що входять до загальної проблеми дослідження;
- 2) визначення рівнів сформованості досліджуваного явища;
- 3) встановлення існуючих вад і труднощів, чинників визначеного стану речей, типових особливостей;
- 4) обґрунтування необхідної системи заходів для оптимізації освітнього процесу та її реалізацію;
- 5) експериментальну перевірку ефективності запропонованої системи формувальних заходів;

розробку різних типів методичних рекомендацій і пропозицій щодо використання результатів дослідження в практиці роботи закладів освіти.

Методика та експериментальна база дослідження

Метод дослідження – це сукупність прийомів, способів і правил, які використовує дослідник з метою одержання нових знань, фактів, формулювань категорій, розробки обґрунтованих практичних рекомендацій. Характеристика методичної частини випускної кваліфікаційної роботи передбачає опис методів збирання науково-практичної інформації та її обробки.

Методика – це послідовність розв’язання часткових завдань на основі обраних методів дослідження, певної системи умов та вимог. Методи і методика дослідження слугують інструментами розв’язання поставленої мети дослідження. Вибір науково обґрунтованих, адекватних завданням дослідження методів та методик збору, обробки та аналізу теоретичних та емпіричних даних є запорукою якісного виконання кваліфікаційної роботи.

Методи досліджень – спосіб набуття достовірних наукових знань, умінь та практичних навичок у різних сферах діяльності. Подають перелік методів дослідження, використаних для розв’язання поставлених у роботі завдань. Перераховують їх коротко та конкретно, визначаючи, що саме досліджувалось тим чи іншим методом. Обґрунтовують вибір методів, що забезпечують достовірність отриманих результатів і висновків.

До *теоретичних методів* дослідження відносяться: аналіз, порівняння, систематизація, класифікація та узагальнення даних психолого-педагогічної літератури з проблеми дослідження. До *емпіричних* – аналіз продуктів діяльності, бесіди, спостереження, тестування, анкетування, метод експертної оцінки, моделювання експериментальних ситуацій, вивчення та узагальнення досвіду роботи педагогів, статистична та аналітична обробка експериментальних даних.

Експериментальна база дослідження

Експериментальною базою дослідження слугують: педагогічний університет чи коледж (якщо робота присвячена професійній підготовці) або заклад дошкільної освіти свого регіону (якщо досліджуваними виступають діти 2-6 років життя). Учасниками експерименту є дошкільники експериментальної та контрольної груп, педагоги ЗДО та батьки досліджуваних. Склад експериментальної групи налічує 20-25 дітей дошкільного віку.

Практичне значення одержаних результатів

Практичне значення одержаних результатів: інформують про практичне застосування одержаних результатів (зазначають організації, в яких здійснено впровадження, форми реалізації, відповідні документи), або рекомендації щодо їх практичного використання.

Апробація результатів дослідження

Важливим показником успішного виконання кваліфікаційної роботи є апробація здобувачем досягнутих результатів шляхом публікацій статей та тез за темою дослідження у наукових збірниках і виступів з доповідями й повідомленнями з досліджуваної проблеми на науково-практичних конференціях різного рівня (Міжнародних, Всеукраїнських, обласних, регіональних, вузівських) та засіданнях кафедри. Подається інформація про оприлюднення результатів дослідження: кількість опублікованих тез, статей та виголошених доповідей і повідомлень.

Публікації: вказують, у скількох статтях наукових журналів, збірників наукових праць, матеріалах і тезах конференцій опубліковані результати роботи.

Структура кваліфікаційної роботи

У кінці вступу описують структуру кваліфікаційної роботи, вказують кількість розділів і підрозділів, використаних джерел, додатків.

Розділи кваліфікаційної роботи

Розділи кваліфікаційної роботи можуть містити підрозділи (нумерація складається з номера розділу, порядкового номера підрозділу, відокремлених крапкою), пункти (нумерація – з номера розділу, порядкового номера підрозділу, порядкового номера пункту, відокремлених крапкою), підпункти (нумерація – з номера розділу, порядкового номера підрозділу, порядкового номера пункту і порядкового номера підпункту, відокремлених крапкою). Кожен пункт і підпункт має містити закінчену інформацію. Розділи, підрозділи, пункти і підпункти нумеруються арабськими цифрами.

Зміст розділів має відповідати завданням, сформульованим у вступі й послідовно розкриває тему роботи. Основний текст кваліфікаційної роботи присвячено аналізу наукової літератури з теми дослідження, детальному опису використаних методів, результатів обробки зібраних емпіричних даних, основних результатів. Розподіл матеріалів кваліфікаційної роботи здійснюється

за двома розділами.

Основному тексту кожного розділу може передувати передмова з коротким описом обраного напрямку та обґрунтуванням застосованих методів досліджень. У кінці кожного розділу формулюють стислі висновки про наведені у розділі наукові та практичні результати дослідження.

Перший розділ

Перший розділ – теоретичний, містить теоретичний аналіз досліджуваної проблеми у науковій літературі сучасності та минулих років. У ньому визначається стан розробки проблеми вітчизняними та зарубіжними філософами, психологами, педагогами; уточнюється зміст провідних категорій дослідження; формулюються концептуальні підходи; встановлюється роль основних чинників впливу на досліджуване явище. Аналіз джерел здійснюється відповідно до шифру спеціальності, з якої магістрант виконує дослідження. У першому розділі конкретизуються основні етапи розвитку наукових уявлень з проблеми, що вивчається, критично висвітлюються відомі у цій сфері роботи, фокусується увага на специфічних аспектах розв’язання існуючої проблеми на сучасному етапі.

Огляд джерел повинен бути систематизованим аналізом теоретичної, методичної й практичної сторін досліджуваної проблеми, її новизни, значущості, переваг і недоліків проаналізованих праць, які доцільно згрупувати таким чином:

- праці, що висвітлюють динаміку розвитку проблеми (сучасні та минулих років);
- роботи, цілком присвячені темі й ті, що розкривають окремі її аспекти;
- праці вітчизняних та зарубіжних провідних фахівців з обраної теми;
- дослідження педагогів, психологів та спеціалістів інших галузей наукового знання.

Закінчують огляд стислим висновком про стан висвітлення основних аспектів теми у наукових джерелах.

Другий розділ

Другий розділ кваліфікаційної роботи – експериментальний.

Його присвячено констатувальному, формувальному та контрольному експериментам.

Зокрема, констатувальний експеримент (підрозділ 2.1. другого розділу магістерського дослідження) присвячено: детальному опису методики діагностики досліджуваного явища (під кожний компонент – когнітивний, емоційно-ціннісний та поведінковий); аналізу критеріїв, показників та

компонентів визначення міри його сформованості у досліджуваних експериментальної та контрольної груп; встановленню особливостей впливу на явище (процес) віку, статі та особливостей сімейного й суспільного виховання.

План констатувального експерименту

- Мета констатувального експерименту.
- Завдання констатувального експерименту.
- Опис експериментальної бази та кількості учасників експерименту.
- Методи дослідження.
- Визначення критеріїв та показників.
- Опис рівнів.
- Представлення результатів дослідження у вигляді діаграм або таблиць.

Підрозділи 2.2. та 2.3. другого розділу магістерського дослідження містять матеріали формульованого та контрольного експериментів.

У підрозділі 2.2. обґрунтовується модель оптимізації освітнього процесу на експериментальному майданчику, зокрема розкриваються основні принципи організації формульованого експерименту та визначені магістрантом педагогічні (психолого-педагогічні, організаційно-педагогічні) умови сприяння ефективному розвитку (вихованню, навчанню) досліджуваного явища; детально описується методика формульованого експерименту.

У підрозділі 2.3 характеризується процедура та методи контрольного експерименту, оцінюється ефективність застосованої системи впливів; формулюються методичні рекомендації педагогам щодо покращення освітньої діяльності в означеному у дослідженні напрямі.

Зміст розділів має відповідати темі кваліфікаційної роботи та повністю її розкривати.

Висновки

У висновках викладають найважливіші наукові та практичні результати роботи. Висновки обов'язково повинні відповідати меті та конкретним завданням, визначеним і сформульованим у вступі. Текст висновків можна поділити на пункти. У першому пункті висновків оцінюють одержані результати та їх відповідність сучасному рівню наукових знань. Далі висновки мають показати результати реалізації поставлених завдань, зазначених у вступі. Усе це дасть змогу авторові показати, що сформульованої у вступі мети досягнуто. Варто наголосити на окремих важливих здобутих результатах, обґрунтувати їх

достовірність, подати відомості про використання результатів дослідження або пропозиції щодо можливих галузей або сфер використання результатів роботи, викласти наукову, науковотехнічну, соціально-економічну значущість роботи, бажано надати рекомендації та пропозиції щодо досліджуваної проблеми, а також визначити доцільність продовження досліджень за відповідною тематикою. Кількість висновків не може бути меншою за кількість визначених у вступі завдань дослідження.

Висновки не повинні містити цитат, оскільки в них лише узагальнюється інформація, про яку розгорнуто (з цитатами) йшлося в розділах; висновки не повинні містити інформації, яка не обґрунтовувалася в роботі; у написанні висновків не допускається звичайна компіляція, тобто використання незмінених речень або цілих абзаців з основної частини роботи.

Рекомендований обсяг висновків у кваліфікаційній роботі – до трьох сторінок.

Список використаних джерел

Список використаних джерел відображає роботу автора зі збору та аналізу літератури, дозволяє зробити висновок про ступінь ґрунтовності виконаного дослідження і охоплює документи, використані під час написання кваліфікаційної роботи.

Список використаних джерел формується (за вибором) одним із таких способів:

- у порядку появи посилань у тексті;
- в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків;
- у хронологічному порядку.

Приклади оформлення бібліографічного опису у списку використаних джерел у кваліфікаційній роботі з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 подано у *додатку II*.

Додатки

Додатки подаються в кваліфікаційній роботі за необхідності, якщо вони відповідають її змісту й слугують доповненням до розкриття окремих положень дослідження для об'єктивної оцінки наукової і практичної значущості результатів дослідження. Кількість додатків визначається здобувачем самостійно або після консультації з науковим керівником.

У додатках вміщуються допоміжні аналітичні розрахунки, проміжні

результати обробки статистичних даних, матеріали експертних оцінок, тексти комп'ютерних програм, графічний матеріал, опис алгоритмів, копії документів, які підтверджують об'єктивність використаної інформації (заповнені протоколи спостережень, деталізація описаних в основному тексті методів; літературні тексти; протоколи спостережень за поведінкою дітей різного рівня сформованості досліджуваного явища; заповнені педагогами та батьками бланки анкет...), процедура розрахунків за формулами; фотографії тощо.

Додатки можуть бути подані у вигляді окремої частини (том, книга), як відокремлена самостійна частина кваліфікаційної роботи чи як продовження тексту основної частини. Обсяг додатків не повинен перевищувати обсягу кваліфікаційної роботи.

РОЗДІЛ 2. ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Загальні вимоги

Кваліфікаційна робота оформляється відповідно до «Вимог до оформлення дисертації», затверджених наказом Міністерства освіти і науки України 12 січня 2017 р. № 40, державного стандарту України «Документація. Звіти у сфері науки і техніки» (ДСТУ 3008:2015), інших нормативних документів.

Роботу друкують на аркушах білого паперу формату А4 (210x297 мм) на одному боці аркуша через півтора інтервали з розрахунку не більше 40 рядків на сторінці за умови рівномірного її заповнення та висотою літер і цифр не менш ніж 1,8 мм. За необхідності допускається використання аркушів формату А3 (297x420 мм). Кегель – мітел (14 типографських пунктів). Текст кваліфікаційної роботи необхідно друкувати, залишаючи поля таких розмірів: ліве – не менше 20-25 мм, праве – не менше 10 мм, верхнє – не менше 20 мм, нижнє – не менше 20 мм.

Вченою радою педагогічного факультету затверджений допустимий обсяг основного тексту кваліфікаційної роботи не менше 60 сторінок (освітній ступінь «магістр»).

Окремі слова, формули, знаки можна вписувати в текст чорним чорнилом, тушшю чи пастою. Насиченість знаків вписаного тексту має бути наближеною до насиченості знаків надрукованого тексту.

Зразок титульного аркуша кваліфікаційної роботи подано у *додатку Д*.

Заголовки

Заголовки структурних частин «ЗМІСТ», «ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «ДОДАТКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ» друкують великими літерами напівжирним шрифтом у центрі рядка. Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Крапку в кінці заголовка не ставлять.

Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою. Перенесення слів у заголовку розділу не допускається.

Не допускається розміщувати назву розділу, підрозділу, а також пункту й підпункту в нижній частині сторінки, якщо після неї розміщено тільки один рядок тексту.

Відстань між заголовком і подальшим чи попереднім текстом має бути не менше двох рядків.

Абзацний відступ повинен бути однаковим упродовж усього тексту і дорівнювати п'яти знакам.

Шрифт друку повинен бути чітким, рядки – чорного кольору середньої жирності. Щільність тексту роботи повинна бути однаковою.

Кожну структурну частину роботи починають з нової сторінки.

Нумерація

Сторінки кваліфікаційної роботи слід нумерувати арабськими цифрами, охоплюючи додатки, додержуючись наскрізної нумерації впродовж усього тексту. Номер сторінки проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці.

Першою сторінкою роботи є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок. На титульному аркуші номер сторінки не ставлять. Ілюстрації й таблиці, розміщені на окремих сторінках, включають до загальної нумерації сторінок роботи.

Розділи, підрозділи, пункти, підпункти нумерують арабськими цифрами.

Номер розділу ставлять після слова «РОЗДІЛ», після номера крапку не ставлять, потім з нового рядка друкують заголовок розділу.

Підрозділи повинні мати порядкову нумерацію в межах кожного розділу.

Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, відокремлених крапкою. Після номера підрозділу крапку не ставлять, наприклад: 1.1, 1.2 і т. д.

Пункти повинні мати порядкову нумерацію в межах кожного розділу або підрозділу. Номер пункту складається з номера розділу і порядкового номера пункту, або з номера розділу, порядкового номера підрозділу та порядкового номера пункту, відокремлених крапкою. Після номера пункту крапку не ставлять, наприклад: 1.1, 1.2, або 1.1.1, 1.1.2 і т. д. Потім у тому ж рядку подають заголовок пункту. Пункт може не мати заголовка.

Підпункти нумерують у межах кожного пункту за такими ж правилами, як пункти.

Якщо розділ або підрозділ складається з одного пункту, або пункт складається з одного підпункту, його не нумерують.

Ілюстрації і таблиці

Ілюстрації (фотографії, креслення, технічні рисунки, схеми, графіки, діаграми, карти) розміщують безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше,

або на наступній сторінці. Таблицю, рисунок або креслення, розміри якого більше формату А4, враховують як одну сторінку і розміщують у відповідних місцях після згадування у тексті або в додатках.

Ілюстрації можуть мати назву, яку розміщують нижче. За необхідності під ілюстрацією розміщують пояснювальні дані (підрисунковий текст). Назва рисунка повинна відбивати її зміст, бути точною, стислою.

Ілюстрація позначається словом «Рисунок__ (Рис.__)», яке разом з назвою ілюстрації розміщують після пояснювальних даних, наприклад: «Рис. 3.1 Програмні документи у сфері євроінтеграційної політики України».

Ілюстрації слід нумерувати арабськими цифрами порядковою нумерацією в межах розділу, за винятком ілюстрацій, наведених у додатках. Номер ілюстрації складається з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, відокремлених крапкою, наприклад, рисунок 3.1 – перший рисунок третього розділу. Якщо в розділі подано одну ілюстрацію, то її нумерують за загальними правилами.

Номер ілюстрації, її назву і пояснювальні підписи розміщують послідовно під ілюстрацією. Пояснювальний текст під ілюстрацією для кращого сприйняття виділяють курсивом.

Рисунок виконують на одній сторінці аркуша. Якщо він не вміщується на одній сторінці, його можна переносити на наступні сторінки. У такому разі назву рисунка зазначають лише на першій сторінці, пояснювальні дані – на тих сторінках, яких вони стосуються, і під ними друкують: «Рисунок __, аркуш __».

Ілюстрації в кваліфікаційній роботі мають бути розташовані так, щоб їх було зручно розглядати без повороту роботи або з поворотом за годинниковою стрілкою.

Якщо ілюстрації, розміщені в кваліфікаційній роботі, створені не автором, обов'язково слід вказати джерело їх походження. Наприклад:

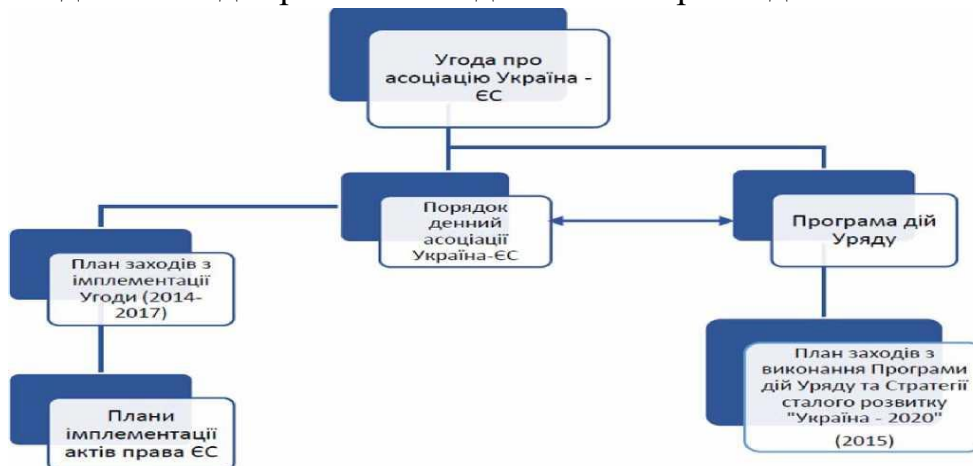

Рис. 3.1. Програмні документи у сфері євроінтеграційної політики України

Джерело: Звіт про виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art id=248115804>

Не варто оформляти посилання на ілюстрації як самостійні фрази, у яких лише повторюється те, що міститься в підписі. У тому місці, де викладається тема, пов'язана з ілюстрацією, і де читачеві треба вказати на неї, розміщують посилання у вигляді виразу в круглих дужках «(рис. 3.1)» або «...як це видно з рис. 3.1» або «... як це показано на рис. 3.1». Цифровий матеріал, як правило, оформлюють у вигляді таблиць. Таблицю слід розташовувати безпосередньо після тексту, у якому вона згадується вперше, або на наступній сторінці. На кожену таблицю має бути посилання в тексті із зазначенням її номера.

Таблиці нумерують наскрізно арабськими цифрами, крім таблиць у додатках. Дозволено таблиці нумерувати в межах розділу. У цьому разі номер таблиці складається з номера розділу та порядкового номера таблиці, відокремлених крапкою, наприклад, «Таблиця 2.1» – перша таблиця другого розділу. Таблиці кожного додатка нумерують окремо. Номер таблиці додатка складається з позначення додатка та порядкового номера таблиці в додатку, відокремлених крапкою, наприклад: «Таблиця В.1 – », тобто перша таблиця додатка В. – назва таблиці.

Якщо в тексті роботи подано лише одну таблицю, її не нумерують.

Назва таблиці має відображати її зміст, бути конкретною та стислою. Якщо з тексту звіту можна зрозуміти зміст таблиці, її назву можна не подавати. Назву таблиці друкують з великої літери і розміщують над таблицею з абзацного відступу. Якщо рядки або колонки таблиці виходять за межі формату сторінки, таблицю поділяють на частини, розміщуючи одну частину під іншою або поруч, чи переносять частину таблиці на наступну сторінку. Слово «Таблиця» подають лише один раз над першою частиною таблиці. Над іншими частинами таблиці з абзацного відступу друкують «Продовження таблиці __» або «Кінець таблиці __» без повторення її назви.

Заголовки колонок таблиці починають з великої літери, а підзаголовки – з малої літери, якщо вони становлять одне речення із заголовком. Підзаголовки, які мають самостійне значення, подають з великої літери. У кінці заголовків і підзаголовків таблиць крапки не ставлять. Переважна форма іменників у заголовках – однина.

Перелік таблиць можна наводити у «Змісті» із зазначенням їх номерів, назв (якщо вони є) і сторінок початку таблиць.

На всі таблиці повинні бути посилання в тексті кваліфікаційної роботи. У посиланні слід писати слово «таблиця (табл.)» із вказівкою її номера «табл. 2.1).

Формули й рівняння

Формули й рівняння в кваліфікаційній роботі розташовують безпосередньо після тексту, в якому вони подаються, посередині сторінки. Вище й нижче кожної формули чи рівняння повинно бути залишено не менше одного вільного рядка. Формули й рівняння в кваліфікаційній роботі слід нумерувати арабськими цифрами порядковою нумерацією в межах розділу. Нумерувати варто тільки ті формули, на які є посилання в тексті. Номер формули чи рівняння складається з номера розділу та порядкового номера формули чи рівняння в межах цього розділу кваліфікаційної роботи, розділених крапкою, наприклад: формула (4.3) – третя формула четвертого розділу, або (ДБ.3) – формула 3 Додатку Б. Номер формули чи рівняння вказують на рівні формули чи рівняння в круглих дужках у крайньому правому положенні на рядку.

Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів, що входять до формули чи рівняння, наводять безпосередньо під формулою або рівнянням у тій послідовності, в якій їх подано у формулі чи рівнянні. Перший рядок пояснення починають без абзацного відступу зі слова «де» без двокрапки.

У разі використання формул необхідно дотримуватися певних правил. Найбільші, а також довгі та громіздкі формули, які мають у складі знаки суми, добутку, диференціювання, інтегрування, розміщують на окремих рядках. Це стосується також і всіх нумерованих формул. Для економії місця кілька коротких однотипних формул, відокремлених від тексту, можна подати в одному рядку, а не одну під одною. Невеликі та нескладні формули, що не мають самостійного значення, вписують усередині рядків тексту.

Формули в кваліфікаційній роботі виконують машинним чи креслярським шрифтом висотою не менш 2,5 мм. Застосування машинних і рукописних символів в одній формулі не допускається. Рекомендується застосування редактора формул Microsoft. Переносити формули чи рівняння на наступний рядок допускається тільки на знаках виконаних операцій, причому знак операції на початку наступного рядка повторюють. При переносі формули чи рівняння на знаку операції «множення» застосовують знак «х». Перенесення на знаку ділення «:» слід уникати. Формули, що подаються одна за іншою, не розділені текстом, відокремлюють комою. Якщо формули наводяться в теоретичній частині кваліфікаційної роботи, то їх слід використовувати і в аналізі фактичного матеріалу.

Загальні правила цитування та посилання на використані джерела

Під час написання кваліфікаційної роботи здобувач повинен посилатися на цитовану літературу або на ту літературу, звідки взято ідеї, висновки, задачі, питання, вивченню яких присвячена робота. Можна робити посилання на

структурні елементи самого дослідження. Посилатися слід на останні видання. Використовувати праці інших авторів можна шляхом цитування, перефразування або узагальнення.

У разі посилання на структурні елементи самої роботи зазначають відповідно номери розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів, позицій переліків, рисунків, формул, рівнянь, таблиць, додатків.

Посилаючись, треба використовувати такі вирази: «у розділі 4», «див. 2.1», «відповідно до 2.3.4.1», «(рисунок 1.3)», «відповідно до таблиці 3.2», «згідно з формулою (3.1)», «у рівняннях (1.23) – (1.25)», «(додаток Г)» тощо.

Дозволено в посиланні використовувати загальноприйняті та застандартовані скорочення згідно з ДСТУ 3582, наприклад: «згідно з рис. 10», «див. табл. 3.3» тощо. Посилаючись на позицію переліку, треба зазначити номер структурного елемента роботи та номер позиції переліку з круглою дужкою, відокремлені комою. Якщо переліки мають кілька рівнів, то їх вказують, наприклад: «відповідно до 2.3.4.1, б), 2)».

Посилання у тексті розміщують у квадратних дужках, наприклад: [11, с. 34], де «11» – номер публікації, на яку посилається автор, у списку літератури, а через кому вказано номер сторінки цієї публікації, на якій розміщено цитований текст. Якщо автор посилається на декілька джерел, то їх слід писати через крапку з комою [2, с. 364; 5, с. 127]. Дозволено наводити посилання на джерела інформації у виносках.

У разі використання запозиченого матеріалу без посилання на автора та джерело кваліфікаційна робота вважається плагіатом і знімається з захисту. Коли текст дослідження перевантажений цитатами і суцільними посиланнями, відсутні авторські міркування, то робота набуває характеру компіляції.

Помилковим вважається цитування, що має посилання на джерело, яке такої інформації не містить.

Неприпустимою є фальсифікація – підробка або зміна вихідних даних з метою доведення правильності висновку (гіпотези тощо), а також умисне використання неправдивих даних.

Науковий етикет потребує точно відтворювати цитований текст, не допускати, щоб найменше скорочення наведеного витягу спотворювало зміст, закладений автором. Загальні вимоги до цитування такі:

➤ текст цитати починається і закінчується лапками та подається у граматичній формі джерела зі збереженням особливостей авторського написання. Наукові терміни, запропоновані іншими авторами, не виділяються лапками, за винятком тих, що викликали загальну полеміку. У цих випадках використовується вираз «так званий»;

➤ цитування повинно бути повним, без довільного скорочення

авторського тексту та без перекручень думок автора. Пропуск слів, речень, абзаців у цитуванні допускається без перекручення авторського тексту і позначається трьома крапками в ламаних дужках: [...]. Вони ставляться у будь-якому місці цитати (на початку, всередині, наприкінці). Якщо перед випущеним текстом або за ним стояв розділовий знак, то він не зберігається;

- кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело;
- у непрямому цитуванні (переказі, викладі думок інших авторів своїми словами), що дає значну економію тексту, слід бути гранично точним у викладенні думок автора, коректним щодо оцінювання його результатів і давати відповідні посилання на джерело;

- якщо необхідно виявити ставлення до окремих слів або думок з цитованого тексту, то після них у круглих дужках ставлять знак оклику або знак питання;

- коли здобувач (автор роботи) подає цитату і виділяє в ній деякі слова, то робить спеціальне застереження, тобто після тексту, який пояснює виділення, ставиться крапка, потім дефіс і вказуються ініціали автора, а весь текст застереження вміщується у круглі дужки. Варіантами таких застережень є, наприклад: (курсив наш – А. Б.), (розбивка наша – А. Б.) (перші літери імені та прізвища автора роботи).

Узагальнення дозволяє одним реченням передати зміст цілого розділу або усєї авторської праці.

Використання чужих праць допомагає підтвердити власну думку, проілюструвати власну позицію, протиставити її думці авторитетів чи продемонструвати слабкість аргументації опонентів. Проте власна думка не повинна змішуватись у тексті із цитованою.

Складання списку використаних джерел

Список використаних джерел демонструє джерелознавчу базу дослідження, відображає компетентність та вміння автора працювати з вибором літератури та її аналізувати, вказує, які відомості були запозичені з інших публікацій.

Формування списку використаних джерел до кваліфікаційної роботи починається з моменту визначення теми кваліфікаційної роботи і здійснюється за певними правилами.

Головну допомогу в пошуку необхідної літератури надають бібліотечні каталоги та картотеки. У першу чергу варто опрацювати довідковобібліографічний апарат бібліотеки університету та наукових бібліотек міста. На сайтах провідних бібліотек України та зарубіжжя представлені

електронні каталоги, які відображають їхні фонди. Робота з ними дає можливість значно розширити коло виявлених джерел з обраної теми кваліфікаційної роботи.

Допомогу в пошуку літератури нададуть також довідкові видання, бібліографічні покажчики, реферативні журнали.

Не варто обмежуватися лише цитованою у тексті кваліфікаційної роботи літературою. До списку можна подавати до 15% матеріалів з обраної проблеми, на яких немає посилань у роботі, але які автор прочитав, переглянув, проаналізував під час підготовки роботи. Бажано виявляти джерела якомога повніше, враховувати останні публікації, пам'ятаючи, що бібліографічний список до кваліфікаційної роботи – це не лише підсумок вивчення проблеми, але й передумова подальших наукових досліджень.

Результатом роботи з каталогами, картотеками, довідковими, бібліографічними та реферативними виданнями повинна стати особиста алфавітна картотека, яка містить картки з бібліографічними записами видань, що мають відношення до теми. Картотека може бути картковою або електронною.

Під час ознайомлення з кожним джерелом бібліографічні дані перевіряють і уточнюють.

У складанні бібліографічного опису з метою використання як бібліографічного посилання на літературу в тексті або для списку літератури варто дотримуватися стандартної послідовності у розміщенні елементів і частин конкретного опису.

Об'єктами складання бібліографічного опису є всі види опублікованих (у т. ч. депонованих) і неопублікованих документів на будь-яких носіях.

Бібліографічні відомості подають в описі у тому вигляді, в якому вони наведені в джерелі інформації.

Мова бібліографічного опису відповідає мові вихідних відомостей документа.

Бібліографічний опис списку використаних джерел у кваліфікаційній роботі можна оформляти за вибором з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» або одним зі стилів (MLA style, APA-1,2, Chicago/Turabianstyle, Harvard style, ACS, AIP, IEEE, Vancouver, OSCOLA, APS, Springer MathPhys Style), віднесених до рекомендованого переліку стилів оформлення списку наукових публікацій, наведеного у додатку 3 до Вимог до оформлення дисертації, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України 12 січня 2017 р. № 40. В оформленні посилань на архівні документи слід дотримуватися правил оформлення посилань на архівні документи в дисертаціях на здобуття наукових ступенів доктора й кандидата наук (Бюлетень ВАК України. Київ :

2010. № 3. С. 17– 22).

Джерела, на які є посилання лише в додатку, подають в окремому переліку, який розміщують у кінці цього додатка.

Для компактності бібліографічного опису застосовують скорочення слів і словосполучень згідно з такими стандартами: ДСТУ 3582-2013 «Бібліографічний опис СКОРОЧЕННЯ слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила»; ДСТУ 7093:2009 «Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Скорочення слів і словосполук, поданих іноземними європейськими мовами» (ГОСТ 7.11-2004, MOD).

Скороченню підлягають різні частини мови, проте не скорочуються прізвища; назви документів (крім окремих випадків); коли скорочення впливає на зміну значення (змісту) слова; слово, яке складається з однієї літери; географічні та інші назви.

У складанні бібліографічного опису слід дотриматися норм сучасної орфографії.

Приклади оформлення бібліографічного опису у списку використаних джерел подано у додатку І.

Систематизація літератури в списку

Згідно з вимогами Державного стандарту України рекомендовано систематизувати та класифікувати всю літературу, використану під час написання наукової роботи, у такій послідовності:

1. *Джерела.*

Неопубліковані (архівні джерела, архівні фонди бібліотек) подаються за алфавітом; опубліковані – за хронологією.

2. *Література до теми наукової роботи.*

3. *Статті з періодичних видань.*

Вітчизняна періодика укладається за алфавітом чи хронологією, зарубіжна – за країнами, за алфавітом чи хронологією.

4. *Довідкова література* (бібліографічні покажчики, словники, енциклопедії, довідники тощо).

Таку послідовність розташування матеріалу в списку застосовують у практиці незалежно від вибраного угруповання основних видів джерел. На першому місці, за необхідності, розміщують усі законодавчі та нормативні матеріали відповідно до рангової послідовності, далі – статистичні джерела згідно з хронологією видань: офіційні збірники, повідомлення, огляди. Після цих матеріалів наводять вітчизняні та зарубіжні роботи. Спеціальні види

нормативнотехнічних документів зі стандартизації, патентні документи і т. ін. вказують у кінці списку.

У наукових роботах частіше використовують *алфавітну* побудову списку опрацьованої літератури, за якою бібліографічні описи розташовують за алфавітом авторів та заголовків робіт (якщо автора не вказано, або авторів більше трьох):

- 1) розміщення бібліографічних записів у разі збігу першого слова назви – за алфавітом другого слова тощо;
- 2) розміщення праць одного автора – за алфавітом першого слова назви окремих творів;
- 3) розміщення праць авторів з однаковими прізвищами – за алфавітом ініціалів авторів;
- 4) у разі збігу прізвищ та ініціалів авторів – за алфавітом праць;
- 5) розміщення бібліографічних записів різними мовами: спочатку за українським алфавітом чи мовами з кириличним алфавітом, потім література іноземними мовами в порядку латинського алфавіту.

Кількість наведених бібліографічних джерел у переліку повинна бути, як правило, в таких межах: 60 ± 10 .

Відомості про джерела нумерують арабськими цифрами. Номер ставлять перед бібліографічним записом і відокремлюють від нього крапкою.

Сторінки списку, як і інші сторінки тексту, нумерують. Нумерація наскрізна, продовжує нумерацію сторінок тексту.

Додатки

Додатки не є обов'язковим елементом кваліфікаційної роботи.

Додатки оформлюють як продовження роботи на наступних її сторінках або у вигляді окремої частини (книги), розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті. В основному тексті кваліфікаційної роботи на всі додатки повинні бути посилання.

Якщо додатки оформлюють на наступних сторінках, кожен такий додаток повинен починатися з нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкують слово «Додаток» і велика літера, що позначає додаток, наприклад: «Додаток Б».

Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ђ, наприклад: Додаток А, Додаток Б. Один

додаток позначається як «Додаток».

У разі оформлення додатків окремою частиною (книгою) на титульному аркуші під назвою роботи друкують великими літерами слово «ДОДАТКИ».

Текст кожного додатка за необхідності може бути поділений на розділи й підрозділи, які нумерують у межах кожного додатка. У цьому разі перед кожним номером ставлять позначення додатка (літеру) і крапку, наприклад: А.2 – другий розділ додатка А; В.2.1 – перший підрозділ другого розділу додатка В.

Ілюстрації, таблиці та формули, розміщені в додатках, нумерують у межах кожного, починаючи з літери, що позначає додаток, наприклад: рис. Д.1.2 – другий рисунок першого розділу додатка Д; формула (А.1) – перша формула додатка А.

РОЗДІЛ 3. ЕКСПЕРТИЗА, ЗАХИСТ ТА ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Експертиза кваліфікаційних робіт

Експертна оцінка кваліфікаційної роботи передбачає:

1. Перевірку на наявність академічного плагіату.
2. Передзахист на засіданні кафедри теорії та методик дошкільної освіти.
3. Наявність відгуку наукового керівника та рецензій експертів.

Академічна доброчесність

Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил провадження освітньої (освітньо-творчої) та наукової (науково-технічної) діяльності, які є обов’язковими для всіх учасників (суб’єктів) такої діяльності та мають на меті забезпечувати довіру до результатів навчання, творчості, науково-дослідної діяльності.

Про необхідність дотримання принципів академічної доброчесності наголошено у низці нормативних документів, а саме: Декларації про дотримання академічної доброчесності учасником процесу реалізації державної політики у сфері якості освіти (https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2019/05/Deklar_pro_dobr.pdf), Законі України про академічну доброчесність (<http://surl.li/dstdm>), Кодексі академічної доброчесності Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти (<http://surl.li/arbui>), Листі МОН України від 23.10.2018 №1/9-650 «Щодо рекомендацій з академічної доброчесності для закладів вищої освіти» (https://zakononline.com.ua/documents/show/124272__124272), Положенні про дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними, науковими працівниками та здобувачами вищої освіти Кам’янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (нова редакція), затвердженого вченою радою 26 грудня 2022 р. (протокол № 11) URL: <https://drive.google.com/file/d/1vwOb8sJzVjHpAnrAmFADtNQWYUhJny-R/view>, Кодексі академічної доброчесності Кам’янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (нова редакція), затвердженого 29 квітня 2021 р. (протокол № 6) URL: https://drive.google.com/file/d/1W_tRKAqt4kKFyD1zNzR76uxVZY3mUjBV/view та ін.

Одним з найпоширеніших порушень академічної доброчесності серед здобувачів вищої освіти є академічний плагіат – оприлюднення (опублікування), повністю або частково, чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього

твору (ст. 50 Закону України «Про авторське право і суміжні права»).

Плагіат академічний – оприлюднення (частково або повністю) наукових результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження та/або відтворення опублікованих текстів інших авторів без відповідного посилання (п. 6 ст. 69 Закону України «Про вищу освіту»).

Різновиди плагіату:

1) *фабрикація* – вигадання даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;

2) *фальсифікація* – свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;

3) *видання виконаної іншим автором роботи за свою* без внесення в неї жодних змін (Copy & Paste);

4) *дослівне копіювання фрагментів тексту* (від фрази до набору речень) без належного оформлення цитування;

5) *внесення незначних правок у скопійований матеріал* (переформулювання речень, зміна порядку слів у них тощо) та без належного оформлення цитування;

6) *рерайт* – це «переказ» чужого тексту своїми словами з точним збереженням сенсу оригіналу;

7) *парафраза* – переказ своїми словами чужих думок, ідей або тексту; сутність парафрази полягає в заміні слів (знаків), фразеологічних зворотів або пропозицій при використанні будь-якої авторської наукової праці (збереженої на електронних або паперових носіях, у тому числі розміщеної в мережі Інтернет);

8) *компіляція* – створення значного масиву тексту без поглибленого вивчення проблеми шляхом копіювання тексту із низки джерел без внесення в нього правок, з посиланням на авторів та «маскуванням» шляхом написання перехідних речень між скопійованими частинами тексту.

Суб'єкти академічної доброчесності – учасники освітнього процесу.

Основними принципами академічної доброчесності, якими повинні керуватися учасники освітнього процесу, є:

- *законність і верховенство права*, у своїй діяльності учасники освітнього процесу в К-ПНУ повинні неухильно дотримуватися чинного законодавства та інших нормативних документів, що регламентують навчальну, методичну, наукову та іншу діяльність, утверджують політику щодо забезпечення якості вищої освіти, і стимулювати до цього інших;

- *чесність і порядність*, у навчальній, науковій, методичній, організаційно-виховній, творчій та інших видах діяльності, у наукових дослідженнях учасники освітнього процесу в К-ПНУ зобов'язані діяти порядно і

добросовісно, не допускаючи жодних форм обману, брехні, шахрайства, крадіжки або інших форм нечесної поведінки, що негативно впливають на якість отриманих результатів;

- *взаємна довіра*: учасники освітнього процесу в К-ПНУ не повинні без згоди свого співрозмовника розголошувати особисту інформацію, отриману ним під час спілкування або надання освітніх послуг, а також використовувати її у власних цілях. Атмосфера поваги й довіри є основою для продукування нових ідей, творчості, індивідуального розвитку, вільного обміну інформацією між учасниками освітнього процесу в К-ПНУ;

- *справедливість і толерантність*: у взаємовідносинах між учасниками освітнього процесу в К-ПНУ важливим є неупереджене і доброзичливе ставлення один до одного, позбавлене дискримінації та нечесності, правильне й об'єктивне оцінювання результатів навчальної, дослідницької чи іншої діяльності;

- *партнерство й взаємоповага*: між учасниками освітнього процесу в К-ПНУ повинні панувати партнерські відносини (суб'єкт-суб'єктна взаємодія), що передбачають повагу до гідності інших, їхнього фізичного і психічного здоров'я, вільний обмін ідеями та свободу висловлювань незалежно від віку, статі, статусу. Варто поважати й цінувати як різноманітні, так іноді й протилежні, думки та ідеї;

- *рівність*, усі учасники освітнього процесу в К-ПНУ повинні мати рівний доступ до освіти незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, гендерної ідентичності, сексуальної орієнтації, етнічного, соціального, національного походження, стану здоров'я, освітніх потреб, інвалідності тощо;

- *відповідальність*: учасники освітнього процесу в К-ПНУ відповідають за результати своєї діяльності, виконують взяті на себе зобов'язання й протидіють будь-яким проявам академічної недобросовісності;

- *компетентність і професіоналізм*: учасники освітнього процесу в К-ПНУ зобов'язані підтримувати найвищий рівень компетентності у своїй роботі та навчанні;

- *академічна свобода*: самостійність і незалежність учасників освітнього процесу під час провадження педагогічної, науково-педагогічної, наукової та/або інноваційної діяльності, що здійснюється на принципах свободи слова і творчості, поширення знань та інформації, проведення наукових досліджень і використання їх результатів та реалізується з урахуванням обмежень, встановлених Законом України «Про вищу освіту»;

- *самовдосконалення і саморозвиток*: усі учасники освітнього процесу в К-ПНУ повинні докладати максимальних зусиль для постійного вдосконалення освітньої системи, зокрема через систематичне підвищення власного

професійного розвитку;

- *прозорість, відкритість, підзвітність*: усі процедури щодо освітньої, науково-дослідницької, господарської та фінансової діяльності, крім тієї, доступ до якої обмежено чинним законодавством, повинні бути прозорими з метою уникнення зловживань посадовим становищем обраними чи призначеними посадовими особами К-ПНУ. Посадові особи (ректор, проректори, декани факультетів, завідувачі кафедр) К-ПНУ зобов'язані звітувати про результати своєї діяльності;

- *добробут і безпека*: забезпечення сприятливих умов для роботи та навчання всіх учасників освітнього процесу в К-ПНУ.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з огляду на їхні індивідуальні потреби і можливості);

- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації).

Перевірка кваліфікаційної роботи на наявність академічного плагіату

Перевірка матеріалів кваліфікаційної роботи на наявність академічного плагіату проводиться згідно інструкції за допомогою декількох програмно-технічних засобів з визначенням унікальності роботи, які дозволяють згенерувати звіт за результатами перевірки зі встановленням факту наявності чи відсутності текстових та/або ілюстративних запозичень.

У Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка у Методичних рекомендації з перевірки курсових, дипломних/кваліфікаційних робіт, дисертацій здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка на рівень унікальності (нова редакція) визначено процедуру перевірки курсових, дипломних/кваліфікаційних робіт (проектів), дисертацій здобувачів вищої освіти К-ПНУ на рівень унікальності, яку здійснюють за допомогою програмно-технічного засобу на базі

онлайн-сервісу «Unichesk» (відповідно до укладеного договору).

Перевірку на рівень унікальності здійснюють на етапі подання матеріалів кваліфікаційних робіт, для розгляду випусковою кафедрою теорії та методик дошкільної освіти.

Інформаційно-технічне супроводження процедури перевірки матеріалів, на базі онлайн-сервісу «Unichesk» за відповідним дорученням здійснюють відповідальні особи з-поміж висококваліфікованих науково-педагогічних працівників чи інших працівників кафедри теорії та методик дошкільної освіти, яких призначає завідувач кафедри за допомогою модульного об'єктно-орієнтованого динамічного навчального середовища (MOODLE) на етапі загальної перевірки. Вищезазначені особи подають звіт про перевірку кваліфікаційних робіт (проектів) здобувачів вищої освіти для розгляду на засіданні кафедри теорії та методик дошкільної освіти до попереднього захисту кваліфікаційної роботи.

Кваліфікаційна робота здобувача другого (магістерського) рівня вищої освіти має мати **не менше 60 % унікальності**.

Відсоток унікальності кваліфікаційної роботи (проекту) не є тотожним оцінці, яку здобувач вищої освіти отримує під час захисту такої роботи.

У разі, якщо відсоток унікальності кваліфікаційної роботи здобувача вищої освіти освітнього ступеня «магістр» буде менший ніж 60 %, здобувач вищої освіти звертається до відповідальної особи для перевірки своєї роботи на платній основі за базі онлайн-сервісу «Unichesk». За результатами перевірки відповідальна особа формує звіт та подає його для розгляду на засіданні кафедри теорії та методик дошкільної освіти.

Остаточне рішення щодо наявності в кваліфікаційній роботі ідей і наукових результатів, які отримані іншими авторами, та/або відтворення опублікованих текстів інших авторів без покликань (за мотивованими висновками експертів відповідної галузі знань, яких призначають відповідальними особами для аналізу роботи) ухвалює кафедра теорії та методик дошкільної освіти на засіданні. У рішенні враховують специфіку роботи, що перевіряють на рівень унікальності, галузь знань (спеціальність), вид роботи (кваліфікаційна робота) та її унікальність.

Результати перевірки на рівень унікальності оформлюють протоколом засідання кафедри теорії та методик дошкільної освіти, у якому зазначають рішення про допуск до захисту, відправлення матеріалів на доопрацювання або відхилення без права подальшого розгляду.

У разі незгоди з результатами перевірки кваліфікаційної роботи на рівень унікальності здобувач вищої освіти має право на апеляцію.

Апеляцію подає особисто автор кваліфікаційної роботи на ім'я ректора К-ПНУ в триденний термін після оголошення результатів перевірки.

У разі надходження апеляції наказом (дорученням) ректора К-ПНУ створюють комісію для її розгляду. Комісію за фактами академічного плагіату також можуть створювати наказом (дорученням) ректора як з ініціативи педагогічних, науково-педагогічних, педагогічних працівників К-ПНУ, так і за дорученнями Міністерства освіти і науки України чи відповідних державних установ.

Персональний склад членів комісії формують із досвідчених авторитетних педагогічних, науково-педагогічних, наукових працівників К-ПНУ. До складу комісії можуть входити (за їх згодою) інші особи, які не є педагогічними, науково-педагогічними, науковими працівниками К-ПНУ. Під час розгляду апеляції про результати перевірки кваліфікаційної роботи здобувача вищої освіти до складу комісії можуть залучати представника(ів) органу студентського самоврядування.

Апеляцію розглядає апеляційна комісія в тижневий термін із наступного дня після видання наказу (доручення) ректора К-ПНУ про створення апеляційної комісії, якщо інший термін не зазначено в наказі (дорученні). Висновки апеляційної комісії оформлюють відповідним протоколом.

Апеляцію можна подати лише один раз.

Попередній захист кваліфікаційної роботи

Попередній захист кваліфікаційної роботи – це оприлюднення попередніх результатів магістерського дослідження на засіданні кафедри теорії та методик дошкільної освіти.

Кваліфікаційну роботу подають науковому керівникові для перевірки змісту та структури, внесення необхідних правок у визначені завданням на виконання кваліфікаційної роботи строки, але не пізніше 1 (одного) календарного місяця до засідання екзаменаційної комісії із захисту кваліфікаційної роботи.

До попереднього захисту кваліфікаційної роботи допускаються здобувачі другого (магістерського) рівня вищої освіти, які успішно склали екзаменаційну сесію, здійснили апробацію дослідження (виступи на конференціях та семінарах), підготувати попередній варіант магістерського дослідження.

Попередній захист роботи відбувається на засіданні випускової кафедри теорії та методик дошкільної освіти. На ньому викладачі дають поради та рекомендації щодо вдосконалення як власне роботи, так і підготовленого здобувачем виступу та/або мультимедійної презентації.

Список здобувачів, допущених до попереднього захисту, подається науковими керівниками на розгляд завідувача випускової кафедри не пізніше, ніж за 2 тижні до встановленої дати засідання кафедри.

Попередній захист кваліфікаційної роботи включає:

1) звіт здобувачів, представлений у вигляді презентації (не більше 10 хвилин), у якому стисло відображено обсяг виконаної роботи (вступ, готовність розділів, висновки, наявність апробації результатів дослідження);

2) висновок наукового керівника, який оприлюднює у відсотковому еквіваленті обсяг виконаної кваліфікаційної роботи студентом магістратури (на момент попереднього захисту магістрант зобов'язаний надати не менше 70% напрацьованих матеріалів дослідження).

Здобувачі другого (магістерського) рівня вищої освіти, які без поважних причин не з'явилися на засідання кафедри та не повідомили наукового керівника про причину своєї відсутності, вважаються не допущеними до публічного захисту кваліфікаційної роботи. Такі здобувачі зобов'язані у двохтижневий термін після засідання кафедри надати всі необхідні матеріали для керівників кваліфікаційних робіт.

Рівень готовності здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти до захисту кваліфікаційних робіт фіксується у протоколі засідання кафедри теорії та методик дошкільної освіти.

Відгук наукового керівника

Здобувач має отримати і подати екзаменаційній комісії відгук (висновок) наукового керівника про кваліфікаційну роботу.

У відгуку керівник аналізує:

- 1) актуальність обраної теми;
- 2) повноту розв'язання завдань;
- 3) використання наукових методів дослідження;
- 4) достовірність і елементи наукової новизни отриманих результатів;
- 5) грамотність і стильову майстерність автора;
- 6) особисту участь здобувача у наведених експериментальних дослідженнях, теоретичному опрацюванні отриманих результатів, формулюванні наукового положення/ідеї/методики;
- 7) ставлення здобувача до виконання роботи, ступінь самостійності та творчий характер дослідження;
- 8) уміння здобувача чітко, грамотно й аргументовано викладати матеріал, правильно його оформляти.

Науковий керівник може висловити зауваження і вказати на недоліки роботи. Відгук має містити загальний висновок щодо рекомендації до захисту. Останнє речення відгуку має містити фразу про те, відповідає чи не відповідає робота вимогам, які висуваються до кваліфікаційних робіт, і якої оцінки, на думку керівника, ця робота заслуговує.

Рішення про допуск кваліфікаційної роботи до захисту на основі пропозицій наукового керівника та результатів попереднього захисту ухвалюють на засіданні випускової кафедри теорії та методик дошкільної освіти. Підпис наукового керівника має супроводжуватись розшифровкою його прізвища, імені, по батькові, зазначенням посади, наукового ступеня, вченого звання.

Завершена робота має бути представлена екзаменаційній комісії (подана на випускову кафедру в паперовому та електронному вигляді) не пізніше ніж за шість тижнів до захисту.

Крім кваліфікаційних робіт, письмових відгуків, рецензій на кваліфікаційні роботи, на засідання екзаменаційної комісії подають (за їх наявності) довідки підприємств, установ і організацій про дозвіл на використання їх матеріалів у написанні кваліфікаційної роботи, довідки або акти про впровадження наукових досліджень, листи-замовлення підприємств на виконання кваліфікаційної роботи, копії публікацій здобувачів тощо.

Рецензування кваліфікаційних робіт

Здобувач має отримати письмову рецензію на свою кваліфікаційну роботу. Рецензентами можуть бути кандидати наук, доценти та професори кафедр відповідного факультету.

Кваліфікаційна робота, за бажанням автора, може мати й зовнішню рецензію. Зовнішніми рецензентами можуть бути фахівці, які працюють в організаціях, наукових установах і вищих навчальних закладах у тій галузі, якої стосується тема кваліфікаційної роботи. Зовнішня рецензія має бути надрукована на бланку установи, де працює рецензент. Підпис рецензента має супроводжуватись розшифруванням його прізвища, ім'я, по батькові, зазначенням місця роботи, посади, наукового ступеня, вченого звання, а також засвідчений печаткою.

У рецензії аналізують актуальність теми, відповідність змісту роботи заявленій темі (назві) і меті, повноту розкриття теми, достовірність отриманих результатів, практичну цінність роботи та можливість реалізації запропонованих автором рекомендацій, вказують недоліки кваліфікаційної роботи, оцінюють роботу, висловлюють побажання. Рецензент подає конкретну оцінку («відмінно», «добре», «задовільно») і пропонує присвоїти відповідний освітній рівень і

кваліфікацію з конкретної спеціальності. Оцінка рецензента «незадовільно» не є підставою для недопуску роботи до захисту.

До захисту кваліфікаційних робіт допускаються здобувачі, які виконали всі вимоги навчального плану підготовки фахівців відповідної спеціальності університету. Допуском до захисту кваліфікаційної роботи є наказ із зазначенням прізвищ здобувачів-випускників, підписаний ректором університету, за поданням деканів факультетів.

Здобувач під час захисту своєї роботи має дати відповіді на всі зауваження наукового керівника і рецензентів.

Захист кваліфікаційної роботи

Після отримання відгуку наукового керівника, рецензії на закінчену кваліфікаційну роботу фахівця відповідної кваліфікації випускник зобов'язаний переконливо захистити роботу на відкритому засіданні екзаменаційної комісії.

Структура та діяльність екзаменаційної комісії регламентується Положенням про організацію освітнього процесу в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (зі змінами) (затверджено вченою радою Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка від 26.02.2020 р., протокол №2) і Положенням про порядок створення та організацію роботи екзаменаційної комісії в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (нова редакція) (затверджено вченою радою Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка 29 квітня 2021 р., протокол №6).

Здобувач готує виступ до 20 хвилин з використанням необхідного ілюстративного матеріалу (таблиць, графіків, слайдів, формул тощо) та/або мультимедійну презентацію. Виступ випускника повинен містити стислий виклад змісту, структури роботи, висновки.

Увага зосереджується на висновках, пропозиціях, практичній значущості дослідження, особистому внеску автора роботи в отриманий результат. Зміст та якість виступу і презентації перед захистом перевіряє науковий керівник.

Письмову рецензію оголошує особисто рецензент у разі його присутності на захисті або один із членів екзаменаційної комісії за дорученням голови комісії.

Випускнику задають питання за змістом роботи члени екзаменаційної комісії та присутні.

Заключне слово надається випускнику після завершення обговорення роботи. У ньому він у коректній формі дає відповіді на зауваження.

Результати атестації здобувачів вищої освіти оцінюються за національною

шкалою, рейтинговою системою оцінювання та шкалою ЄКТС і оголошуються в день захисту кваліфікаційних робіт.

Здобувача, який на захисті кваліфікаційної роботи отримав незадовільну оцінку за національною шкалою та оцінку FX за шкалою ЄКТС, відраховують з університету. Йому видають академічну довідку встановленого зразка. У разі, коли захист кваліфікаційної роботи визнається незадовільним, екзаменаційна комісія вирішує, чи може здобувач подати на повторний захист ту саму роботу з доопрацюванням, чи він зобов'язаний опрацювати нову тему, визначену відповідною кафедрою.

Здобувач, який не захистив кваліфікаційну роботу, має право на повторну атестацію (з наступного навчального року) упродовж трьох років після відрахування з університету.

Кваліфікаційні роботи зберігаються в бібліотеці університету впродовж п'яти років. Після закінчення терміну зберігання кваліфікаційні роботи списують і знищують, про що складається відповідний акт.

Роботи, відзначені преміями на всеукраїнських конкурсах і конкурсах вищих навчальних закладів, перспективні для впровадження роботи, а також відгуки на них, зберігаються постійно.

Загальні критерії оцінювання кваліфікаційної роботи

Кваліфікаційна робота магістра має продемонструвати вміння автора працювати з літературою, логічно та аргументовано викладати матеріал, коректно використовувати статистичні та математичні методи для аналізу проблем, послуговуватися сучасними методами наукового дослідження, проведення експериментів, навичками формування власних узагальнень та висновків.

Основними критеріями оцінювання є:

- 1) зовнішнє оформлення;
- 2) актуальність дослідження, його значення;
- 3) змістовність та повнота розкриття теми;
- 4) виконання поставлених завдань;
- 5) знання відповідного теоретичного матеріалу і вміння використовувати його на практиці;
- 6) логічність висновків;
- 7) результати апробації та впровадження основних положень та висновків;
- 8) наявність достатньої кількості належно оформлених посилань на використані джерела;

- 9) достатньо повний список сучасної літератури з обраної проблеми (теми) за останні 10 років;
- 10) якість виступу випускника на захисті кваліфікаційної роботи;
- 11) правильність та повнота відповідей на запитання членів ЕК;
- 12) оцінка роботи керівником та рецензентом.

Отже, загальна оцінка захисту кваліфікаційної роботи формується з оцінки роботи як закінченої кваліфікаційної праці, доповіді здобувача, оцінки його роботи керівником/консультантом та відповідей на додаткові запитання. Рішення щодо підсумкової оцінки ухвалюється більшістю голосів членів екзаменаційної комісії за результатами публічного захисту з урахуванням висновків наукового керівника та рецензента.

Типові помилки в кваліфікаційних роботах, які впливають на їх оцінку:

- 1) зміст роботи не відповідає плану кваліфікаційної роботи або не розкриває тему повністю чи її частини;
- 2) зміст розділів (підрозділів) не віддзеркалює реальну проблемну ситуацію, стан об'єкта дослідження;
- 3) безсистемний виклад матеріалу, повторення одних і тих самих положень;
- 4) логічні помилки, невміння виокремити головне;
- 5) мета дослідження не пов'язана з проблемою, сформульована абстрактно і не відбиває специфіки об'єкта та предмета дослідження;
- 6) автор не виявив самостійності, робота є суцільною компіляцією;
- 7) не зроблено глибокого і всебічного аналізу чинних нормативних документів, нової спеціальної літератури (останні 2-10 років) з теми дослідження;
- 8) кількість використаних джерел є недостатньою для всебічного вивчення теми або переважно використано підручники, а не спеціальна наукова література;
- 9) поверхнево висвітлені результати практики, невдало поєднано теорію з практикою;
- 10) кінцевий результат не відповідає меті дослідження, висновки не узгоджено з поставленими завданнями або текстом роботи;
- 11) у роботі немає посилань на першоджерела або вказані не ті, з яких запозичений матеріал;
- 12) бібліографічний опис джерел у списку використаної літератури наведено без дотримання вимог державних стандартів;

- 13) наведено таблиці, діаграми, схеми, які не складені самостійно, а запозичені з підручника, навчального посібника, монографії або наукової статті;
- 14) обсяг та оформлення роботи не відповідають вимогам, робота виконана неохайно, з помилками;
- 15) під час захисту кваліфікаційної роботи здобувач виявляє невпевненість, не коментує наочну інформацію, не дає аргументовані відповіді на запитання.

Результати захисту кваліфікаційної роботи визначаються оцінками: «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно» та кількістю балів за шкалою ЄКТС (Європейська кредитно-трансферна система).

Критерії оцінювання кваліфікаційних робіт розробляють випускові кафедри та затверджують ухвалами засідань цих кафедр.

Орієнтовні критерії оцінювання кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти подано в таблиці (Відповідно до Положення про рейтингову систему оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (зі змінами та доповненнями) URL: https://drive.google.com/file/d/1aD_jeL-jGRbDWAegkQ58tdMxxbqQKuff/view).

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Рейтингова оцінка з кредитного модуля	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною (чотири-бальною) шкалою	Критерії оцінювання
90-100	А (відмінно)	відмінно	Повне виконання всіх вимог щодо написання і оформлення роботи; стислість і логічність промови здобувача, в якій відображені основні положення роботи; повні та вичерпні відповіді здобувача на запитання і зауваження, демонстрування високого рівня теоретичної, наукової та практичної підготовки.
82-89	В (дуже добре)	добре	Наявність несуттєвих помилок в оформленні роботи, у виступі та відповідях здобувача, що не впливають на зміст роботи.

75-81	С (добре)		Здобувач допустив помилки як у кваліфікаційній роботі, так і в підготовленій доповіді, однак їх рівень суттєво не впливає та не спотворює представлені положення на захисті; в стилістиці викладу є окремі помилки, що не є принциповим.
67-74	Д (задовільно)	задовільно	Суттєві недоліки в теоретичній і практичній частинах роботи, відсутність прикладів і достатньої аргументованості у відповідях автора. Автор роботи виявив невпевненість під час дискусії, відповідей на питання.
60-66	Е (достатньо)		Кваліфікаційна робота за багатьма параметрами не відповідає вимогам щодо її рівня виконання чи оформлення, переважно є компіляцією.
35-59	FX (незадовільно з можливістю повторного захисту)	незадовільно	Кваліфікаційна робота за багатьма параметрами не відповідає вимогам щодо її рівня виконання чи оформлення і вимагає доопрацювання, а її автор не володіє фактичним матеріалом і має низький рівень теоретичної підготовки. Під час захисту здобувач поводить себе невпевнено, матеріалами власної роботи володіє слабо, на поставлені питання відповідає не в повному обсязі, допускає суттєві помилки.
34 і менше	Ф (незадовільно з обов'язковим проведенням додаткової теоретичної підготовки та написання кваліфікаційної роботи)		Представлені матеріали на захист не відповідають вимогам до написання і захисту кваліфікаційних робіт. Здобувач не в змозі захистити власну кваліфікаційну роботу. Кваліфікаційна робота є плагіатом.

ГЛОСАРІЙ

АБСТРАГУВАННЯ – виділення в об’єкті основних значущих ознак і відхилення вторинних, несуттєвих.

АНАЛІЗ – спосіб наукового дослідження, за яким явище поділяють на складники з метою вивчення його окремих частин.

АНАЛОГОВА ПРОБЛЕМА (аналогічні способи вирішення) – характерна для групи практичних проблем. Поставлена проблема такого виду не завжди потребує нового способу вирішення (навіть за умови існування нових фактів).

БЕСІДА – метод отримання інформації шляхом безпосереднього спілкування дослідника з респондентом.

ВАЛІДНІСТЬ (англ. valid – дійсний, придатний) – комплексна характеристика методу (методики), яка вказує на його придатність до використання (об’єктивність, діагностична сила, репрезентативність, точність, надійність).

ВЕРИФІКАЦІЯ – процедура емпіричної перевірки твердження на відповідність фактичному стану речей.

ВИБІР ТЕМИ – перший, а тому визначальний етап дослідження. Тема повинна бути обрана свідомо, а інтерес до теми, прагнення вирішити поставлене наукове завдання повинні постійно супроводжувати дослідника.

ВИМІРЮВАННЯ – процедура визначення числового значення певної величини за допомогою одиниці виміру.

ВІРОГІДНІСТЬ – властивість інформації точно відбивати дійсний або істинний стан чи розмір певного явища, процесу тощо. Вірогідною вважається інформація, яка не викликає сумніву в дослідника. Поняття вірогідності є певною мірою умовним, бо практично всі вимірювання явищ економічного життя не є абсолютно точними, а тільки приблизними.

ГНОСЕОЛОГІЯ – одна з фундаментальних наукових дисциплін, що вивчає пізнання, його роль у людській життєдіяльності, рушійні сили, суперечності пізнання, критерії та ознаки істинних знань.

ДЕДУКЦІЯ – спосіб наукового дослідження, при якому часткові положення виводяться із загальних.

ДЕТЕРМІНІЗМ характеризується розвитком об'єктивної причинної зумовленості явищ.

ДІАГНОСТИЧНА СИЛА (роздільна здатність) – характеристика, яка вказує на здатність методу (методики) диференціювати досліджувані об'єкти за вимірюваною ознакою, тобто розподіляти їх як мінімум на три групи: з низьким рівнем вираженості ознаки, середнім та високим.

ДІАЛЕКТИКА – фундаментальний науковий принцип дослідження багатопланової і суперечної дійсності в усіх її проявах.

ДІАЛЕКТИЧНИЙ ПІДХІД – дає змогу обґрунтувати причинно-наслідкові зв'язки, процеси диференціації та інтеграції, постійну суперечність між сутністю і явищем, змістом і формою, об'єктивність в оцінюванні дійсності.

ДОГМАТИЗМ – надмірне наголошування на цінності та незмінності виправданих знань, ідей та принципів.

ДОСЛІДЖЕННЯ – певний вид людської діяльності, спрямованої на з'ясування суті речей на систематичній основі, за допомогою чого поповнюються людські знання.

ДОСЛІДНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ – особливий вид діяльності педагога, відмінний від дидактичної, виховної і наближений до наукової за своїм складом, функціями та технологіями виконання.

ДОСЛІДНИЦЬКО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА РОБОТА – поєднання пошуку найбільш ефективної педагогічної системи через дослідницьку роботу, розробку програми експерименту та її реалізацію.

ДУМКА – це судження, в якому щось стверджується або заперечується. Наприклад, при кваліфікації стилістичних тропів може бути висловлена думка про наявність або відсутність певної закономірності в їх функціонуванні.

ЕКСПЕРИМЕНТ – апробація знання досліджуваних явищ у контрольованих або штучно створених умовах.

ЕКСПЕРИМЕНТ – комплексний метод дослідження, при якому відбувається активний вплив на досліджуване явище шляхом створення спеціальних умов (введення експериментальних факторів), що відповідають меті дослідника.

ЕКСПЕРТНА ОЦІНКА – оцінка, побудована на використанні професійного досвіду та інтуїції спеціалістів під час розв'язування аналітичних завдань, особливо при прогнозуванні розвитку економічних ситуацій.

ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ – особливий вид практичної діяльності, що існує всередині науки. Така діяльність потребує специфічних здібностей: мистецтва експериментатора, спостережливості польового дослідника, особистої контактності і такту психологів та соціологів, які займаються проведенням досліджень, та ін.

ЕМПІРИЧНИЙ ЕТАП – етап дослідження, пов'язаний із отриманням та первинною обробкою початкового фактичного матеріалу: емпіричних і наукових фактів.

ЗАВДАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ – потреба, яка виникає за певних умов і може бути реалізована завдяки визначеній структурі діяльності.

ЗАВЕРШАЛЬНА СТАДІЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОГО ПРОЦЕСУ – стадія узагальнення, апробації та реалізації результатів дослідження.

ЗАКОН – внутрішній суттєвий зв'язок явищ, що зумовлює їх закономірний розвиток.

ЗАКОНОМІРНІСТЬ – це: 1) сукупність дії багатьох законів; 2) система істотних, необхідних загальних зв'язків, кожна з яких складає окремий закон. Так, існують певні закономірності орфографічних та фонетичних змін, що відбуваються в конкретній мові.

ІДЕЯ – продукт людського мислення, форма відображення дійсності.

ІДЕЯ – це: 1) нове інтуїтивне пояснення події або явища; 2) провідне стрижневе положення в теорії.

ІЗОФОРМІЗМ – відношення об'єктів, що відбивають тотожність їх побудови.

ІНДУКЦІЯ – спосіб наукового дослідження, при якому за частковими фактами і явищами встановлюють загальні принципи і закони.

ІНФОРМАЦІЙНЕ ВИДАННЯ – містить систематизовані відомості про документи (опубліковані, неопубліковані) або результат аналізу й узагальнення відомостей, наведених у першоджерелах, що випускається організацією, яка здійснює науково-інформаційну діяльність, зокрема органами науково-технічної інформації. Це – бібліографічні видання, реферативні видання, оглядові видання.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПОШУК – сукупність операцій, спрямованих на пошук документів, які потрібні для розробки теми проблеми.

ІНФОРМАЦІЯ – сукупність повідомлень, яка визначає міру знань про ті чи інші явища, факти, події та їх взаємозв'язок.

ІНФОРМЕТРІЯ – наука, що вивчає математичні, статистичні методи і моделі та їхнє використання для кількісного аналізу структури й особливостей наукової інформації, закономірностей процесів наукової комунікації, у тому числі виявлення самих цих закономірностей.

ІСТИНА – якісна характеристика знання та мета пізнання; така характеристика знань, згідно з якою знання повністю збігаються з реальним станом справ; проте пряме дублювання реальності позбавляє людське пізнання сенсу, а тому істина постає як еталон та ідеал пізнання, який спрямовує пізнання, якісно його зумовлює; у своїй же повноті пізнання постає багатостороннім процесом продукування засобів наближення до істини.

КАТЕГОРІЯ – загальне, фундаментальне поняття, що відображає найбільш істотні властивості й відносини предметів і явищ. Категорії бувають філософськими, загальнонауковими і стосуються окремої галузі науки.

КОНФЕРЕНЦІЯ – найбільш поширена форма обміну інформацією за певною тематикою. На конференціях може використовуватись стендова інформація (доповідь), виставка літератури, зразки матеріалів, оформлюються тематичні експозиції конференції, приймаються рішення і рекомендації.

КОНЦЕПТУАЛЬНІСТЬ – визначення змісту, суті, смислу того, про що йде мова.

КОНЦЕПЦІЯ – це система теоретичних поглядів, об'єднаних науковою ідеєю (науковими ідеями). Теоретичні концепції обусловлюють існування і зміст багатьох лінгвістичних теорій. Поняття концепції є тісно пов'язаним з поняттям парадигми – вихідної, концептуальної схеми, моделі постановки проблем та їх вирішення, методів дослідження, що домінують певний історичний період у науковому товаристві.

КОНЦЕПЦІЯ – система поглядів, система опису певного предмета або явища, визначення його побудови, функціонування, що сприяє його розумінню, тлумаченню, вивченню головних ідей.

МАГІСТР – це освітній ступінь, що здобувається на другому рівні вищої освіти та присуджується вищим навчальним закладом (науковою установою) у результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти відповідної освітньої програми. Ступінь магістра здобувається за освітньо-професійною або за

освітньо-науковою програмою. Обсяг освітньо-професійної програми підготовки магістра становить 90–120 кредитів ЄКТС, обсяг освітньо-наукової програми – 120 кредитів ЄКТС. Освітньо-наукова програма магістра обов'язково містить дослідницьку (наукову) компоненту обсягом не менше 30 відсотків.

МЕТА ДІЯЛЬНОСТІ зумовлена певною потребою, задоволення якої потребує певних дій.

МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ – очікуваний кінцевий результат. Мета визначає стратегію і тактику дослідження, загальну його спрямованість і логіку.

МЕТОД (гр. methodos) – спосіб пізнання, дослідження явищ природи і суспільного життя.

МЕТОДИКА (гр. methodike) – сукупність методів, прийомів проведення будь-якої роботи; вчення про особливості застосування окремого методу чи системи методів.

МЕТОДОЛОГІЯ (гр. methodos – спосіб, метод і logos – наука, знання) – вчення про правила мислення при створенні теорії науки, вчення про науковий метод пізнання й перетворення світу.

МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ у природознавстві, техніці та інших науках має багато спільного, проте процес наукового дослідження економічних явищ має деякі відмінності.

МОДЕЛЮВАННЯ – метод наукового пізнання, сутність якого полягає у дослідженні моделі об'єкта пізнання на основі абстрактно-логічного мислення за принципами наочності, об'єктивності.

МОНОГРАФІЯ – наукова праця у вигляді книги з поглибленим вивченням однієї або кількох (тісно пов'язаних між собою) тем.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ ВИДАННЯ – це підручники та навчальні посібники з різних дисциплін економічного циклу, призначених для підготовки спеціалістів в галузі економіки, післядипломного навчання, перепідготовки кадрів, надання допомоги у вирішенні виробничих питань промислових підприємств.

НАДІЙНІСТЬ МЕТОДУ – характеристика, яка вказує на його здатність методу давати однакові результати при дослідженні однакових об'єктів в однакових умовах (забезпечувати відтворюваність результатів).

НАУКА – це сфера людської діяльності, спрямована на вироблення нових знань про природу, суспільство і мислення.

НАУКОВА ІДЕЯ – інтуїтивне пояснення явища (процесу) без проміжної аргументації, без усвідомлення всієї сукупності зв'язків, на основі яких робиться висновок.

НАУКОВА ПРОБЛЕМА – питання, що потребує наукового вирішення; завдання для пошуку невідомого; сукупність нових діалектично складних теоретичних або практичних питань, які суперечать наявним знанням або прикладним методикам у конкретній науці і потребують вирішення за допомогою наукових досліджень.

НАУКОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ – це цілеспрямований процес пізнання, який здійснюється з метою викриття закономірностей зміни об'єктів залежно від певних умов місця і часу їх функціонування для подальшого використання їх в практичній діяльності. Це – організований процес розумової праці, безпосередньо спрямований на виробництво нових знань. Отримання нових наукових даних – соціальна потреба суспільства. Це – діяльність, свідомо спрямована на отримання нового наукового продукту, що є оригінальним, неповторним, суспільно значущим; цілеспрямоване пізнання, результати якого є системою понять, законів і теорій.

НАУКОВИЙ ДОКУМЕНТ – різновид матеріального носія із закріпленою за ним науковою інформацією, що характеризується певною логічною завершеностю і призначений для її передачі в часі і просторі та використання в суспільній практиці.

НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ – це журнал, в якому публікуються роботи певної галузі академічної науки. Статті, що надсилаються до таких журналів, перед публікацією рецензуються незалежними фахівцями, які зазвичай, не входять до складу редакції журналу, а здійснюють дослідження в галузях, близьких до тематики статті.

НАУКОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ – визначається сукупністю ресурсів і можливостей сфери науки будь-якої системи (країни, території, галузі, підприємства) ефективно вирішувати виробничі завдання за певних форм організації та управління.

НАУКОВИЙ СЕМІНАР – це офіційний науково-комунікативний захід у формі періодичних зібрань науковців, покликаний сприяти формуванню активної дослідницької позиції вчених, розширенню їхнього наукового світогляду.

НАУКОВИЙ ТЕРМІН – це слово або поєднання слів на позначення поняття, вживаного в науці. Сукупність понять (термінів), які використовуються в конкретній науці, утворює її понятійний апарат.

НАУКОВІ ПОЛОЖЕННЯ – це виражені у вигляді чітких формулювань основні наукові ідеї, як прийняті за основу при виконанні дослідження, так і знову висунуті автором.

НАУКОВІ ФАКТИ – це відображені свідомістю факти дійсності, причому обов'язково перевірені, осмислені й зафіксовані в мові науки у вигляді емпіричних суджень.

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ПРОЦЕС – чітко організований комплекс дій, спрямований на отримання нових знань, що розкривають суть процесів і явищ у природі і суспільстві, з метою використання їх у практичній діяльності людей.

НАУКОВО-ДОСЛІДНА РОБОТА – це наукова і науково-технічна діяльність, спрямована на одержання наукового і/або науково-прикладного результату.

НАУКОВО-ПОПУЛЯРНЕ ВИДАННЯ – це брошури та книги з економічних проблем, призначених зазвичай для пропаганди економічних знань серед широкого кола читачів, які працюють переважно у сфері матеріального виробництва. Цей вид літератури може випускатись як центральними, так і місцевими видавництвами. Використання науково-популярної літератури при наукових дослідженнях припустиме, але з певними застереженнями, ураховуючи призначення та характер видання.

НАУКОВО-ПРИКЛАДНИЙ РЕЗУЛЬТАТ – нове конструктивне чи технологічне рішення, експериментальний зразок, завершене випробування, розробка, яка впроваджена або може бути впроваджена в суспільну практику. Науково-прикладний результат може бути у формі звіту, ескізного проекту, конструкторської або технологічної документації на науково-технічну продукцію, натурного зразка тощо.

НАУКОВО-ТЕХНІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ – визначається сукупністю матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, які спрямовуються у сферу науково-технічної діяльності і здатні забезпечити більш ефективно використання суспільної праці.

НАУКОМЕТРІЯ – система вивчення наукового, конструктивного знання за допомогою кількісних методів.

НЕНАДЛИШКОВІСТЬ – параметр, що характеризує рівень новизни інформації. Надлишковою інформацією прийнято називати інформацію, що не містить нових відомостей. Однак при цьому потрібно розрізняти виправдану та невиправдану надлишкову інформацію. До виправданої надлишкової інформації (насамперед, фактографічної) відносять ту її частину (ті сигнали), без яких сприйняття потрібних сигналів погіршується, наприклад, статистичні відомості про стан чи розвиток об'єкта, подані в ретроспективній формі.

НЕСУПЕРЕЧЛИВІСТЬ – властивість інформації забезпечувати однозначність тлумачення окремих подій та явищ на підставі якісної визначеності їх, що забезпечується однозначністю та вірогідністю зібраних фактів. Основною причиною суперечливості інформації є неточності та непослідовність у формуванні вихідної інформації.

ОБ'ЄКТ ДОСЛІДЖЕННЯ – явище або процес, які породжують проблемну ситуацію і на які спрямований процес пізнання.

ОДНОЗНАЧНІСТЬ – властивість інформації тотожно за значенням давати кількісну та якісну характеристику певних явищ, подій, процесів. Однозначність (тотожність) інформації дає можливість досліднику правильно оцінювати фактичний стан та робити належні узагальнення і висновки.

ОПИТУВАННЯ – метод, який полягає в тому, що інформацію збирають шляхом реєстрації показників, отриманих у результаті опитування людей.

ОРГАНІЗАЦІЙНА СТАДІЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНОГО ПРОЦЕСУ – низка процедур, які виконують на початковому етапі кожного наукового дослідження.

ПЕРВИННІ ДЖЕРЕЛА ЛІТЕРАТУРИ – видання, що вперше оприлюднили відповідну інформацію.

ПІЗНАННЯ – це органічний елемент людської життєдіяльності, що розвивається від незнання до знання, від неповного та непевного знання до більш повного та надійного, від видіння туманного, затьмареного до проясненого.

ПЛАН – «скелет» роботи, який компактно відображає послідовність викладення матеріалу. Планом є складений у визначеному порядку перелік підрозділів: питань, які повинні бути висвітлені в кожному розділі.

ПЛАН-ПРОСПЕКТ – реферативний виклад розміщених у логічному порядку питань, за якими надалі буде систематизуватися весь зібраний матеріал.

ПОЛОЖЕННЯ – наукове твердження, сформульована думка. Прикладом наукового положення є твердження про те, що мовленнєва норма складається з багатьох чинників (історичного, локального, соціального тощо).

ПОНЯТТЯ – це думка, що відображає істотні й необхідні ознаки певної безлічі предметів або явищ.

ПОРІВНЯННЯ – процес зіставлення предметів або явищ дійсності з метою встановлення подібності чи відмінності між ними, а також віднайдення загальних ознак, що можуть бути властивими двом або кільком об'єктам дослідження.

ПРАКТИЧНІ ПОСІБНИКИ – це видання, розраховані на окремі категорії спеціалістів для використання в щоденній практичній діяльності. Переважно це література з питань бухгалтерського та статистичного обліку, організації та планування виробництва, фінансування й кредитування тощо. Вона містить конкретні рекомендації, що базуються на чинних інструктивно-методичних документах. Ураховуючи специфіку сфери економічної діяльності, практичні посібники видаються як окремими книгами, так і серіями.

ПРЕДМЕТ ДОСЛІДЖЕННЯ – найбільш значущі властивості об'єкта, окремі його аспекти, сегменти чи взаємозв'язки, які підлягають вивченню.

ПРЕПРИНТ – наукове видання, що містить стислі основні наукові матеріали, отримані автором, опубліковані до виходу видання, де наукові результати дослідження будуть надруковані повністю.

ПРИКЛАДНІ ДОСЛІДЖЕННЯ – спрямовані на визначення способів використання законів природи для створення нових і вдосконалення чинних способів і засобів людської діяльності.

ПРИНЦИП – це керівна ідея, основне початкове положення теорії, вчення, науки. Принципи бувають теоретичними (наприклад, принцип залежності конкретних вербальних реалізацій від історичної епохи в діахронічних дослідженнях) і методологічними (наприклад, принцип послідовності та логічності викладення матеріалу дослідження).

ПРОБЛЕМА – це знання про незнання. Для визначення послідовності розв'язання проблем необхідно їх класифікувати. Сучасні знання з логіки наукового пізнання дають можливість визначити п'ять гносеологічних принципів класифікації проблем: об'єктний, функціональний, структурний, екзистенціальний і часовий.

ПРОДУКТ ДІЯЛЬНОСТІ – результат трансформації предмета у процесі діяльності.

ПРОЦЕДУРИ ДІЯЛЬНОСТІ – технологія (спосіб, метод) одержання бажаного продукту.

ПРОЦЕС НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ – сукупність послідовних дій, спрямованих на досягнення поставленої мети й отримання визначених наукових результатів.

РЕЙТИНГ (англ. rating – оцінювати, визначати клас, розряд) – ступінь популярності якоїсь особи, організації, групи, їхньої діяльності, програм, планів, політики у певний час; виводять шляхом голосування, соціологічних опитувань, анкет, на основі чого визначається місце, яке вони посідають серед інших.

РЕПРЕЗЕНТАТИВНІСТЬ – характеристика, яка вказує на здатність методу (методики) розповсюджувати (переносити) результати, отримані при дослідженні частини об'єктів, на всі об'єкти, що входять до відповідної групи.

РОЗРОБКА – процес перетворення нової наукової та науково-технічної інформації у форму, придатну для впровадження у практику.

СИМПОЗИУМ – це напівофіційна бесіда із завчасно підготовленими доповідями, а також виступами експромтом.

СИНТЕЗ – об'єднання частин у ціле з метою встановлення зв'язків між ними.

СКЕПТИЦИЗМ – висловлення сумніву як у позитивних можливостях пізнання, так і в його повній неспроможності.

СПОСТЕРЕЖЕННЯ – систематичне, цілеспрямоване, спеціально організоване сприймання предметів і явищ об'єктивної дійсності, які виступають об'єктами дослідження.

СТАТИСТИЧНІ ВИДАННЯ – це відомості про розвиток досліджуваного об'єкта та суб'єкта дослідження, які подають у вигляді таблиць, узагальнених щорічних статистичних збірників, що видаються статистичними органами. До статистичних матеріалів належать і весь первинний матеріал, зібраний дослідником безпосередньо в об'єкті дослідження. Такі матеріали прийнято називати фактографічними.

СТРУКТУРА ДІЯЛЬНОСТІ – предмет, засіб, процедури, умови, продукт діяльності.

СУДЖЕННЯ – думка, у якій за допомогою зв'язку понять стверджують або заперечують що-небудь. Судження про предмет або явище можна отримати або через безпосереднє спостереження будь-якого факту, або опосередковано – за допомогою умовиводу.

ТЕЗИ ДОПОВІДІ – це опубліковані до початку наукової конференції (з'їзду, конференції, симпозіуму, наукового семінару) матеріали попереднього характеру, де викладено основні аспекти наукової доповіді. Вони фіксують науковий пріоритет автора й містять матеріали, відсутні в інших публікаціях. Можливий виклад однієї тези.

ТЕМА – намічений результат дослідження, спрямований на вирішення конкретної проблеми.

ТЕМА НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ – відображає проблему в її характерних рисах, окреслюючи межі дослідження, конкретизуючи основний задум та створюючи передумови успіху роботи в цілому.

ТЕОРЕТИЧНИЙ ЕТАП ДОСЛІДЖЕННЯ – етап, пов'язаний із глибоким аналізом фактів, проникненням у суть досліджуваних явищ, пізнанням та формулюванням у якісній та кількісній формі законів, тобто з поясненням явищ.

ТЕОРЕТИЧНІ МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ – методи, мета яких полягає у встановленні закономірних зв'язків між явищами, формулюванні законів і закономірностей їх розвитку і на цій основі передбаченні нових явищ.

ТЕОРІЯ – це логічно організоване знання, концептуальна система знань, яка адекватно й цілісно відображає певну сферу дійсності.

УЗАГАЛЬНЕННЯ – комплекс послідовних дій для зведення конкретних одиничних фактів у єдине ціле з метою виявлення типових рис і закономірностей, притаманних досліджуваному явищу.

УМОВИ ДІЯЛЬНОСТІ – характеристика оточення суб'єкта у процесі діяльності, соціальні умови, просторові та часові чинники тощо.

ФАКТИ ДІЙСНОСТІ – це події, явища, які відбувалися або відбуваються насправді, це різні сторони, властивості, відносини досліджуваних об'єктів.

ФОРМАЛІЗАЦІЯ – виклад знань у вигляді понять, суджень, гіпотез, теорій, законів.

ФУНДАМЕНТАЛЬНІ ДОСЛІДЖЕННЯ – спрямовані на відкриття та вивчення нових явищ і законів природи, на створення нових принципів дослідження, їхньою метою є розширення наукового знання суспільства, встановлення того, що може бути використане в практичній діяльності людини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про вищу освіту». URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
2. ДСТУ 8302:2015 Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. Чинний від 01.07.2016. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 20 с.
3. ДСТУ ГОСТ 7.1:2006. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання. Чинний від 07.01.2007. Київ : Держспоживстандарт України, 2007. 47 с.
4. ДСТУ 3582:2013. Інформація та документація. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила. Чинний від 22.08.2013. Київ : Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с.
5. ДСТУ ГОСТ 7.80:2007. Бібліографічний запис. Заголовок. Загальні вимоги та правила складання. Чинний від 01.04.2008. Київ : Держспоживстандарт України, 2008. 12 с.
6. Кодексі академічної доброчесності Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (нова редакція), затвердженого 29 квітня 2021 р. (протокол № 6) URL: https://drive.google.com/file/d/1W_tRKAqt4kKFyD1zNzR76uxVZY3mUjBV/view
7. Кодексі академічної доброчесності Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти. URL: <http://surl.li/arbvl>
8. Про затвердження Вимог до оформлення дисертації: наказ Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/-laws/show/z0155-17>
9. Правила оформлення посилань на архівні документи у прикінцевих, прикінцевих, пристатейних списках джерел (у монографії, навчальному посібнику, статті тощо) / Бюлетень Вищої атестаційної комісії України. 2011. № 11. С. 16–19.
10. Положені про дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними, науковими працівниками та здобувачами вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (нова редакція), затвердженого вченою радою 26 грудня 2022 р. (протокол № 11) URL: <https://drive.google.com/file/d/1vwOb8sJzVjHpAnrAmFADtNQWYUjny-R/view>
11. Положення про організацію освітнього процесу в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Кам'янець-Подільського національного університету

імені Івана Огієнка. URL: <http://kpn.edu.ua/>

12. Положення про порядок створення, організацію і роботу екзаменаційної комісії в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. URL: <http://kpn.edu.ua/>

13. Положення про критерії оцінювання знань студентів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (відповідно до вимог ЕКТС) // Нормативні матеріали з навчально-методичної роботи Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка / [уклад: В.М. Федорчук, А.С. Попович, Л.І. Тимофійшина]. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2010. С. 54–66.

14. Стандарт вищої освіти України: другий (магістерський рівень) вищої освіти, ступінь «магістр». Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка. Спеціальність 012 Дошкільна освіта. Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.04.2020 р. № 572. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vyshcha/standarty/2020/05/2020-zatverdstandart-012-m.pdf>.

15. Академічна доброчесність : проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених : кол. моногр. / за заг. ред. Н.Г. Сорокіної, А.Є. Артюхова, І.О. Дегтярьової. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2017. 171 с.

16. Алексієвець Л.М. Методологія і методика наукових досліджень : навч. посіб. (пробне видання). Тернопіль : Терноп. нац. пед.ун-т ім. Володимира Гнатюка, 2008. 129 с.

17. Бірта Г.О., Бургу Ю.Г. Методологія і організація наукових досліджень. Київ : Центр учбової літератури, 2014. 142 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Burhu_Yurii/Metodolohiia_i_orhanizatsiia_naukovykh_doslidzhen.pdf

18. Бралатан В.П., Гуцало Л.В., Здирко Н.Г. Професійна етика : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 252 с.

19. Важинський С.Е., Щербак Т.І. Методика та організація наукових досліджень : Навч. посіб. Суми : СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2016. 260 с. URL: <https://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/03/vajinskii-posibnyk.pdf>

20. Власенко Л., Ладанюк А., Кишенько В. Методологія наукових досліджень : навчальний посібник. Київ : Ліра-К, 2018. 352 с.

21. Дипломна робота як форма діагностики якості підготовки магістрів спеціальності 8.01010101 Дошкільна освіта : методичні рекомендації до написання і захисту для студентів денної та заочної форм навчання / автори-розробники : Г.С. Тарасенко, Т.М. Кривошея. Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. 81 с.

22. Заграй Л.Д. Методи і вимоги до написання магістерських робіт : навчально-методичні рекомендації / ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника». Івано-Франківськ : ФО-П Петраш К.Т., 2019. 68 с.
23. Кваліфікаційні роботи : підготовка, оформлення, захист. Навчально-методичний посібник для студентів спеціальності 012 «Дошкільна освіта» / Автор-упорядник В.І. Староста. Ужгород : ДВНЗ «УжНУ», 2022. 60 с.
24. Кислий В.М. Організація наукових досліджень : навчальний посібник. Суми : Університетська книга, 2019. 224 с.
25. Ковальчук В.В., Моїсеєв Л.М. Основи наукових досліджень : навчальний посібник, 3-є вид., перероб. і допов. Київ : Професіонал, 2005. 240 с.
26. Колесников О.В. Основи наукових досліджень. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 144 с.
27. Корнешук В.В. Методичні рекомендації до написання випускної кваліфікаційної роботи магістра. 3-тє вид. Одеса : ОНПУ, 2020. 34 с
28. Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень : навчальний посібник. Київ : Кондор, 2006. 206 с.
29. Медвідь В.Ю., Данько Ю.І., Коблянська І.І. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. Суми : СНАУ, 2020. 220 с. URL: https://agro.snau.edu.ua/wp-content/uploads/2020/11/20201113_100711.pdf
30. Мельничук Л.Б. Технології педагогічних досліджень та діагностика у дошкільній освіті : навч.-метод. посібн. для студентів пед. ф-ту галузі знань 01 Освіта спеціальності 012 Дошкільна освіта. Рівне : Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. акад. Степана Дем'янчука, 2019. 56 с.
31. Методика наукових досліджень : навчально-методичний посібник / автор-упорядник В.В. Федорчук. Кам'янець-Подільський : Видавець ПП Зволейко Д.Г., 2022. 132 с.
32. Методичні рекомендації до написання та захисту магістерської роботи зі спеціальності 012 «Дошкільна освіта» / О.Л. Кононко, А.М. Аніщук. 2-ге вид., доповн. та перероб. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 51 с.
33. Методичні рекомендації до написання та захисту кваліфікаційної роботи [для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 012 Дошкільна освіта] / Борова В.Є., Красовська О.О., Марчук О.О., Мельничук Л.Б., Пагута Т.І., Яницька О.Ю.; за заг. ред. Л.Б. Мельничук. Рівне : ПВНЗ МЕНУ ім. акад. Степана Дем'янчука. 2022. 100 с.
34. Методичні рекомендації до написання і оформлення магістерських робіт / автор.-упор. Н.М. Дем'яненко, І.М. Кравченко. Київ : НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2019. 113 с. URL: https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/28937/Demianenko_Metodychni_rekomendatsii_2019.pdf?sequence=1

35. Основи методології та організації наукових досліджень: Навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнтів / за ред. А.Є. Конверського. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 352 с.

36. Основи методології та організації наукових досліджень : навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнтів / за ред. А.Є. Конверського. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 352 с

37. Палеха Ю.І., Леміш Н.О. Основи науково-дослідної роботи : навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів. Київ : Ліра-К, 2016. 336 с.

38. Сисоєва С.О., Кристопчук Т.Є. Методологія науково-педагогічних досліджень : Підручник. Рівне : Волинські обереги, 2013. 360 с.

39. Староста В.І. Методологія наукових досліджень: навчально-методичний посібник для самостійної роботи здобувачів освіти. Ужгород : ДВНЗ «УжНУ», 2021. 64 с.

40. Хриков Є.М. Методологія педагогічного дослідження : монографія. Харків, 2017. 237 с.

41. Чепіль М.М., Дудник Н.З. Педагогічні технології : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2012. 224 с.

42. Шахбазян К.С. Застосування в наукових публікаціях цитат із опублікованих творів, права на які належать іншим авторам URL: http://www.nas.gov.ua/publications/books/series/9789660247048/Documents/2017_14/17_14_05.pdf

43. Швець Ф.Д. Методологія наукових досліджень : навчальний посібник. Рівне : НУВГП, 2016. 151 с. URL: <http://surl.li/gpair>

44. Шейко В.М., Кушнарєнко Н.М. Організація та методика науково дослідницької діяльності : Підручник. Київ: Знання, 2008. 310 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Пріоритетні напрями (тематика) наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок Національної академії педагогічних наук України на 2022-2026 рр.

Загальними зборами НАПН України від 19 листопада 2021 р. № 1-1/2-4 схвалено «Пріоритетні напрями (тематика) наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок НАПН України на 2022–2026 рр.»

1. Філософія освіти. Методологія, теорія, історія освіти і педагогіки.

Актуальні проблеми

- Філософія освіти в контексті сучасних цивілізаційних викликів до людини і освіти.
- Філософія людиноцентризму як методологія особистісно орієнтованої освіти.
- Освіта впродовж життя, широка (формальна, неформальна, інформальна) освіта.
- Дисциплінарні, міждисциплінарні, мультидисциплінарні дослідження в галузі освіти.
- Концептуалізація і моделювання історико-педагогічного знання (гносеологія і аксіологія).
- Реформаційні процеси в освіті.
- Теоретичні й методологічні засади організації освітніх систем.
- Методологія і технології моніторингових досліджень в освіті та оцінювання її якості.
- Забезпечення гендерної рівності в освіті.
- Інші актуальні проблеми за пріоритетом.

2. Розвиток світової, європейської і національних освітніх систем.

Актуальні проблеми

- Історія зарубіжної освіти.
- Діяльність міжнародних організацій у розвитку освіти.
- Нормативно-правове забезпечення розвитку освіти в країнах ЄС.
- Закономірності й особливості становлення європейських просторів освіти, професійної освіти і підготовки, вищої освіти.
- Тенденції розвитку європейського дослідницького простору.
- Цифрова трансформація освіти і науки у провідних країнах світу.
- Методологічні проблеми порівняльних досліджень у галузі педагогіки та освіти.

- Забезпечення якості і рівного доступу до освіти в освітніх системах світу.
- Полікультурна освіта для гармонізації глобалізованого світу.
- Інші актуальні проблеми за пріоритетом.

3. Цифровізація освіти.

Актуальні проблеми

- Теоретико-методологічне та науково-методичне забезпечення цифровізації освіти.
- Проєктування і використання цифрових інформаційно-аналітичних систем освітньої і наукової діяльності.
- Формування цифрової компетентності, культури кібербезпеки суб'єктів освітнього процесу, їх адаптація в цифровому освітньому середовищі.
- Створення і методика використання комп'ютерно орієнтованих педагогічних систем, технологій дистанційного і змішаного навчання, цифрових освітніх ресурсів і засобів навчання.
- Науково-методичне забезпечення функціонування електронних освітньо-наукових бібліотек та електронних наукових видань.
- Освіта в умовах пандемії COVID-19, розвиток дистанційних форм навчання.
- Інші актуальні проблеми за пріоритетом.

4. Педагогіка і психологія освітнього процесу.

Актуальні проблеми

- Компетентнісно орієнтовані моделі дидактичних і методичних систем. Дидактичні засади, принципи і закономірності освіти для стійкого розвитку.
- Дидактико-методичні засади проєктування і реалізації STEM/STEAM-освіти. Методика і технології STEM/STEAM-освіти.
- Індивідуалізація і диференціація навчання і виховання в умовах особистісно орієнтованої освіти.
- Дидактичні засади, методика і технології формування ключових компетентностей, наукового світогляду, системного і критичного мислення учнів та студентів в освітньому процесі.
- Дидактико-методичні засади і технології інтегрованого навчання.
- Психолого-педагогічні засади виявлення і розвитку обдарованості здобувачів освіти.
- Інноваційні підходи до організації навчання на засадах педагогіки партнерства та управління безпечним освітнім середовищем, технології запобігання булінгу і дискримінації учасників освітнього процесу.
- Психологічні основи проєктування дистанційних форматів освітньої та професійної діяльності.
- Психічний розвиток, самореалізація та саморозвиток особистості в освітньому просторі.

- Психологічні механізми навчання впродовж життя.
- Інші актуальні проблеми за пріоритетом.

5. Дошкільна освіта.

Актуальні проблеми

- Доступність і якість дошкільної освіти, їх моніторинг.
- Освітній розвиток дитини раннього віку.
- Основні напрями освіти, виховання та розвитку дітей дошкільного віку.
- Компетентнісний підхід в дошкільній освіті.
- Освіта дітей дошкільного віку у цифровому просторі.
- Проєктування цифрових екосистем закладів дошкільної освіти.
- Створення індивідуального розвивального середовища дошкільника в закладах дошкільної і позашкільної освіти.
- Соціалізація (реальна і віртуальна) дитини дошкільного віку.
- Взаємодія закладу дошкільної освіти, сім'ї і початкової школи.
- Інновації освіти дітей раннього та дошкільного віку у зарубіжжі.
- Інші актуальні проблеми за пріоритетом.

6. Повна загальна середня освіта. Спеціалізована освіта.

Актуальні проблеми

- Дидактичні і методичні засади модернізації змісту повної загальної середньої освіти. Реалізація державних стандартів повної загальної середньої освіти в освітніх і навчальних програмах, підручниках і посібниках.
- Методика і технології навчання учнів на різних рівнях повної загальної середньої освіти.
- Контроль, діагностика й оцінювання результатів освітньої діяльності в закладах повної загальної середньої освіти.
- Проблеми теорії сучасного шкільного підручника і оцінювання його якості.
- Інші актуальні проблеми за пріоритетом.

7. Освіта дітей з особливими освітніми потребами.

Актуальні проблеми

- Теоретико-методологічні засади психолого-педагогічного та корекційно-реабілітаційного супроводу осіб з особливими освітніми потребами.
- Корекційно-розвивальна складова навчання дітей з особливими освітніми потребами у різних інституційних умовах.
- Психолого-педагогічна оцінка розвитку дітей з особливими освітніми потребами різних вікових груп.
- Технології інклюзивного навчання осіб з особливими освітніми потребами.

- Навчально-методичне забезпечення змісту освіти осіб з особливими освітніми потребами.
- Психолого-педагогічні засади організації системи раннього втручання і корекції розвитку дітей з особливими освітніми потребами.
- Науково-методичні засади і організаційно-педагогічні умови діяльності закладів освіти для дітей з особливими освітніми потребами, інклюзивно-ресурсних центрів.
- Технології психологічного супроводу та психотерапії осіб з особливими освітніми потребами.
- Теоретико-методичні засади підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців для роботи з особами з особливими освітніми потребами.
- Технології психолого-педагогічного супроводу родин дітей з особливими освітніми потребами.
- Інші актуальні проблеми за пріоритетом.

8. Теорія і технології виховання. Позашкільна освіта.

Актуальні проблеми

- Виховний потенціал цифрового простору.
- Науково-методичний супровід виховання дітей та молоді у цифровому просторі.
- Розвиток інклюзивного освітнього середовища в закладах позашкільної освіти.
- Моральне та громадянське виховання.
- Національно-патріотичне виховання. Військово-патріотичне виховання.
- Мистецька освіта та естетичне виховання у віртуальному просторі.
- Формування фізичної активності, здорового способу життя та готовності до підприємницької діяльності.
- Полікультурне виховання особистості в контексті європейських цінностей. Виховання в умовах пограниччя.
- Екологічна освіта дітей та молоді у контексті забезпечення стійкого розвитку суспільства.
- Розвиток особистості у відкритому середовищі дитячих, молодіжних об'єднань.
- Булінг серед учасників освітнього процесу.
- Інші актуальні проблеми за пріоритетом.

9. Професійна (професійно-технічна) і фахова передвища освіта.

Актуальні проблеми

- Моделювання та прогнозування розвитку професійної та фахової передвищої освіти в умовах цифровізації економіки і суспільства.
- Теоретичні і методичні засади розвитку професійної та фахової передвищої освіти з урахуванням потреб національної економіки та суспільства.

- Теоретичні і методичні засади проєктування інноваційних систем професійної підготовки майбутніх фахівців (за галузями).
- Теоретичні основи реалізації профільної середньої освіти професійного спрямування в закладах професійної та фахової передвищої освіти.
- Теоретичні і практичні засади маркетингового управління та менеджмента якості професійної освіти.
- Методики викладання загальноосвітніх, загальнотехнічних, спеціальних дисциплін, організації виробничого навчання та практики у закладах професійної та фахової передвищої освіти (за галузями).
- Технології підготовки майбутніх фахівців до побудови професійної кар'єри в умовах розвитку молодіжного підприємництва.
- Інші актуальні проблеми за пріоритетом.

10. Вища освіта.

Актуальні проблеми

- Синергія вищої освіти, науки та виробництва як головний ресурс суспільства знань, інноваційного розвитку
- Проблеми і стратегії досягнення конкурентоспроможної якості вищої освіти.
- Моделі і механізми оцінювання якості вищої освіти.
- Рейтингування закладів вищої освіти у світовій та національних практиках.
- Рівнева, галузева, типологічна і мережева структуризація вищої освіти: моделі і механізми її оптимізації.
- Ефективне врядування у закладах вищої освіти.
- Відкрита наука у закладах вищої освіти.
- Соціальна відповідальність закладів вищої освіти.
- Компетентнісний підхід і результатна парадигма у вищій освіті.
- Інші актуальні проблеми за пріоритетом.

11. Освіта дорослих. Педагогічна освіта.

Актуальні проблеми

- Розвиток освіти різних категорій дорослого населення в Україні.
- Прогнозування і проєктування розвитку освіти дорослих.
- Соціальне партнерство в освіті дорослих.
- Системи підготовки педагогічного персоналу до роботи з дорослими в Україні та у зарубіжних країнах.
- Теоретичні і методичні засади безперервного професійного розвитку педагогічного персоналу в умовах неформальної та інформальної освіти.
- Тенденції розвитку і моделі педагогічної освіти у зарубіжних країнах.

- Теоретичні і методичні засади проєктування інноваційних моделей професійної підготовки вчителя.
- Фундаменталізація змісту професійної підготовки вчителя та інших категорій педагогічних працівників.
- Науково-методичний супровід фахової підготовки педагогічних працівників у закладах фахової передвищої і вищої освіти.
- Інші актуальні проблеми за пріоритетом.

12. Управління та економіка освіти.

Актуальні проблеми

- Управління забезпеченням і вдосконаленням якості освіти та організацією безпечного і здорового освітнього середовища.
- Управлінські технології інноваційного розвитку закладу освіти.
- Розвиток закладу освіти як територіального (регіонального) соціокультурного центру.
- Управління ресурсами та ризиками розвитку нової української школи.
- Державно-громадське управління освітою.
- Інституційна автономія і академічна свобода закладів освіти.
- Організаційна та корпоративна культура закладу освіти.
- Економічна ефективність закладів освіти.
- Організаційно-правові форми та інноваційні моделі фінансування закладів освіти.
- Інші актуальні проблеми за пріоритетом.

13. Методологія, теорія та історія психології.

Актуальні проблеми

- Теоретико-методологічні основи психологічних досліджень та інтеграції психологічного знання.
- Становлення та розвиток психологічної думки в Україні.
- Теоретико-методологічні засади генетичної психології.
- Методологічні засади побудови і обґрунтування психологічних теорій.
- Соціокультурні чинники розвитку психологічної науки.
- Інші актуальні проблеми за пріоритетом.

14. Вікова психологія та фізіологія.

Актуальні проблеми

- Психофізіологічні основи розвитку та навчання особистості.
- Вплив навчального навантаження на психічне здоров'я учнів.
- Медико-психологічні основи формування здорового способу життя різних груп населення.
- Психофізіологічне забезпечення життєстійкості особистості.

- Психологічні засади забезпечення паліативної та хоспісної допомоги хворим.
- Психологічні проблеми репродуктивного здоров'я.
- Вплив цифровізації, інформатизації на розвиток особистості.
- Особливості сучасної дитини під впливом цифрових життєвих обставин.
- Інші актуальні проблеми за пріоритетом.

15. Психологія розвитку особистості.

Актуальні проблеми

- Психологічні основи особистісного розвитку, становлення та самоздійснення особистості, сприяння їй психологічному благополуччю.
- Психологічні механізми творчої діяльності.
- Вікові та професійні особливості творчості.
- Трансформація способу життя особистості у складних життєвих обставинах.
- Психологічні засади сприяння особистісному зростанню дітей різного віку.
- Психологічні механізми та технології розвитку суб'єктності особистості.
- Особистісні засади становлення екологоорієнтованої діяльності.
- Формування особистості в умовах сім'ї.
- Психологічні основи розвитку обдарованості особисті та її здатностей до креативного мислення.
- Розвиток особистості в умовах соціальної невизначеності.
- Інші актуальні проблеми за пріоритетом.

16. Соціальна і політична психологія.

Актуальні проблеми

- Психологічні закономірності та особливості соціалізації особистості в умовах суспільних трансформацій.
- Психологія груп, міжгрупових відносин та масоподібних явищ.
- Психологічні особливості етнічної ідентичності, формування етнонаціональної свідомості та самосвідомості.
- Теоретичні та методичні основи аналізу соціальних ситуацій, розроблення засобів психологічної підтримки дітей і дорослих у надзвичайних ситуаціях та в умовах невизначеності.
- Теорія і практика соціально-психологічного супроводу процесів модернізації освіти і суспільства, прогнозування тенденцій суспільного розвитку, відстеження та формування громадської думки.
- Психологічні проблеми масової комунікації, інформаційної безпеки і медіаосвіти в умовах цифровізації.
- Психологія громадянської освіти, формування політичної культури демократичного суспільства.

- Психологічні основи взаємодії політики і права.
- Інші актуальні проблеми за пріоритетом.

17. Прикладна психологія. Професійна й організаційна психологія.

Актуальні проблеми

- Теоретико-методологічні засади розвитку прикладної психології.
- Зміст, форми, методи та технології професійної діяльності практичного психолога.
- Науково-психологічний супровід педагогічних інновацій в освіті.
- Наукове забезпечення діяльності психологічних служб.
- Наукові засади і технології надання психологічної допомоги людям у складних життєвих обставинах.
- Психологічні основи розвитку організацій.
- Психологія праці.
- Психологічні особливості проектування професійного середовища та життєдіяльності людини в умовах динамічних змін на ринку праці.
- Психолого-педагогічні засади профорієнтаційної роботи в умовах ринкової економіки.
- Психологічна підтримка та супровід осіб віку пізньої дорослості.
- Геронтопсихологія в освіті дорослих.
- Інші актуальні проблеми за пріоритетом.

18. Соціальна педагогіка та соціальна робота.

Актуальні проблеми

- Соціалізація та профілактика ризикованої поведінки особистості у цифровому просторі.
- Соціалізація та розвиток особистості в різних соціальних інститутах.
- Міжсекторальне партнерство у соціальній та соціально-педагогічній роботі.
- Інноваційні технології соціально-педагогічної допомоги вразливим групам населення.
- Соціальна та соціально-педагогічна робота з дітьми та сім'ями вимушених переселенців.
- Соціальна та соціально-педагогічна робота у громаді.
- Профілактика ризикованої, девіантної та делінквентної поведінки підростаючої особистості.
- Подолання та мінімізація особистісної адикції та соціальної депривації.
- Дитячі та молодіжні об'єднання як предмет дослідження соціальної педагогіки.
- Вітчизняний та зарубіжний досвід становлення та розвитку соціальної педагогіки і соціальної роботи.
- Інші актуальні проблеми за пріоритетом.

19. Освіта, педагогіка і психологія для національної безпеки та безпеки життєдіяльності.

Актуальні проблеми

- Психологічні підходи до вивчення та вирішення проблем воєнного і поствоєнного суспільства.
- Психолого-педагогічні засади безпеки навчальної, трудової та розважальної діяльності, запобігання суїцидам та саморуйнівній поведінці дітей і дорослих.
- Психологічна освіта військових психологів і психологічна підготовка військовослужбовців до участі в бойових діях.
- Науково-методичні засади соціально-психологічної реабілітації та адаптації учасників бойових дій і внутрішньо переміщених осіб.
- Психологічні чинники волонтерського руху, соціально-психологічна підтримка його учасників.
- Психолого-педагогічне благополуччя сім'ї в умовах новітніх викликів національній безпеці та безпеці людини.
- Психологічні чинники збереження природних ресурсів та протидії кліматичним змінам.
- Інші актуальні проблеми за пріоритетом.

Додаток Б

ЗАЯВА НА ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Завідувачу кафедри
теорії та методик дошкільної освіти

здобувача вищої освіти I курсу
групи _____
спеціальності 012 Дошкільна освіта
за освітньо-професійною програмою
Дошкільна освіта
денної (заочної) форми навчання

(прізвище, ім'я, по батькові)

ЗАЯВА

Прошу дозволити виконувати кваліфікаційну роботу здобувача вищої освіти
під керівництвом _____,

(науковий ступінь, учене звання,

прізвище, ім'я, по батькові керівника)

Дата

Підпис

Додаток В

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Факультет	педагогічний
Кафедра	теорії та методик дошкільної освіти
Ступінь вищої освіти	магістр
Галузь знань	01 Освіта / Педагогіка
Спеціальність	012 Дошкільна освіта
Освітньо-професійна програма	Дошкільна освіта
Форма навчання	денна (заочна)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____ (підпис) _____ (ім'я, прізвище)

«__» _____ 202_ року

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ

- _____ прізвище, ім'я, по батькові
1. Тема кваліфікаційної роботи _____
- _____ ,
керівник кваліфікаційної роботи _____
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, учене звання)
- _____, затверджена
вченою радою педагогічного факультету протокол № _ від «_» _____ 202_ р.
2. Термін подання здобувачем кваліфікаційної роботи _____
3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи _____
- _____
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):
Опрацювання наукових джерел з теми роботи

Розроблення теоретичних підходів до дослідження проблеми
 Складання висновків до теоретичного опрацювання проблеми
 Розроблення методики дослідження проблеми
 Узагальнення результатів проведення методики дослідження проблеми
 Оформлення результатів емпіричного дослідження
 Складання висновків до емпіричного дослідження
 Складання загальних висновків
 Оформлення тексту роботи

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)
 Таблиці, рисунки.
6. Консультанти розділів роботи

Розділ	ПІБ, науковий ступінь, вчене звання консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання отримав
1			
2			

7. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи ¹	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1.	Затвердження теми роботи та призначення наукового керівника.		
2.	Отримання завдання на проведення дослідження.		
3.	Підготовка календарного плану виконання роботи, погодження його з науковим керівником та затвердження завідувачем відповідної кафедри.		
4.	Підготовка та узгодження розширеного плану-проспекту кваліфікаційної роботи.		
5.	Підготовка чернеткового варіанту		

¹ Назви етапів кваліфікаційної роботи є орієнтовними.

	роботи для першого читання науковим керівником.		
6.	Усунення зауважень наукового керівника, подання чернеткового варіанту на друге читання.		
7.	Врахування рекомендацій наукового керівника, доповнення роботи додатковими дослідженнями, що проводилися впродовж практики.		
8.	Підготовка роботи до рецензування; отримання зовнішньої рецензії.		
9.	Чистове оформлення роботи; подання роботи і зовнішньої рецензії науковому керівникові на підготовку відгуку.		
10.	Написання відгуку науковим керівником, його доповідь завідувачу кафедри про завершення роботи.		

Здобувач вищої освіти

_____ (підпис)

_____ (ім'я та прізвище)

Керівник кваліфікаційної роботи

_____ (підпис)

_____ (ім'я та прізвище)

Додаток Г

**ДОВІДКА-ВИКЛИК
ДЛЯ ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ ²**

(повне найменування вищого навчального закладу)

ДОВІДКА-ВИКЛИК ДЛЯ ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

№ _____ від «__» _____ 20__ року

Керівникові _____
(найменування підприємства, організації, установи)

На підставі статей 216, 217 КЗпП України та статті 15 Закону України «Про відпустки» прошу Вас надати додаткову оплачувану відпустку для підготовки і захисту кваліфікаційної роботи здобувачу заочної форми навчання _____
(найменування факультету)

(прізвище, ім'я, по батькові)

терміном з «__» _____ 202__ року по «__» _____ 202__ року
як такому, що виконує навчальний план.

М.П. Керівник заочного відділу

(підпис)

(ім'я, прізвище)

² Форма № Н-4.03 затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 02.07.2015 за № 705 і використовується для запрошення здобувача заочної (дистанційної) форми навчання до вищого навчального закладу для підготовки і захисту кваліфікаційної роботи з наданням оплачуваної відпустки.

Формат бланка – А6 (105 x 148 мм), 2 сторінки.

Додаток Д

ТИТУЛЬНИЙ АРКУШ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Педагогічний факультет
Кафедра теорії та методик дошкільної освіти

Кваліфікаційна робота магістра

з теми « _____
_____ »

Виконав(ла): здобувач (ка) _____ курсу,
групи _____
спеціальності 012 Дошкільна освіта

(прізвище та ім'я і по батькові)

Керівник: _____
(прізвище та ініціали, науковий ступінь, учене звання)

Рецензент: _____
(прізвище та ініціали, науковий ступінь, учене звання)

Кам'янець-Подільський – 202__ р.

ОФОРМЛЕННЯ ЗМІСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ	
ВСТУП.....	
РОЗДІЛ 1 (<i>Назва</i>).....	
1.1 (<i>Назва</i>).....	
1.2 (<i>Назва</i>).....	
1.3 (<i>Назва</i>).....	
...	
РОЗДІЛ 2 (<i>Назва</i>).....	
2.1 (<i>Назва</i>).....	
2.2 (<i>Назва</i>).....	
2.2.1 (<i>Назва</i>).....	
2.2.2 (<i>Назва</i>).....	
2.3 (<i>Назва</i>).....	
...	
ВИСНОВКИ.....	
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	
ДОДАТКИ.....	
Додаток А (<i>Назва</i>).....	
Додаток Б (<i>Назва</i>).....	
...	

ЗРАЗКИ ОФОРМЛЕННЯ НАУКОВОГО АПАРАТУ МАГІСТЕРСЬКОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

ПРИКЛАД 1

Тема кваліфікаційної роботи «Розвиток навичок спілкування з однолітками у дітей старшого дошкільного віку засобами гри».

(Актуальність). Розкривають значення обраної теми у розвитку відповідної галузі науки на основі аналізу вітчизняної та зарубіжної наукової літератури із зазначенням практично розв'язаних завдань, актуальних проблем у певній галузі. Висвітлення актуальності повинно бути небагатослівним.

У характеристиці дослідженості проблеми вказуються прізвища науковців, які у різних аспектах (філософських, психологічних, педагогічних) досліджували окреслену проблему, тобто дається огляд використаної літератури. Якщо тема достатньо розроблена у вітчизняній та зарубіжній науковій літературі, варто обґрунтувати доцільність її подальшого доопрацювання. В огляді специфіки джерельної бази слід згрупувати джерела за типами і видами; розділити їх за важливістю, якістю інформації, оригінальністю викладу, глибині розробок; відзначити проблеми та недоліки.

Бажано проаналізувати нові дослідження (за останніх 5 років).

Об'єкт дослідження. Міжособистісне спілкування у старшому дошкільному віці.

Предмет дослідження. Особливості розвитку спілкування з однолітками у дітей дошкільного віку у процесі творчих ігор.

Мета дослідження полягає у визначенні змісту та з'ясуванні динаміки комунікативних функцій дошкільників на етапі становлення творчої гри, висвітленні особливостей взаємозв'язку між комунікативними функціями дітей зазначеного віку та структурними компонентами творчої гри.

Відповідно до мети дослідження було поставлено такі **завдання**:

1. Визначити поведінкові кореляти комунікативних функцій дошкільників у творчій грі;
2. Розкрити особливості функціонування комунікативного конструкту в структурі творчої сюжетно-рольової гри дітей зазначеного віку;
3. Визначити взаємозв'язок динаміки комунікативного конструкту, що включає різні за змістом комунікативні дії та структурними компонентами творчої сюжетно-рольової гри на етапі її становлення;

4. Охарактеризувати умови розвитку комунікативних функцій дошкільників в процесі творчих ігор та висвітлити програму впровадження в практику роботи закладів дошкільної освіти засобів ефективного впливу на становлення партнерських взаємин дошкільників з однолітками.

У вирішенні поставлених завдань застосовувалися такі **методи дослідження**: теоретичні (аналіз проблеми на базі психологічної літератури з проблем вікової та педагогічної психології); емпіричні (констатувальний та формувальний експерименти, спостереження, анкетування); прийоми математичної статистики.

Базою для експериментального дослідження виступили старші групи Кам'янець-Подільського ЗДО № 23 «Лелека» Хмельницької області.

Практичне значення дослідження полягає у застосуванні отриманих експериментальних результатів для розширення і збагачення підходів до розуміння вікових особливостей розвитку комунікативних функцій дошкільників у процесі творчої сюжетно-рольової гри, що сприяє гуманізації взаємин між дорослими і дітьми, успішному засвоєнню дітьми зазначеного віку структури провідного виду діяльності – сюжетно-рольової гри та оптимізації психолого-педагогічного процесу в закладах дошкільної освіти.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження апробовані в умовах практичної педагогічної роботи. Крім того, апробація та впровадження результатів дослідження здійснювалося шляхом публікацій та доповідей на міжнародних, всеукраїнських та регіональних конференціях та семінарах.

Результати дослідження впроваджені у освітній процес Кам'янець-Подільського ЗДО № 23 «Лелека» Хмельницької області.

Публікації: результати дослідження викладені у *(вказати кількість)* публікаціях (автор, назва публікації, дається перелік усіх вихідних даних).

Структура і обсяг роботи. Дипломна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

ПРИКЛАД 2

Тема кваліфікаційної роботи: «Розвиток творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти».

(Актуальність). Розкривають значення обраної теми у розвитку відповідної галузі науки на основі аналізу вітчизняної та зарубіжної наукової літератури із зазначенням практично розв'язаних завдань, актуальних проблем у певній галузі. Висвітлення актуальності повинно бути небагатослівним.

У характеристиці дослідженості проблеми вказуються прізвища науковців, які у різних аспектах (філософських, психологічних, педагогічних) досліджували окреслену проблему, тобто дається огляд використаної літератури. Якщо тема достатньо розроблена у вітчизняній та зарубіжній науковій літературі, варто обґрунтувати доцільність її подальшого доопрацювання. В огляді специфіки джерельної бази слід згрупувати джерела за типами і видами; розділити їх за важливістю, якістю інформації, оригінальністю викладу, глибині розробок; відзначити проблеми та недоліки.

Бажано проаналізувати нові дослідження (за останніх 5 років).

Об'єкт дослідження – процес творчого розвитку дітей старшого дошкільного віку.

Предмет дослідження – педагогічні умови розвитку творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку засобами української народної.

Мета дослідження – розробити, теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити методику розвитку творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку засобами української народної іграшки.

Відповідно до мети дослідження було визначено такі **завдання**:

–вивчити теоретичний аспект розвитку творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку;

–розкрити педагогічні можливості української народної іграшки як засобу, що сприяє ефективному формуванню творчих здібностей старших дошкільників;

–визначити критерії, показники і рівні сформованості творчої активності дітей старшого дошкільного віку засобами української народної іграшки;

–виявити педагогічні умови ефективного розвитку творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку;

–науково обґрунтувати та експериментально перевірити методику розвитку творчих здібностей старших дошкільників.

У відповідності з визначеними завданнями і поставленою метою в кваліфікаційній роботі застосовано загальнонаукові теоретичні та емпіричні методи (аналіз документів, спостереження, опитування, інтерв'ювання,

експертне оцінювання, метод незалежних характеристик), за допомогою яких було зібрано дані для аналізу результатів дослідження і зроблено відповідні наукові висновки.

Базою для експериментального дослідження виступили групи старшого віку приватного підприємства Приватний дошкільний навчальний заклад «Я люблю Монтесорі» міста Хмельницького.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробці та впровадженні у освітньо-виховний процес закладу дошкільної освіти методичних рекомендацій з розвитку творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку. Матеріали дослідження можуть бути використані при розробці програм, спецкурсів, та у роботі закладів дошкільної освіти.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження апробовані в умовах практичної педагогічної роботи у Приватному дошкільному навчальному закладі «Я люблю Монтесорі» міста Хмельницького. Крім того, апробація та впровадження результатів дослідження здійснювалося шляхом публікацій та доповідей на міжнародних, всеукраїнських та регіональних конференціях та семінарах.

Публікації: результати дослідження викладені у *(вказати кількість)* публікаціях (автор, назва публікації, дається перелік усіх вихідних даних).

Структура і обсяг роботи. Дипломна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

ПРИКЛАД 3

Тема кваліфікаційної роботи: «**Формування основ екологічної культури у старших дошкільників засобами ігрової діяльності**».

(Актуальність). Розкривають значення обраної теми у розвитку відповідної галузі науки на основі аналізу вітчизняної та зарубіжної наукової літератури із зазначенням практично розв'язаних завдань, актуальних проблем у певній галузі. Висвітлення актуальності повинно бути небагатослівним.

У характеристиці дослідженості проблеми вказуються прізвища науковців, які у різних аспектах (філософських, психологічних, педагогічних) досліджували окреслену проблему, тобто дається огляд використаної літератури. Якщо тема достатньо розроблена у вітчизняній та зарубіжній науковій літературі, варто обґрунтувати доцільність її подальшого доопрацювання. В огляді специфіки джерельної бази слід згрупувати джерела за типами і видами; розділити їх за важливістю, якістю інформації, оригінальністю викладу, глибині розробок; відзначити проблеми та недоліки.

Бажано проаналізувати нові дослідження (за останніх 5 років).

Об'єкт дослідження: екологічне виховання дітей старшого дошкільного віку.

Предметом дослідження є педагогічні умови формування основ екологічної культури старших дошкільників у процесі ігрової діяльності.

Мета дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні, розробці та експериментальній перевірці методики застосування ігор як засобу формування основ екологічної культури старших дошкільників.

Виходячи з поставленої мети дослідження визначено такі **завдання дослідження**:

- Проаналізувати наукові джерела з проблеми дослідження та розкрити теоретико-методичні основи екологічного виховання дітей старшого дошкільного віку.

- Визначити роль і місце ігрової діяльності як засобу екологічного виховання дітей старшого дошкільного віку.

- Обґрунтувати педагогічні умови використання гри як засобу екологічного виховання дітей старшого дошкільного віку.

- Розробити та дослідно-експериментальним шляхом перевірити методику використання гри природознавчого змісту у процесі екологічного виховання дітей старшого дошкільного віку.

- Підібрати добірку ігор природознавчого змісту з метою розширення методичного забезпечення процесу екологічного виховання дітей старшого дошкільного віку.

Для досягнення мети і реалізації завдань дослідження застосовувались такі наукові **методи**:

теоретичні: аналіз філософських, природознавчих, психологічних і педагогічних джерел, програм, навчально-методичних посібників, педагогічної документації закладів дошкільної освіти з метою визначення сутності, змісту, методів, особливостей процесу екологічного виховання дітей старшого дошкільного віку; аналіз стану роботи в закладах дошкільної освіти з досліджуваної проблеми;

емпіричні: педагогічний експеримент (констатувальний, формувальний, контрольний); діагностичні методи (анкетування, бесіда) з метою вивчення стану функціонування предмета дослідження; обсерваційні методи (пряме й побічне спостереження), вивчення продуктів діяльності дітей для виявлення ефективності розробленої методики екологічного виховання дітей старшого дошкільного віку засобами ігрової діяльності;

статистичні: методи математичної обробки експериментальних даних (аналітичні розрахунки в межах методу експертної оцінки при визначенні ефективності розробленої методики роботи).

Експериментальна база дослідження. Дослідно-експериментальна робота здійснювалась протягом 202_ -202_ рр. на базі ЗДО № 9 «Барвистий віночок» м. Кам'янець_Подільського Хмельницької області. В експерименті брали участь 30 дітей, 6 вихователів та 40 батьків.

Практичне значення дослідження становлять розроблені методичні рекомендації щодо використання ігрової діяльності в процесі формування екологічної культури дітей старшого дошкільного віку.

Матеріали магістерського дослідження можуть застосовуватись вихователями ЗДО, вчителями початкової школи; викладачами та здобувачами закладів вищої освіти; в післядипломній перепідготовці педагогічних працівників з проблем формування екологічної культури дітей старшого дошкільного віку; батьками в екологічному вихованні дітей у сім'ї.

Апробація і впровадження результатів дослідження здійснювалась у процесі експериментальної роботи у ЗДО № __ м. Кам'янець-Подільського Хмельницької області. Основні положення і висновки висвітлювались у матеріалах міжнародних, всеукраїнських та регіональних науково-практичних конференцій.

Публікації. Результати дослідження викладені у *(вказати кількість)* публікаціях (автор, назва публікації, дається перелік усіх вихідних даних).

Структура і обсяг роботи. Дипломна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

ПРИКЛАД 4.

Тема кваліфікаційної роботи: «Гармонійний розвиток дітей 4-6 років в умовах культурно-освітнього простору закладу дошкільної освіти».

(Актуальність). Розкривають значення обраної теми у розвитку відповідної галузі науки на основі аналізу вітчизняної та зарубіжної наукової літератури із зазначенням практично розв'язаних завдань, актуальних проблем у певній галузі. Висвітлення актуальності повинно бути небагатослівним.

У характеристиці дослідженості проблеми вказуються прізвища науковців, які у різних аспектах (філософських, психологічних, педагогічних) досліджували окреслену проблему, тобто дається огляд використаної літератури. Якщо тема достатньо розроблена у вітчизняній та зарубіжній науковій літературі, варто обґрунтувати доцільність її подальшого доопрацювання. В огляді специфіки джерельної бази слід згрупувати джерела за типами і видами; розділити їх за важливістю, якістю інформації, оригінальністю викладу, глибині розробок; відзначити проблеми та недоліки.

Бажано проаналізувати нові дослідження (за останніх 5 років).

Об'єкт дослідження – процес гармонійного розвитку дітей 4-6 років у культурно-освітньому просторі ЗДО.

Предмет дослідження – методика гармонійного розвитку дітей 4-6 років у культурно-освітньому просторі ЗДО.

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити методику гармонійного розвитку дітей 4-6 років у культурно-освітньому просторі ЗДО.

Відповідно до поставленої мети було визначено такі **завдання дослідження:**

1. Визначити й обґрунтувати методологічні засади гармонійного розвитку дітей 4-6 років у культурно-освітньому просторі ЗДО.
2. Схарактеризувати культурно-освітній простір ЗДО та розкрити його роль у гармонійному вихованні дитини.
3. Визначити критерії, показники і рівні гармонійної вихованості дітей 4-6 років.
4. Експериментально перевірити методику гармонійного розвитку дітей 4-6 років у культурно-освітньому просторі ЗДО та розробити її методичне забезпечення.

У процесі дослідження використано такі **методи:** *теоретичні:* вивчення та аналіз педагогічної, історико-педагогічної, психологічної, філософської і методичної літератури для узагальнення теоретичних питань із проблеми дослідження, визначення понятійно-категоріального апарату; *емпіричні:* діагностувальні (анкетування, опитування, бесіди, розв'язання проблемних

ситуацій, діагностичні методики); педагогічний експеримент (констатувальний, формувальний і контрольний етапи) для перевірки ефективності розроблених педагогічних умов; *статистичні*: методи математичної статистики для узагальнення одержаних експериментальних даних.

Практичне значення полягає в розробленні й упровадженні діагностувальної та експериментальної методик, методичних рекомендацій для педагогів закладів дошкільної освіти та батьків. Здобутими даними й науковими висновками можна послуговуватися: при викладанні у закладах вищої освіти – майбутнім фахівцям спеціальності «Дошкільна освіта» і в системі післядипломної педагогічної освіти – слухачам навчальних курсів.

Базою дослідження був Могилів-Подільський заклад дошкільної освіти №2.

Апробація результатів дослідження. Основні положення і результати дослідження обговорено на конференціях різних рівнів.

Публікації. Результати дослідження викладені у *(вказати кількість)* публікаціях (автор, назва публікації, дається перелік усіх вихідних даних).

Структура і обсяг роботи. Дипломна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

ПРИКЛАД 5.

Тема кваліфікаційної роботи: «**Фізичне виховання дітей дошкільного віку засобами оздоровчих технологій**».

(Актуальність). Розкривають значення обраної теми у розвитку відповідної галузі науки на основі аналізу вітчизняної та зарубіжної наукової літератури із зазначенням практично розв'язаних завдань, актуальних проблем у певній галузі. Висвітлення актуальності повинно бути небагатослівним.

У характеристиці дослідженості проблеми вказуються прізвища науковців, які у різних аспектах (філософських, психологічних, педагогічних) досліджували окреслену проблему, тобто дається огляд використаної літератури. Якщо тема достатньо розроблена у вітчизняній та зарубіжній науковій літературі, варто обґрунтувати доцільність її подальшого доопрацювання. В огляді специфіки джерельної бази слід згрупувати джерела за типами і видами; розділити їх за важливістю, якістю інформації, оригінальністю викладу, глибині розробок; відзначити проблеми та недоліки.

Бажано проаналізувати нові дослідження (за останніх 5 років).

Об'єкт дослідження – процес застосування оздоровчих технологій для дошкільнят із кіфотичною поставою.

Предмет дослідження – вплив засобів фізичного виховання на функціональний стан опорно-рухового апарату дітей із кіфотичною поставою.

Мета дослідження: наукове обґрунтування, розробка та впровадження оздоровчих технологій для профілактики кіфотичної постави у дошкільнят старшого віку в умовах ЗДО.

Завдання дослідження.

1. Систематизувати науково-методичні знання та узагальнити результати практичного досвіду.

2. Експериментально дослідити ряд показників функціонального стану організму дошкільників із кіфотичною поставою для подальшого виявлення ефективності наукового дослідження.

3. На підставі зазначених функціональних особливостей дітей із кіфотичною поставою, розробити й науково обґрунтувати алгоритм застосування оздоровчих технологій в умовах ЗДО.

4. Проаналізувати та оцінити ефективність впливу оздоровчих технологій на функціональний стан дітей із збільшенням кіфотичного вигину хребта у грудному відділі в умовах навчальних закладів.

Методи дослідження. Підґрунтям роботи є наступні методи: теоретичний аналіз науково-методичної літератури, педагогічні методи наукового дослідження, функціональні методи діагностики (фізичні тести та проби),

інструментальні методи дослідження та методи математичної статистичної обробки результатів.

Практичне значення дослідження представлене розробкою та апробацією алгоритму застосування оздоровчих технологій в умовах ЗДО для дітей дошкільного віку із змінами постави у сторону збільшення кіфозу. Для систематичного контролю функціональних змін постави у сагітальній площині, розроблені рекомендації щодо антропометричної діагностики індексними методиками оцінки. Оздоровчі технології рекомендовані для впровадження у позанавчальний час як форма сімейного оздоровлення у домашніх умовах. До технологій включено рухову активність, загартовування, дихальні вправи зі змінами тривалості фаз вдоху та видоху.

Базою дослідження був заклад дошкільної освіти ясла-садок №13 «Білочка» Червоноградської міської ради Львівської області.

Апробація результатів дослідження. Основні положення і результати дослідження обговорено на конференціях різних рівнів.

Публікації. Результати дослідження викладено у *(вказати кількість)* публікаціях (автор, назва публікації, дається перелік усіх вихідних даних).

Структура і обсяг роботи. Дипломна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

ПРИКЛАД 6.

Тема кваліфікаційної роботи: «Розвиток творчого потенціалу дітей дошкільного віку методом Sandplay».

(Актуальність). Розкривають значення обраної теми у розвитку відповідної галузі науки на основі аналізу вітчизняної та зарубіжної наукової літератури із зазначенням практично розв'язаних завдань, актуальних проблем у певній галузі. Висвітлення актуальності повинно бути небагатослівним.

У характеристиці дослідженості проблеми вказуються прізвища науковців, які у різних аспектах (філософських, психологічних, педагогічних) досліджували окреслену проблему, тобто дається огляд використаної літератури. Якщо тема достатньо розроблена у вітчизняній та зарубіжній науковій літературі, варто обґрунтувати доцільність її подальшого доопрацювання. В огляді специфіки джерельної бази слід згрупувати джерела за типами і видами; розділити їх за важливістю, якістю інформації, оригінальністю викладу, глибині розробок; відзначити проблеми та недоліки.

Бажано проаналізувати нові дослідження (за останніх 5 років).

Об'єкт дослідження: процес розвитку творчого потенціалу дітей дошкільного віку.

Предмет дослідження: модель розвитку творчого потенціалу дітей дошкільного віку методом Sandplay.

Мета і завдання дослідження. Мета роботи полягає в розробці, теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці моделі розвитку творчого потенціалу дітей дошкільного віку методом Sandplay.

Поставлена мета реалізовуватиметься через розв'язання наступних завдань:

1. Здійснити дефінітивну характеристику поняттєвого апарату дослідження та проаналізувати сучасний стан розвитку творчого потенціалу дітей дошкільного віку.

2. Обґрунтувати можливості використання інноваційної технології Sandplay як методу розвитку творчого потенціалу дітей дошкільного віку.

3. Розробити та теоретично обґрунтувати модель розвитку творчого потенціалу дітей дошкільного віку методом Sandplay.

4. Експериментально перевірити ефективність впровадження розробленої моделі розвитку творчого потенціалу дітей дошкільного віку методом Sandplay.

Методи дослідження: *теоретичні* – аналіз психолого-педагогічної, методичної літератури з досліджуваної проблеми, проектування результатів і процесів їх досягнення на різних етапах пошукової роботи; *емпіричні* – методи збору інформації: бесіди, анкетування, спостереження, узагальнення передового

педагогічного досвіду, вивчення педагогічної документації, педагогічний експеримент для перевірки ефективності впровадження розробленої моделі; *статистичні* – ранжування, математична і статистична обробка отриманих упродовж дослідження результатів педагогічного експерименту.

Практичне значення одержаних результатів полягає в упровадженні моделі розвитку творчого потенціалу дітей дошкільного віку методом Sandplay в освітній процес закладу дошкільної освіти. Установлені наукові факти, положення та висновки можуть бути використані в освітньому процесі закладів дошкільної освіти, у родинному вихованні, а також з метою педагогічної просвіти батьків, надання їм допомоги у творчому розвитку дітей.

Базою дослідження були Шепетівський заклад дошкільної освіти (садок-ясла) №3 «Ластівка» та Шепетівський заклад дошкільної освіти (садок-ясла) №6 «Білочка» Хмельницької області.

Апробація результатів дослідження. Основні положення і результати дослідження обговорено на конференціях різних рівнів.

Публікації. Результати дослідження викладено у *(вказати кількість)* публікаціях (автор, назва публікації, дається перелік усіх вихідних даних).

Структура і обсяг роботи. Дипломна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

ПРИКЛАД 7.

Тема кваліфікаційної роботи: «Технології організації активного відпочинку дітей старшого дошкільного віку».

(Актуальність). Розкривають значення обраної теми у розвитку відповідної галузі науки на основі аналізу вітчизняної та зарубіжної наукової літератури із зазначенням практично розв'язаних завдань, актуальних проблем у певній галузі. Висвітлення актуальності повинно бути небагатослівним.

У характеристиці дослідженості проблеми вказуються прізвища науковців, які у різних аспектах (філософських, психологічних, педагогічних) досліджували окреслену проблему, тобто дається огляд використаної літератури. Якщо тема достатньо розроблена у вітчизняній та зарубіжній науковій літературі, варто обґрунтувати доцільність її подальшого доопрацювання. В огляді специфіки джерельної бази слід згрупувати джерела за типами і видами; розділити їх за важливістю, якістю інформації, оригінальністю викладу, глибині розробок; відзначити проблеми та недоліки.

Бажано проаналізувати нові дослідження (за останніх 5 років).

Об'єкт дослідження – процес організації активного відпочинку дітей старшого дошкільного віку.

Предмет дослідження – педагогічні умови, зміст, види, методика організації активного відпочинку дітей старшого дошкільного віку.

Мета дослідження – визначити педагогічні умови ефективного використання з дітьми дошкільного віку різновидів активного відпочинку.

Завдання дослідження:

1. проаналізувати наукові педагогічні праці та досвід роботи з організації активного відпочинку дітей старшого дошкільного віку;
2. уточнити зміст, форми та методику організації різних видів активного відпочинку дітей старшого дошкільного віку;
3. розробити та експериментально перевірити педагогічні умови ефективного використання з дітьми старшого дошкільного віку різновидів активного відпочинку.

У процесі дослідження використано такі методи: *теоретичні:* вивчення та аналіз педагогічної, історико-педагогічної, психологічної, філософської і методичної літератури з теми дослідження; *емпіричні:* узагальнення досвіду закладу дошкільної освіти з організації активного відпочинку старших дошкільників, педагогічні спостереження, опитування, анкетування, аналіз результатів роботи з дошкільниками з проблеми дослідження, метод експертних оцінок, педагогічний експеримент; *статистичні:* методи математичної статистики для узагальнення одержаних експериментальних даних.

Практичне значення полягає в упровадженні педагогічних умов ефективного використання з дітьми старшого дошкільного віку різновидів активного відпочинку в закладі дошкільної освіти, змісту, форм і методів організації активного відпочинку дітей старшого дошкільного віку. Результати дослідження можуть бути використані в практиці роботи закладів дошкільної освіти.

Базою дослідження були комунальний заклад «Дошкільний навчальний заклад №46» Вінницької міської ради та комунальний заклад «Дошкільний навчальний заклад №4» Вінницької міської ради.

Апробація результатів дослідження. Основні положення і результати дослідження обговорено на конференціях різних рівнів.

Публікації. Результати дослідження викладено у *(вказати кількість)* публікаціях (автор, назва публікації, дається перелік усіх вихідних даних).

Структура і обсяг роботи. Дипломна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

ПРИКЛАД 8.

Тема кваліфікаційної роботи: «**Використання казки під час формування соціальної компетентності у дітей старшого дошкільного віку**».

(Актуальність). Розкривають значення обраної теми у розвитку відповідної галузі науки на основі аналізу вітчизняної та зарубіжної наукової літератури із зазначенням практично розв'язаних завдань, актуальних проблем у певній галузі. Висвітлення актуальності повинно бути небагатослівним.

У характеристиці дослідженості проблеми вказуються прізвища науковців, які у різних аспектах (філософських, психологічних, педагогічних) досліджували окреслену проблему, тобто дається огляд використаної літератури. Якщо тема достатньо розроблена у вітчизняній та зарубіжній науковій літературі, варто обґрунтувати доцільність її подальшого доопрацювання. В огляді специфіки джерельної бази слід згрупувати джерела за типами і видами; розділити їх за важливістю, якістю інформації, оригінальністю викладу, глибині розробок; відзначити проблеми та недоліки.

Бажано проаналізувати нові дослідження (за останніх 5 років).

Об'єкт дослідження – процес формування основ соціальної компетентності дітей старшого дошкільного віку.

Предмет дослідження – педагогічні умови формування основ соціальної компетентності дітей 5-6 років засобами казки в закладах дошкільної освіти.

Мета дослідження. На основі теоретичного узагальнення досліджуваної проблеми розробити, теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити педагогічні умови формування основ соціальної компетентності дітей 5-6 років засобами казки в закладах дошкільної освіти.

Завдання дослідження:

1. Шляхом аналізу психологічних, педагогічних і соціально-педагогічних джерел уточнити сутність поняття «соціальна компетентність дітей 5-6 років», визначити поняття «формування основ соціальної компетентності дітей 5-6 років засобами казки».

2. Розкрити потенціал казки як засобу формування основ соціальної компетентності дітей 5-6 років у закладах дошкільної освіти.

3. Визначити компоненти, критерії, показники і схарактеризувати рівні сформованості основ соціальної компетентності дітей 5-6 років.

4. Теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити педагогічні умови формування основ соціальної компетентності дітей 5-6 років засобами казки в закладах дошкільної освіти.

Для досягнення мети та вирішення завдань дослідження використано такі **методи дослідження:**

теоретичні – вивчення, аналіз і систематизація психологічної та соціально-педагогічної літератури, класифікація й уточнення змісту базових понять дослідження, теоретичне обґрунтування педагогічних умов формування основ соціальної компетентності дітей 5-6 років засобами казки в закладах дошкільної освіти, систематизація і узагальнення теоретичних та експериментальних даних;

емпіричні – спостереження, бесіда, анкетування – для визначення рівнів сформованості основ соціальної компетентності дітей 5-6 років; педагогічний експеримент (констатувальний, формувальний і контрольний етапи) – для перевірки ефективності педагогічних умов формування основ соціальної компетентності дітей 5-6 років засобами казки в закладах дошкільної освіти;

статистичні – методи математичної статистики – для обробки отриманих експериментальних даних, інтерпретації та визначення достовірності результатів дослідження.

Практичне значення одержаних результатів полягає у впровадженні: педагогічних умов формування основ соціальної компетентності дітей 5-6 років засобами казки в закладах дошкільної освіти в освітній процес цих закладів, а також розроблених відповідно до зазначених умов: комплексу форм та методів роботи з дітьми з формування основ соціальної компетентності в закладах дошкільної освіти (різноманітних освітніх заходів під спільною темою «Казка дружбі й доброті навчить», проекту «Мандруємо казковим лабіринтом»); семінару для вихователів «Виховуємо соціально компетентну дитину засобами казки»; діагностичної методики з визначення рівнів соціальної компетентності дітей 5-6 років.

Матеріали дослідно-експериментальної роботи можуть бути використані вихователям закладів дошкільної освіти для організації соціокультурної діяльності з дітьми дошкільного віку, діагностування рівнів сформованості основ соціальної компетентності дітей 5-6 років.

Експериментальна база дослідження. Дослідницько-експериментальна робота проводилася протягом 20__–20__ рр. на базі комунального закладу «Дошкільний навчальний заклад Вінницької міської ради №59». Експериментом було охоплено 40 дітей старшого дошкільного віку.

Апробація результатів дослідження. Основні положення і результати дослідження обговорено на конференціях різних рівнів.

Публікації. Результати дослідження викладено у *(вказати кількість)* публікаціях (автор, назва публікації, дається перелік усіх вихідних даних).

Структура і обсяг роботи. Дипломна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

ПРИКЛАД 9.

Тема кваліфікаційної роботи: «**Формування позитивного ставлення у дітей четвертого року життя до закладу дошкільної освіти**».

(Актуальність). Розкривають значення обраної теми у розвитку відповідної галузі науки на основі аналізу вітчизняної та зарубіжної наукової літератури із зазначенням практично розв'язаних завдань, актуальних проблем у певній галузі. Висвітлення актуальності повинно бути небагатослівним.

У характеристиці дослідженості проблеми вказуються прізвища науковців, які у різних аспектах (філософських, психологічних, педагогічних) досліджували окреслену проблему, тобто дається огляд використаної літератури. Якщо тема достатньо розроблена у вітчизняній та зарубіжній науковій літературі, варто обґрунтувати доцільність її подальшого доопрацювання. В огляді специфіки джерельної бази слід згрупувати джерела за типами і видами; розділити їх за важливістю, якістю інформації, оригінальністю викладу, глибині розробок; відзначити проблеми та недоліки.

Бажано проаналізувати нові дослідження (за останніх 5 років).

Об'єкт дослідження – процес формування позитивного ставлення у дітей четвертого року життя до закладу дошкільної освіти.

Предмет дослідження – педагогічні умови формування позитивного ставлення у дітей четвертого року життя до закладу дошкільної освіти в освітньому процесі ЗДО.

Мета дослідження – визначити, науково обґрунтувати та експериментально перевірити педагогічні умови формування позитивного ставлення у дітей четвертого року життя до закладу дошкільної освіти в освітньому процесі ЗДО

Завдання дослідження:

1. Здійснити аналіз психолого-педагогічних праць та уточнити поняття «адаптація»; визначити психолого-фізіологічні особливості розвитку дітей раннього віку.

2. Виявити і теоретично обґрунтувати педагогічні умови успішної адаптації дітей раннього віку до закладу дошкільної освіти.

3. Визначити рівні адаптованості дітей раннього віку до умов закладу дошкільної освіти.

4. Перевірити ефективність впровадження педагогічних умов під час адаптаційного періоду дітей раннього віку в умовах закладу дошкільної освіти.

У процесі дослідження використано такі методи: теоретичні: вивчення та аналіз педагогічної, історико-педагогічної, психологічної, філософської і методичної літератури з метою виявлення сучасних підходів до визначення

поняття «позитивне ставлення», визначення структури цього поняття, обґрунтування критеріїв, показників і рівнів прояву ставлення у дітей четвертого року життя до закладу дошкільної освіти; *емпіричні*: опитування (анкетування), бесіди, аналіз навчальних програм та планів роботи ЗДО, вирішення проблемних ситуацій; спостереження для збору емпіричного матеріалу; педагогічний експеримент (констатувальний, формувальний і контрольний етапи) для перевірки ефективності розроблених педагогічних умов формування позитивного ставлення у дітей четвертого року життя до закладу дошкільної освіти; *статистичні*: методи математичної статистики для узагальнення одержаних експериментальних даних.

Практичне значення полягає в упровадженні педагогічних умов формування позитивного ставлення у дітей четвертого року життя до закладу дошкільної освіти, змісту, форм і методів психолого-педагогічного супроводу адаптаційного періоду в роботі з дітьми четвертого року життя. Результати дослідження можуть бути використані в практиці роботи закладів дошкільної освіти, зокрема в організації співпраці закладу дошкільної освіти із сім'єю.

Базою дослідження були дошкільний навчальні заклади Підкаміньський ЗДО та Наквашанський ЗДО Підкаміньської селищної ради Золочівського району Львівської області.

Апробація результатів дослідження. Основні положення і результати дослідження обговорено на конференціях різних рівнів.

Публікації. Результати дослідження викладено у *(вказати кількість)* публікаціях (автор, назва публікації, дається перелік усіх вихідних даних).

Структура і обсяг роботи. Дипломна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

ПРИКЛАД 10.

Тема кваліфікаційної роботи: «Виправлення мовлення дітей старшого дошкільного віку засобами ігрових технологій».

(Актуальність). Розкривають значення обраної теми у розвитку відповідної галузі науки на основі аналізу вітчизняної та зарубіжної наукової літератури із зазначенням практично розв'язаних завдань, актуальних проблем у певній галузі. Висвітлення актуальності повинно бути небагатослівним.

У характеристиці дослідженості проблеми вказуються прізвища науковців, які у різних аспектах (філософських, психологічних, педагогічних) досліджували окреслену проблему, тобто дається огляд використаної літератури. Якщо тема достатньо розроблена у вітчизняній та зарубіжній науковій літературі, варто обґрунтувати доцільність її подальшого доопрацювання. В огляді специфіки джерельної бази слід згрупувати джерела за типами і видами; розділити їх за важливістю, якістю інформації, оригінальністю викладу, глибині розробок; відзначити проблеми та недоліки.

Бажано проаналізувати нові дослідження (за останніх 5 років).

Об'єкт дослідження – мовлення дітей старшого дошкільного віку.

Предмет дослідження – процес коригування мовлення дітей старшого дошкільного віку в ігровій діяльності.

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати, розробити й експериментально апробувати лінгводидактичну модель, педагогічні умови та методику коригування мовлення дітей старшого дошкільного віку в ігровій діяльності.

Завдання дослідження:

1. Уточнити та науково обґрунтувати сутність понять «корекція», «корекційно-педагогічна діяльність», «коригування», «помилка».

2. Визначити і науково обґрунтувати поняття «педагогічне коригування», «коригувально-мовленнєва діяльність».

3. Визначити критерії, показники, ступені й охарактеризувати рівні розвитку мовлення дітей старшого дошкільного віку.

4. Визначити педагогічні умови коригування мовлення дітей в ігровій діяльності.

5. Розробити та експериментально апробувати лінгводидактичну модель коригування мовлення дітей старшого дошкільного віку в ігровій діяльності.

Методи дослідження. Теоретичні: аналіз і узагальнення наукової і методичної літератури з проблеми корекції і коригування мовлення та ігрової діяльності; емпіричні: аналіз програм, навчально-виховних планів вихователів, анкетування з метою виявлення стану використання ігрової діяльності як засобу

коригування мовлення; діагностичні методики щодо виявлення ступенів і рівнів розвитку мовлення дітей старшого дошкільного віку; педагогічний експеримент (констатувальний і формувальний, спрямований на коригування мовлення дітей); статистичні: кількісний і якісний аналіз експериментальних даних щодо ступенів і рівнів розвитку мовлення дітей.

Практичне значення дослідження полягає в розробці методики коригування мовлення дітей старшого дошкільного віку; системи дидактичних ігор та ігрових вправ коригувальної спрямованості; діагностичних завдань виявлення мовленнєвих помилок у дітей, які можуть бути використані в роботі закладів дошкільної освіти.

Базою дослідження виступили: ЗДО № 19 ясла-садок комбінованого типу, Червоноградської міської ради, Львівської області. В експериментальному дослідженні взяли участь 30 дітей старшого дошкільного віку. До анкетування було залучено 10 вихователів та 40 батьків.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження апробовані в умовах практичної педагогічної роботи. Крім того, апробація та впровадження результатів дослідження здійснювалося шляхом публікацій та доповідей на міжнародних, всеукраїнських та регіональних конференціях та семінарах.

Результати дослідження впроваджені у освітній процес ЗДО № 19 ясла-садок комбінованого типу, Червоноградської міської ради, Львівської області.

Публікації. Результати дослідження викладено у *(вказати кількість)* публікаціях (автор, назва публікації, дається перелік усіх вихідних даних).

Структура і обсяг роботи. Дипломна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

Додаток И

**ПРИКЛАДИ
ОФОРМЛЕННЯ БІБЛІОГРАФІЧНОГО ОПИСУ
У СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ У КВАЛІФІКАЦІЙНІЙ РОБОТІ
з урахуванням Національного стандарту України
ДСТУ 8302:2015**

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Книги: один автор	<ul style="list-style-type: none">– Бичківський О.О. Міжнародне приватне право : конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 82 с.– Бондаренко В.Г. Немеркнуча слава новітніх запорожців: історія Українського Вільного козацтва на Запоріжжі (1917-1920 рр.). Запоріжжя, 2017. 113 с.– Бондаренко В.Г. Український вільнокозацький рух в Україні та на еміграції (1919-1993 рр.) : монографія. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 600 с.– Вагіна О.М. Політична етика : навч.-метод. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 102 с.– Верлос Н.В. Конституційне право зарубіжних країн : курс лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 145 с.– Горбунова А.В. Управління економічною захищеністю підприємства: теорія і методологія : монографія. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 240 с.– Гурська Л.І. Релігієзнавство : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. та доп. Київ : ЦУЛ, 2016. 172 с.– Дробот О.В. Професійна свідомість керівника : навч. посіб. Київ : Талком, 2016. 340 с.
Два автори	<ul style="list-style-type: none">– Аванесова Н.Е., Марченко О.В. Стратегічне управління підприємством та сучасним містом: теоретико-методичні засади : монографія. Харків : Щедра садиба плюс, 2015. 196 с.

	<ul style="list-style-type: none"> - Батракова Т.І., Калюжна Ю.В. Банківські операції : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 130 с. - Білобровко Т.І., Кожуховська Л.П. Філософія науки й управління освітою : навч.-метод. посіб. Переяслав-Хмельницький, 2015. 166 с. - Богма О.С., Кисильова І.Ю. Фінанси : конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 102 с. - Горошкова Л.А., Волков В.П. Виробничий менеджмент : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 131 с. - Гура О.І., Гура Т.Є. Психологія управління соціальною організацією : навч. посіб. 2-ге вид., доп. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 212 с.
Три автори	<ul style="list-style-type: none"> - Аніловська Г.Я., Марушко Н.С., Стоколоса Т.М. Інформаційні системи і технології у фінансах : навч. посіб. Львів : Магнолія 2006, 2015. 312 с. - Городовенко В.В., Макаренков О.Л., Сантос М.О. Судові та правоохоронні органи України : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 206 с. - Кузнєцов М.А., Фоменко К.І., Кузнєцов О.І. Психічні стани студентів у процесі навчально-пізнавальної діяльності : монографія. Харків : ХНПУ, 2015. 338 с. - Якобчук В.П., Богоявленська Ю.В., Тищенко С.В. Історія економіки та економічної думки : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2015. 476 с.
Чотири і більше авторів	<ul style="list-style-type: none"> - Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України : станом на 10 жовт. 2016 р. / К.І. Беліков та ін. ; за заг. ред. О.М. Литвинова. Київ : ЦУЛ, 2016. 528 с. - Бікулов Д.Т, Чкан А.С., Олійник О.М., Маркова С.В. Менеджмент : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 360 с. - Операційне числення : навч. посіб. / С.М. Гребенюк та ін. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 88 с.

	<ul style="list-style-type: none"> - Основи охорони праці : підручник / О.І. Запорожець та ін. 2-ге вид. Київ : ЦУЛ, 2016. 264 с. - Клименко М.І., Панасенко Є.В., Стреляєв Ю.М., Ткаченко І.Г. Варіаційне числення та методи оптимізації : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 84 с.
Автор(и) та редактор(и)/упорядники	<ul style="list-style-type: none"> - Березенко В.В. PR як сфера наукового знання : монографія / за заг. наук. ред. В.М. Манакіна. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 362 с. - Бутко М.П., Неживенко А.П., Пепа Т.В. Економічна психологія : навч. посіб. / за ред. М.П. Бутко. Київ : ЦУЛ, 2016. 232 с. - Дахно І.І., Алієва-Барановська В.М. Право інтелектуальної власності : навч. посіб. / за ред. І.І. Дахна. Київ : ЦУЛ, 2015. 560 с.
Без автора	<ul style="list-style-type: none"> - 25 років економічному факультету : історія та сьогодення (1991-2016) : ювіл. вип. / під заг. ред. А.В. Череп. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 330 с. - Криміналістика : конспект лекцій / за заг. ред. В.І. Галана ; уклад. Ж.В. Удовенко. Київ : ЦУЛ, 2016. 320 с. - Миротворення в умовах гібридної війни в Україні : монографія / за ред. М.А. Лепського. Запоріжжя : КСК-Альянс, 2017. 172 с. - Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / за ред.: С.О. Якубовського, Ю.О. Ніколаєва. Одеса : ОНУ, 2015. 306 с. - Науково-практичний коментар Бюджетного кодексу України / за заг. ред. Т.А. Латковської. Київ : ЦУЛ, 2017. 176 с. - Службове право: витоки, сучасність та перспективи розвитку / за ред.: Т.О. Коломoeць, В.С. Колпакова. Запоріжжя, 2017. 328 с.

	<ul style="list-style-type: none"> - Сучасне суспільство : філософсько-правове дослідження актуальних проблем : монографія / за ред. О.Г. Данильяна. Харків : Право, 2016. 488 с. - Адміністративно-правова освіта у персоналіях : довід. / за заг. ред.: Т.О. Коломоєць, В.К. Колпакова. Київ : Ін Юре, 2015. 352 с. - Підготовка докторів філософії (PhD) в умовах реформування вищої освіти : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 5-6 жовт. 2017 р. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 216 с. - Країни пострадянського простору : виклики модернізації : зб. наук. пр. / редкол.: П.М. Рудяков (відп. ред.) та ін. Київ : Ін-т всесвітньої історії НАН України, 2016. 306 с. - Антологія української літературно-критичної думки першої половини ХХ століття / упоряд. В. Агеєва. Київ : Смолоскип, 2016. 904 с.
<p align="center">Багатотомні видання</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Енциклопедія Сучасної України / редкол.: І.М. Дзюба та ін. Київ : САМ, 2016. Т. 17. 712 с. - Правова система України: історія, стан та перспективи : у 5 т. / Акад. прав. наук України. Харків : Право, 2009. Т. 2 : Конституційні засади правової системи України і проблеми її вдосконалення / заг. ред. Ю.П. Битяк. 576 с.
<p align="center">Автореферати дисертацій</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Бондар О.Г. Земля як об'єкт права власності за земельним законодавством України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06. Київ, 2005. 20 с. - Гнатенко Н.Г. Групи інтересів у Верховній Раді України : сутність і роль у формуванні державної політики : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02. Київ, 2017. 20 с. - Кулініч О.О. Право людини і громадянина на освіту в Україні та конституційно-правовий механізм його

	<p>реалізації : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Маріуполь, 2015. 20 с.</p>
Дисертації	<ul style="list-style-type: none"> - Авдеєва О.С. Міжконфесійні відносини у Північному Приазов'ї (кінець XVIII – початок XX ст.) : дис. ... канд. іст. Наук : 07.00.01 / Запорізький національний університет. Запоріжжя, 2016. 301 с. - Левчук С.А. Матриці Гріна рівнянь і систем еліптичного типу для дослідження статичного деформування складених тіл : дис. ... канд. фіз.-мат. наук : 01.02.04. Запоріжжя, 2002. 150 с. - Вініченко О.М. Система динамічного контролю соціально-економічного розвитку промислового підприємства : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.04. Дніпро, 2017. 424 с.
Законодавчі та нормативні документи	<ul style="list-style-type: none"> - Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2013. 96 с. - Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. <i>Голос України</i>. 2017. 27 верес. (№ 178-179). С. 10–22. - Повітряний кодекс України : Закон України від 19.05.2011 р. № 3393-VI. <i>Відомості Верховної Ради України</i>. 2011. № 48-49. Ст. 536. - Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 28.09.2017. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18 (дата звернення: 15.07.2022). - Деякі питання стипендіального забезпечення : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2016 р. № 1050. <i>Офіційний вісник України</i>. 2017. № 4. С. 530–543. - Про Концепцію вдосконалення інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України на 2017-2020 роки : Указ Президента України від 21.02.2017 р. № 43/2017. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2017. 23 лют. (№ 35). С. 10.

	<ul style="list-style-type: none"> - Про затвердження Вимог до оформлення дисертації : наказ Міністерства освіти і науки від 12.01.2017 р. № 40. <i>Офіційний вісник України</i>. 2017. № 20. С. 136–141. - Інструкція щодо заповнення особової картки державного службовця : затв. наказом Нац. агентства України з питань Держ. служби від 05.08.2016 р. № 156. <i>Баланс-бюджет</i>. 2016. 19 верес. (№ 38). С. 15–16.
Архівні документи	<ul style="list-style-type: none"> - Лист Голови Спілки «Чорнобиль» Г.Ф. Лепіна на ім'я Голови Ради Міністрів УРСР В.А. Масола щодо реєстрації Статуту Спілки та сторінки Статуту. 14 грудня 1989 р. <i>ЦДАГО України</i> (Центр. держ. архів громад. об'єднань України). Ф. 1. Оп. 32. Спр. 2612. Арк. 63, 64 зв., 71. - Матеріали Ради Народних комісарів Української Народної Республіки. <i>ЦДАВО України</i> (Центр. держ. архів вищ. органів влади та упр. України). Ф. 1061. Оп. 1. Спр. 8–12. Копія; Ф. 1063. Оп. 3. Спр. 1–3. - Наукове товариство ім. Шевченка. <i>Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаніка НАН України</i>. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 78. Арк. 1–7.
Патенти	<ul style="list-style-type: none"> - Люмінісцентний матеріал: пат. 25742 Україна : МПК6 C09K11/00, G01T1/28, G21H3/00. № 200701472; заявл. 12.02.07; опубл. 27.08.07, Бюл. № 13. 4 с. - Спосіб лікування синдрому дефіциту уваги та гіперактивності у дітей: пат. 76509 Україна. № 2004042416; заявл. 01.04.2004; опубл. 01.08.2006, Бюл. № 8 (кн. 1). 120 с.
Препринти	<ul style="list-style-type: none"> - Панасюк М.І., Скорбун А.Д., Сплошной Б.М. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами. Чорнобиль : Ін-т з проблем безпеки АЕС НАН України, 2006. 7, [1] с. (Препринт. НАН України, Ін-т проблем безпеки АЕС; 06-1).
Стандарти	<ul style="list-style-type: none"> - ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. [Чинний від 2010-02-18]. Вид. офіц. Київ, 2010. 16 с. (Інформація та документація).

	<ul style="list-style-type: none"> - ДСТУ ISO 6107-1:2004. Якість води. Словник термінів. Частина 1 (ISO 6107-1:1996, IDT). [Чинний від 2005-04-01]. Вид. офіц. Київ : Держспоживстандарт України, 2006. 181 с. - ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ). [На заміну ДСТУ 3582-97; чинний від 2013-08-22]. Вид. офіц. Київ : Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с. (Інформація та документація).
<p style="text-align: center;">Каталоги</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Історико-правова спадщина України : кат. вист. / Харків. держ. наук. б-ка ім. В.Г. Короленка; уклад.: Л.І. Романова, О.В. Земляніщина. Харків, 1996. 64 с. - Пам'ятки історії та мистецтва Львівської області : кат.-довід. / авт.-упоряд.: М. Зобків та ін. ; Упр. культури Львів. облдержадмін., Львів. іст. музей. Львів : Новий час, 2003. 160 с.
<p style="text-align: center;">Бібліографічні показчики</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Боротьба з корупцією: нагальна проблема сучасності : бібліогр. показч. Вип. 2 / уклад.: О.В. Левчук, відп. за вип. Н.М. Чала ; Запорізький національний університет. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 60 с. - Микола Лукаш : біобібліогр. показч. / уклад. В. Савчин. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. 356 с. (Українська біобібліографія ; ч. 10). - Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича в незалежній Україні : бібліогр. показч. / уклад.: Н.М. Загородна та ін.; наук. ред. Т.В. Марусик; відп. за вип. М.Б. Зушман. Чернівці : Чернівецький національний університет, 2015. 512 с. (До 140-річчя від дня заснування). - Лисодєд О.В. Бібліографічний довідник з кримінології (1992-2002) / ред. О.Г. Кальман. Харків : Одісей, 2003. 128 с.

	<p>– Яценко О.М., Любовець Н.І. Українські персональні бібліографічні покажчики (1856-2013). Київ : Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського, 2015. 472 с. (Джерела української біографістики ; вип. 3).</p>
<p>Частина видання: книги</p>	<p>– Коломоєць Т.О. Адміністративна деліктологія та адміністративна деліктність. <i>Адміністративне право України</i> : підручник / за заг. ред. Т.О. Коломоєць. Київ, 2009. С. 195–197.</p> <p>– Алексєєв В.М. Правовий статус людини та його реалізація у взаємовідносинах держави та суспільства в державному управлінні в Україні. <i>Теоретичні засади взаємовідносин держави та суспільства в управлінні</i> : монографія. Чернівці, 2012. С. 151–169.</p>
<p>Частина видання: матеріалів конференцій (тези, доповіді)</p>	<p>– Антонович М. Жертви геноцидів першої половини ХХ століття: порівняльно-правовий аналіз. <i>Голодомор 1932-1933 років: втрати української нації</i> : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 4 жовт. 2016 р. Київ, 2017. С. 133–136.</p> <p>– Анциперова І.І. Історико-правовий аспект акту про бюджет. <i>Дослідження проблем права в Україні очима молодих вчених</i> : тези доп. всеукр. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 24 квіт. 2014 р.). Запоріжжя, 2014. С. 134–137.</p> <p>– Микитів Г.В., Кондратенко Ю.В. Позатекстові елементи як засіб формування медіакультури читачів науково-популярних журналів. <i>Актуальні проблеми медіаосвіти в Україні та світі</i> : зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 3-4 берез. 2016 р. Запоріжжя, 2016. С. 50–53.</p> <p>– Соколова Ю. Особливості впровадження проблемного навчання хімії в старшій профільній школі. <i>Актуальні проблеми та перспективи розвитку медичних, фармацевтичних та природничих наук</i> : матеріали ІІІ регіон. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 29 листоп. 2014 р. Запоріжжя, 2014. С. 211–212.</p>

<p>Частина видання: довідкового видання</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Кучеренко І.М. Право державної власності. <i>Великий енциклопедичний юридичний словник</i> / ред. Ю.С. Шемшученко. Київ, 2007. С. 673. - Пирожкова Ю.В. Благодійна організація. <i>Адміністративне право України</i> : словник термінів / за ред.: Т.О. Коломoeць, В.К. Колпакова. Київ, 2014. С. 54–55. - Сірий М.І. Судова влада. <i>Юридична енциклопедія</i>. Київ, 2003. Т. 5. С. 699.
<p>Частина видання: продовжуваного видання</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Коломoeць Т.О. Оцінні поняття в адміністративному законодавстві України: реалії та перспективи формулювання їх застосування. <i>Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки</i>. Запоріжжя, 2017. № 1. С. 36–46. - Левчук С.А., Хмельницький А.А. Дослідження статичного деформування складених циліндричних оболонок за допомогою матриць типу Гріна. <i>Вісник Запорізького національного університету. Фізико-математичні науки</i>. Запоріжжя, 2015. № 3. С. 153–159. - Левчук С.А., Рак Л.О., Хмельницький А.А. Моделювання статичного деформування складеної конструкції з двох пластин за допомогою матриць типу Гріна. <i>Проблеми обчислювальної механіки і міцності конструкцій</i>. Дніпропетровськ, 2012. Вип. 19. С. 212–218. - Тарасов О.В. Міжнародна правосуб'єктність людини в практиці Нюрнберзького трибуналу. <i>Проблеми законності</i>. Харків, 2011. Вип. 115. С. 200–206.
<p>Частина видання: періодичного видання (журналу, газети)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Кулініч О.О. Право на освіту в системі конституційних прав людини і громадянина та його гарантії. <i>Часопис Київського університету права</i>. 2007. № 4. С. 88–92. - Коломoeць Т., Колпаков В. Сучасна парадигма адміністративного права: генеза і поняття. <i>Право України</i>. 2017. № 5. С. 71–79.

	<ul style="list-style-type: none"> - Коваль Л. Плюси і мінуси дистанційної роботи. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2017. 1 листоп. (№ 205). С. 5. - Біленчук П., Обіход Т. Небезпеки ядерної злочинності: аналіз вітчизняного і міжнародного законодавства. <i>Юридичний вісник України</i>. 2017. 20-26 жовт. (№ 42). С. 14–15. - Bletskan D.I., Glukhov K.E., Frolova V.V. Electronic structure of 2H-SnSe₂: ab initio modeling and comparison with experiment. <i>Semiconductor Physics Quantum Electronics & Optoelectronics</i>. 2016. Vol. 19, No 1. P. 98–108.
Електронні ресурси	
Книги	<ul style="list-style-type: none"> - Ілляшенко С.М., Шипуліна Ю.С. Товарна інноваційна політика : підручник. Суми : Університетська книга, 2007. 281 с. URL: ftp://lib.sumdu.edu.ua/Books/1539.pdf (дата звернення: 10.08. 2023).
Законодавчі документи	<ul style="list-style-type: none"> - Про стандартизацію : Закон України від 11 лют. 2014 р. № 1315. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1315-18 (дата звернення: 02.08.2023). - Концепція Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року : проект / М-во аграр. політики та продовольства України. URL: http://minagro.gov.ua/apk?nid=16822 (дата звернення: 13.10.2023).
Періодичні видання	<ul style="list-style-type: none"> - Клітна М.Р., Брижань І.А. Стан і розвиток органічного виробництва та ринку органічної продукції в Україні. <i>Ефективна економіка</i>. 2013. № 10. URL: http://www.m.nauka.com.ua/?op=1&j=efektyvnaekonomika&s=ua&z=2525 (дата звернення: 12.06.2023). - Neave H. Deming's 14 Points for Management: Framework for Success. <i>Journal of the Royal Statistical Society. Series D (The Statistician)</i>. 2012. Vol. 36, № 5. P. 561–570. URL: http://www2.fiu.edu/~revellk/pad3003/Neave.pdf (Last accessed: 02.06.2022).

	<p>- Colletta L. Political Satire and Postmodern Irony in the Age of Stephen Colbert and Jon Stewart. <i>Journal of Popular Culture</i>. 2009. Vol. 42, № 5. P. 856–874. DOI: 10.1111/j.1540-5931.2009.00711.x.</p>
<p>Сторінки з веб-сайтів</p>	<p>- Що таке органічні продукти і чим вони кращі за звичайні? Екологія життя: веб-сайт. URL: http://www.eco-live.com.ua (дата звернення: 12.08.2023).</p>

Додаток К

**ПОДАННЯ ГОЛОВІ ЕКЗАМЕНАЦІЙНОЇ КОМІСІЇ
ЩОДО ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ**

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

**ПОДАННЯ
ГОЛОВІ ЕКЗАМЕНАЦІЙНОЇ КОМІСІЇ
ЩОДО ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ**

Направляється здобувач вищої освіти _____
(прізвище, ім'я та по батькові)

для захисту кваліфікаційної роботи зі спеціальності 012 Дошкільна освіта за
освітньо-професійною програмою Дошкільна освіта

з теми: _____
(назва теми)

Кваліфікаційна робота, відгук наукового керівника і рецензія додаються.

Декан факультету _____
(підпис) (ініціали та прізвище)

Довідка про успішність

_____ за період навчання на педагогічному факультеті
(прізвище та ініціали студента)

з 202__ року по 202__ рік повністю виконала навчальний план за спеціальністю
012 Дошкільна освіта за освітньо-професійною програмою Дошкільна освіта з
таким розподілом оцінок за:

національною шкалою: відмінно _____%, добре _____%, задовільно _____%;
шкалою ECTS: А _____%; В _____%; С _____%; D _____%; E _____%.

Диспетчер (методист) факультету _____

Висновок керівника кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої освіти _____

Науковий керівник роботи _____

«___» _____ 202__ року

Висновок випускової кафедри про кваліфікаційну роботу

Кваліфікаційну роботу розглянуто (протокол засідання випускової кафедри теорії та методик дошкільної освіти від _____ 202__ року за № ____).
Здобувач вищої освіти _____

(прізвище та ініціали)

допускається до захисту кваліфікаційної роботи в екзаменаційній комісії.

Завідувач випускової кафедри
теорії та методик дошкільної освіти _____

(підпис)

_____ (ім'я, прізвище)

Додаток Л

**ФОРМА ЛИСТА-ЗАМОВЛЕННЯ ПІДПРИЄМСТВА (ОРГАНІЗАЦІЇ)
НА ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ**

Ректорові

Кам'янець-Подільського національного
університету імені Івана Огієнка
проф. Копилову С.А.

**Лист-замовлення³
на виконання дипломної роботи (проекту)
зі спеціальності
012 Дошкільна освіта**

Просимо Вас доручити здобувачу педагогічного факультету _____ групи

_____ прізвище, ім'я та по батькові здобувача

виконання кваліфікаційної роботи з теми _____

через її актуальність для _____ назва організації (підприємства)

Організація (підприємство) забезпечить здобувача (ку) необхідною інформацією для написання кваліфікаційного дослідження.

Керівник організації _____ підпис

_____ ініціали та прізвище

³ Лист-замовлення друкується на фірмовому бланку підприємства або організації-замовника.

Додаток М

ОРІЄНТОВНА СХЕМА РЕЦЕНЗІЇ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Педагогічний факультет

РЕЦЕНЗІЯ

на кваліфікаційну роботу здобувача другого (магістерського) рівня вищої освіти
за освітньо-професійною програмою «Дошкільна освіта»
спеціальності 012 Дошкільна освіта

_____ **(Прізвище, Ім'я, По батькові здобувача)** _____

з теми « _____

_____ »

Стисла характеристика розділів роботи.

Пропозиції, внесені студентом, рівень їх обґрунтування.

Практичне значення роботи.

Якість оформлення роботи.

Недоліки в роботі.

Загальний висновок.

Рецензент: *вчений ступінь, звання, посада, прізвище, ім'я, по батькові.*

Дата, підпис.

ПРИКЛАДИ РЕЦЕНЗІЙ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Педагогічний факультет

РЕЦЕНЗІЯ 1

на кваліфікаційну роботу здобувача другого (магістерського) рівня вищої освіти
за освітньо-професійною програмою «Дошкільна освіта»
спеціальності 012 Дошкільна освіта

Прізвище Ім'я По батькові

з теми: **«Педагогічні умови розвитку пізнавальної активності дошкільників
із використанням цікавого математичного матеріалу»**

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаної літератури, додатків. У вступі автором обґрунтовано актуальність дослідження, визначено об'єкт, мету, предмет, завдання, практичне значення, окреслені методи. У першому розділі аналізується проблема розвитку пізнавальної активності дошкільників із використанням цікавого математичного матеріалу. У другому розділі представлено методику і хід експериментальної роботи, описані педагогічні умови розвитку пізнавальної активності дошкільників із використанням цікавого математичного матеріалу. Результати підсумкового діагностичного дослідження засвідчили ефективність запропонованих рішень здобувача вищої освіти.

Науково обґрунтовано й експериментально перевірено ефективність педагогічних умов розвитку пізнавальної активності дошкільників із використанням цікавого математичного матеріалу

Кваліфікаційна робота ПБ має практичну значимість, оскільки розроблено педагогічні умови розвитку пізнавальної активності дошкільників із використанням цікавого математичного матеріалу та експериментально перевірено її ефективність.

Матеріали дослідження можуть бути використані вихователями закладів дошкільної освіти у практичній діяльності.

Кваліфікаційна робота оформлена у відповідності до вимог щодо кваліфікаційних робіт. Вона логічно структурована, містить таблиці, діаграми, у

яких проставлено результати педагогічного експерименту.

У роботі трапляються деякі недоліки технічного характеру, що загалом не знижує якість роботи.

Рецензоване дослідження ПБ відповідає основним вимогам щодо написання робіт на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Дошкільна освіта» спеціальності 012 Дошкільна освіта і заслуговує на відмінну оцінку за умови успішного захисту.

Рецензент: прізвище, ім'я, по батькові рецензента, місце роботи, посада, науковий ступінь, вчене звання.

«__» грудня 202_ р.

Підпис рецензента _____

РЕЦЕНЗІЯ 2

на кваліфікаційну роботу здобувача другого (магістерського) рівня вищої освіти
за освітньо-професійною програмою «Дошкільна освіта»
спеціальності 012 Дошкільна освіта

Прізвище Ім'я По батькові

з теми: **«Формування в дітей раннього віку уявлень про множину з використанням технологій сенсорної інтеграції»**

Кваліфікаційна робота за своєю структурою відповідає основним вимогам до написання студентських наукових робіт. У вступі визначено актуальність, науковий апарат дослідження. У теоретичній частині роботи проаналізовано стан досліджуваної проблеми в теорії та практиці дошкільного виховання. Експериментальна частина роботи містить систему роботи з формування в дітей раннього віку уявлень про множину з використанням технологій сенсорної інтеграції. Якісні показники дослідження представлено, кількісні показники систематизовано та узагальнено в таблиці та діаграми. Висновки резюмують результати проведеної роботи.

Науково обґрунтовано й експериментально перевірено ефективність системи роботи з формування в дітей раннього віку уявлень про множину з використанням технологій сенсорної інтеграції.

Практичне значення роботи кваліфікаційної роботи полягає у подальшому вдосконаленні змісту методики формування елементарних математичних уявлень, зокрема уявлень про множини; застосування технологій сенсорної інтеграції на заняттях у закладі дошкільної освіти.

Матеріали теоретичних досліджень у контексті сучасних завдань дошкільної освіти можуть бути використані вихователями і методистами закладів дошкільної освіти, у змісті підготовки студентів до роботи з дітьми з формування уявлень про множини.

Кваліфікаційна робота оформлена у відповідності до вимог щодо кваліфікаційних робіт. Вона логічно структурована, містить таблиці, діаграми, у яких проставлено результати педагогічного експерименту за трьома етапами.

У роботі ПІБ значних недоліків не виявлено.

Рецензоване дослідження ПІБ відповідає основним вимогам щодо

написання робіт на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Дошкільна освіта» спеціальності 012 Дошкільна освіта і заслуговує на оцінку «Відмінно».

Рецензент: прізвище, ім'я, по батькові рецензента, місце роботи, посада, науковий ступінь, вчене звання.

«__» грудня 202_ р.

Підпис рецензента _____

РЕЦЕНЗІЯ 3

на кваліфікаційну роботу здобувача другого (магістерського) рівня вищої освіти
за освітньо-професійною програмою «Дошкільна освіта»
спеціальності 012 Дошкільна освіта

Прізвище Ім'я По батькові

з теми: **«Формування граматичної правильності мовлення в дітей старшого дошкільного віку»**

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до них, загальних висновків, списку використаних джерел і додатків. У вступі автором обґрунтовано актуальність теми, визначено об'єкт, предмет, мету і завдання роботи, описано методи, окреслено наукову новизну та практичне значення дослідження. У першому розділі проаналізовано науково-теоретичні та концептуальні положення формування граматично правильного мовлення в дітей дошкільного віку. Зокрема, з'ясовано специфіку формування граматично правильного мовлення, усвідомлення і застосування граматичних категорій старшими дошкільниками. У другому розділі представлено методiku і хід експериментальної роботи, описано педагогічні умови формування граматично правильного мовлення в дітей старшого дошкільного віку. Результати експериментального дослідження засвідчили ефективність запропонованих рішень здобувача вищої освіти.

Теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено педагогічні умови формування граматично правильного мовлення в дітей старшого дошкільного віку.

Кваліфікаційна робота має практичну значущість, тому що розроблено і впроваджено в практику методiku формування граматично правильного мовлення в дітей старшого дошкільного віку. Результати дослідження можуть бути використані в практичній роботі педагогів ЗДО.

Кваліфікаційна робота ПБ оформлена відповідно до вимог щодо кваліфікаційних робіт. Вона добре структурована, містить таблицю, рисунки, у яких представлено результати психолого-педагогічного дослідження.

У кваліфікаційній роботі наявні в досить великій кількості матеріали методичного характеру, а також незначні мовні огріхи й технічні недогляди.

Рецензоване дослідження ПБ відповідає основним вимогам щодо написання робіт на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Дошкільна освіта» зі спеціальності 012 Дошкільна освіта і може бути оцінене позитивно за умови успішного захисту.

Рецензент: прізвище, ім'я, по батькові рецензента, місце роботи, посада, науковий ступінь, вчене звання.

«__» грудня 202_ р.

Підпис рецензента _____

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ДЖЕРЕЛ ДЛЯ НАПИСАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ

1. Актуальні проблеми дошкільної освіти: теорія і практика: навч. посіб. / за заг. ред. проф. С. Нікітчиної. Київ: Видавничий дім «Слово», 2014. 368 с.
2. Актуальні проблеми початкової школи : навчальний посібник / авт.-упор. М.С.Гордійчук, Каньоса Н.Г. Кам'янець-Подільський : Зволейко Д. Г., 2015. 248 с. URL : <http://elar.kpnu.edu.ua:8081/xmlui/handle/123456789/1814>
3. Аніщук А.М. Актуальні проблеми дошкільної освіти: навч. посіб. для студентів вищих педагогічних навчальних закладів спеціальності 8.01010101 «Дошкільна освіта» : НДУ ім. М. Гоголя, 2015. 152 с.
4. Аніщук А.М. Дошкільна лінгводидактика : навч. посіб. 2-ге вид. доп. і переробл. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2015. 317 с.
5. Бабюк Т.Й. Наступність роботи ДНЗ і початкової школи. Кам'янець-Подільський : Видавець ПП Зволейко Д.Г., 2015. 140 с.
6. Бабюк Т.Й. Організація дослідницько-експериментальної діяльності дітей у природі. Кам'янець-Подільський : ФОП Сисин О. В., 2011. 64 с.
7. Бабюк Т.Й. Основи природознавства з методикою у визначеннях, таблицях і схемах. Кам'янець-Подільський Видавець ПП Зволейко Д.Г., 2015. 256 с.
8. Бабюк Т.Й. Педагогічні умови формування готовності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до професійно-валеологічної діяльності // Педагогічна освіта: теорія і практика : збірник наукових праць / К-ПНУ імені Івана Огієнка; Інститут педагогіки НАПН України [гол. ред. Лабунець В.М.]. Кам'янець-Подільський, 2018. Вип. 25 (2-2018). Ч. 2. С. 137–142.
9. Бабюк Т.Й. Організація методичної роботи з підвищення еколого-педагогічної компетентності вихователя закладу дошкільної освіти // Педагогічна освіта: теорія і практика: Збірник наукових праць / К-ПНУ імені Івана Огієнка; Інститут педагогіки НАПН України [гол. ред. Бахмат Н.В.]. Вип. 31 (2-2021). Київ : Міленіум, 2021. С. 163-173.
10. Бабюк Т.Й., Каньоса Н.Г., Вашак О.О. Організація просвітницької діяльності в закладі дошкільної освіти : навч.-метод. посіб. Кам'янець-Подільський : Видавець Ковальчук О.В., 2021. 120 с. URL: <http://elar.kpnu.edu.ua:8081/xmlui/handle/123456789/6011>
11. Бабюк Т., Каньоса Н. Організація просвітницької діяльності в закладі дошкільної освіти // Формування професійної компетентності майбутніх фахівців дошкільної та початкової освіти у контексті модернізації змісту освіти : колективна

монографія / за ред.: Н.В. Бахмат, Н.В. Гудими. Київ : Міленіум, 2021. С. 5-56.

12. Бабюк Т.Й. Організація методичної роботи з підвищення еколого-педагогічної компетентності вихователя закладу дошкільної освіти // Педагогічна освіта: теорія і практика: Збірник наукових праць / К-ПНУ імені Івана Огієнка; Інститут педагогіки НАПН України [гол. ред. Бахмат Н.В.]. Вип. 31 (2-2021). Київ: Міленіум, 2021. С. 163-173. URL: <http://pedosv.kpnu.edu.ua/article/view/251318>

13. Бабюк Т.Й. Організація позанавчальної еколого-орієнтованої діяльності в закладі дошкільної освіти // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології: наук. журнал / голов. ред. А. А. Сбруєва. Суми : Вид-во СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2021. № 3 (107). С. 336-345.

14. Бабюк Т.Й., Бабюк С.М. Методика інтегрованих занять із фізичної культури на екологічній стежині в закладі дошкільної освіти // Актуальні питання гуманітарних наук : міжвузівський зб. наук. праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка / [редактори-упорядники М.Пантюк, А.Душний, І.Зимомря]. Одеса : Вид. дім «Гельветика», 2021. Вип. 40. Т. 1. С. 171-178. URL: http://www.apfn-journal.in.ua/archive/40_2021/part_1/28.pdf

15. Бабюк Т.Й., Кравець Н.С. Дошкільна і молодша шкільна освіта: традиції та інновації // Інноваційна педагогіка : науковий журнал / Гол. ред. А.Терешкінас. Одеса : Вид. дім «Гельветика», 2021. Вип. 38. С. 225-229. URL: <http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2021/38/47.pdf>

16. Бабюк Т.Й., Гордійчук М.С. Дошкільна педагогіка і наступність роботи закладу дошкільної освіти та початкової школи : навч.-метод. посібн. Київ : Міленіум, 2019. 164 с.

17. Базовий компонент дошкільної освіти України : Наук. кер. : А.М. Богуш, дійсний член НАПН України, проф., д-р пед. наук.; Авт. кол-в: Богуш А.М., Беленька Г.В., Богініч О.Л., Гавриш Н.В., Долинна О.П., Ільченко Т.С., Коваленко О.В., Лисенко Г.М., Машовець М.А., Низковська О.В., Панасюк Т.В., Піроженко Т.О., Поніманська Т.І., Сідельнікова О.Д., Шевчук А.С., Якименко Л.Ю. Київ : Видавництво, 2021. 26 с. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/bazovij-komponent-doshkilnoyi-osviti-v-ukrayini>

18. Балагур О.М. Педагогічні умови створення середовищного іміджу дошкільного навчального закладу. Глухів, 2013. 273 с.

19. Барна Н.М. Іміджеологія. Навчальний посібник для дистанційного навчання. За наук. ред. В.М. Бебика. Київ: Університет «Україна», 2008. 217 с. URL: https://dut.edu.ua/uploads/1_1776_66617386.pdf

20. Бех І. Д. Виховання особистості: У 2 кн. Кн. 1 : Особистісно орієнтований

підхід : теоретико-технологічні засади. Київ : Либідь, 2003. 344с.

21. Березіна О., Цимбалюк О. Організована навчально-пізнавальна діяльність дітей дошкільного віку. Середній дошкільний вік. Мандрівець, 2018. 360 с.

22. Березіна О., Цимбалюк О. Організована навчально-пізнавальна діяльність дітей дошкільного віку. Молодший дошкільний вік. Мандрівець, 2018 304 с.

23. Беленька Г.В. Вихователь дітей дошкільного віку : становлення фахівця в умовах навчання. Київ : Світич, 2006. 88 с.

24. Біла І.М. Актуальні проблеми гри дошкільника : навч.-метод. комплекс. Кам'янець-Подільський, 2008. 48 с.

25. Біла І.М. Психологія дитячої творчості. Київ : Фенікс, 2014. 200 с. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/32309053.pdf>

26. Богуш А. Методична робота в закладах дошкільної освіти : навч. посіб. Одеса : видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2022. 200 с.

27. Богуш А., Гавриш Н. Методика ознайомлення дітей з довкіллям у дошкільному навчальному закладі : підручник для ВНЗ. Київ : Слово, 2008. 408 с.

28. Богуш А. М., Гавриш, Н.В, Дошкільна лінгводидактика : теорія і методика навчання дітей рідної мови в дошкільних навчальних закладах. Київ : Видавничий дім «Слово», 2019. 704 с.

29. Богуш А. Гавриш Н. Розвиток мовлення дітей старшого дошкільного віку. Київ : Генеза, 2017. 160 с.

30. Богуш А.М., Маліновська Н.В. Методика розвитку мовлення і навчання рідної мови дітей раннього віку. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2019. 329 с.

31. Богуш А.М., Варениця Л.О. Діти і соціум : особливості соціалізації дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. Луганськ : Альма-матер, 2006. 126 с.

32. Богуш А., Варяниця Л., Гавриш Н., Курінна С., Печенко І. Діти і соціум: Особливості соціалізації дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. Монографія. Київ., 2006. 403 с.

33. Богуш А., Луцан Н. Мовленнєво-ігрова діяльність : мовленнєві ігри, ситуації, вправи : навч.-метод. посіб. 2-ге, допов. Київ : Слово, 2012. 304 с.

34. Борак Н.А., Маркова О.С. Підвищення якості освітньо-виховного процесу в дошкільному навчальному закладі засобами ІКТ: навчально-методичний посібник. Вінниця, 2015. 114 с.

35. Ватаманюк Г. П. Робота з дитячою книгою в закладі дошкільної освіти: теорія і практика : навчально-методичний посібник. 2 вид. доповнене. Київ : КНТ, 2022. 488 с. (електронна версія).

36. Ватаманюк Г.П. Формування комунікативних умінь старших дошкільників у процесі музично-ігрової діяльності: навчальний посібник. Кам'янець-Подільський. Друк-сервіс, 2012. 152 с.

37. Ватаманюк Г.П. Формування інструментальної складової старших дошкільників у процесі музично-ігрової діяльності. Монографія. Київ : Центр учбової літератури, 2021. 360 с.

38. Вашак О.О., Бабюк Т.Й. Менеджмент у галузі дошкільної освіти : навчально-методичний посібник для підготовки здобувачів освітнього ступеня «магістр» за освітньо-професійною програмою «Дошкільна освіта». Полтава, 2022. 86 с.

39. Вільчковський Е.С., Курок О.І. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку : навч. посіб., 2-ге вид., перероб. та доп. Суми : Університет. кн., 2008. 428 с.

40. Виховуємо базові якості особистості старшого дошкільника в умовах ДНЗ : методичний посібник / Г. Беленька, Н. Гавриш, С. Васильєва, В. Маршицька, С. Нечай, Г. Орлова, О. Остряньська, О. Полякова, В. Рагозіна, О. Рейпольська, Н. Шкляр ; за заг. ред. Н. Гавриш. Харків : Мадрид, 2015. 220 с.

41. Вознесенська О., Мова Л. Арт-терапія в роботі практичного психолога : Використання арт-технологій в освіті. Київ : Шкільний світ, 2007. 120 с. URL: <http://surl.li/wtgc>

42. Вознесенська О.Л., Сидоркіна М.Ю. Творча взаємодія з дитиною : методичні рекомендації. Київ : Міленіум, 2009. 65 с.

43. Гавриш Н. Сучасне заняття в ДНЗ. URL : <http://www.twirpx.com/file/1215880/>

44. Гавриш Н.В. Розвиток мовленнєвої творчості в дошкільному віці. Донецьк : Лебідь, 2001. 218 с.

45. Газіна І.О. Інноваційні технології в освітній діяльності закладів дошкільної освіти: Навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський : Видавець Панькова А. С., 2021. 210 с.

46. Газіна І.О. Методика формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку : Навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський : Видавець Панькова А. С., 2021. 384 с.

47. Газіна І.О. Розвиток логічного мислення у дітей дошкільного віку: Методичний посібник. Кам'янець-Подільський: ФОП Сисин О. В., 2010. 172 с.

48. Голота Н.М., Дронова Г.В., Сухорукова О.О., Янцур А.А. Образотворче мистецтво з методикою викладання в закладі дошкільної освіти. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2010. 374 с.

49. Гордійчук М.С., Бабюк Т.Й. Дошкільна педагогіка і наступність роботи закладу дошкільної освіти та початкової школи : навч.-метод. посібник /авт.-упор. М.С.Гордійчук, Т.Й.Бабюк. Київ : Міленіум, 2019. 164 с.

50. Гордійчук М.С., Бабюк Т.Й., Пукас І.Л. Етнографія дитинства : навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський : Друк-Сервіс, 2018. 96 с.

51. Демчик К.І. Основи образотворчого мистецтва з методикою керівництва зображувальною діяльністю дітей : навчально-методичний посібник для студентів педагогічного факультету напряму підготовки 6.010101 «Дошкільна освіта». Кам'янець-Подільський, 2009. 128 с., іл.

52. Державний стандарт дошкільної освіти: особливості впровадження / упоряд.: О.Г. Косенчук, І.М. Новик, О.А. Венгловська, Л.В. Куземко. Харків: Ранок, 2021. 240 с.

53. Дитина у сучасному соціопросторі : навч. посібн. / Т.О. Піроженко, С.О. Ладивір, К.В. Карасьова та ін.; за ред. Т.О. Піроженко. Київ, Кіровоград : Імтек-ЛТД, 2014. 272 с.

54. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології. Київ: Академвидав, 2014. С. 79-170.

55. Дошкільна освіта : словник-довідник : понад 1000 термінів, понять та назв / упор. К.Л. Крутій, О.О. Фунтікова. Запоріжжя : «ЛПКС» ЛТД, 2010. 324 с. Бібліогр. : с.5-7. («Словники»).

56. Дуткевич Т.В. Психологія дитяча : навч. посіб. 2-ге вид., стер. Кам'янець-Подільський : К-ПНУ ім. І. Огієнко, 2016. 347 с.

57. Експериментальна діяльність у ДНЗ / Уклад. Л.А. Швайка, І.В. Молодушкіна. Харків : Вид. група «Основа», 2009. 192 с. Концепція розвитку природничо-математичної освіти (STEM-освіти) від 05.08.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/960-2020%D1%80#Text>

58. Ельконін Д.Б. Психологія гри. URL: <http://medbib.in.ua/psihologiya-igryi.html>

59. Заболотна О.А. Теорія і практика альтернативної шкільної освіти у країнах Європейського Союзу : монографія. Умань : ФОП Жовтий, 2013. 372 с.

60. Загородня Л.П., Тітаренко С.А., Барсукоцька Г.П. Фізичне виховання дітей дошкільного віку : навч. посібн.; за заг. ред. Л.П. Загородньої. Суми : Університетська книга, 2015. 272 с.

61. Загородня Л.П., Тітаренко С.А. Педагогічна майстерність вихователя дошкільного закладу : навч. посіб. Суми : Унів. кн., 2010. 319 с.

62. Здоров'язберігаючі технології. URL: http://liderorg.at.ua/index/zdorov_jazberigajuchi_tekhnologiji/0-942

63. Ігрова діяльність старших дошкільників / упоряд. Н.Ф. Юрченко. Харків : Основа, 2012. 302 с.

64. Ігрова діяльність дошкільника : молодший дошкільний вік / Піроженко Т.О. та ін. Київ : Генеза, 2016. 88 с.

65. Індивідуалізація виховання дошкільника : навч. посіб. Київ : Педагогічна думка, 2007. 150 с.

66. Інформаційні технології та технічні засоби навчання : навч. посіб. для студ. ВНЗ / О.П. Буйницька ; Київський ун-т імені Бориса Грінченка. Київ : Центр учб. л-ри, 2018. 240 с.

67. Калуська Л., Отрощенко М., Вірстюк І. Науково-методична робота в дошкільному навчальному закладі [Практико-орієнтований посібник]. Київ : Шк. світ, 2011. 192 с.

68. Каньоса Н.Г., Бабюк Т.Й. Теорія та методика співпраці закладів дошкільної освіти з родинами : навч.-метод. посіб. [Електронний ресурс]. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2021. 1 електрон. опт. диск (CD-ROM); 12 см.

69. Каньоса Н.Г., Комарніцька Л.М. Психологічні аспекти організації ігрової діяльності дітей дошкільного віку // Габітус. 2023. Вип. 48. С. 28–33. URL: <http://habitus.od.ua/2023>

70. Каньоса Н. Г., Гордійчук М. С. Актуальність розвитку soft skills у реалізації індивідуальної освітньої траєкторії майбутніх фахівців дошкільної освіти // Гуманізація навчально-виховного процесу : Збірник наукових праць / ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» [гол. ред. С.А. Саяпіна] Вип.1 (101) 2022. Краматорськ : ЦТРІ «Друкарський дім», 2022. С. 56–67. URL: <http://gnvp.ddpu.edu.ua/article/view/264940>

71. Каньоса Н.Г. Підготовка майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до забезпечення творчого розвитку дітей // Педагогічна освіта : теорія і практика : Збірник наукових праць / К-ПНУ імені Івана Огієнка; Інститут педагогіки НАПН України [гол. ред. Бахмат Н.В.]. Вип.30 (1-2021). Київ : Міленіум, 2021. С. 227-240. URL: <http://pedosv.kpnu.edu.ua/article/view/234615>

72. Каньоса Н.Г. Ціннісно-сміслова регуляція особистості у сфері професійних досягнень // Педагогічна освіта : теорія і практика : Збірник наукових праць / К-ПНУ імені Івана Огієнка; Інститут педагогіки НАПН України [гол. ред. Бахмат Н.В.]. Вип.28 (1-2020). Київ : Міленіум, 2020. С. 254-264. URL: <http://pedosv.kpnu.edu.ua/article/view/207194>

73. Каньоса Н.Г. Наступність дошкільного та початкового навчання в умовах Нової української школи // Педагогічна освіта : теорія і практика : зб. наук. Праць / К-ПНУ імені Івана Огієнка ; Інститут педагогіки НАПН України [гол. ред. Лабунець В. М.]. Вип. 26 (1-2019). Ч. 2. Кам'янець-Подільський, 2019. С. 260-266. URL: <http://pedosv.kpnu.edu.ua/article/view/168997>

74. Каньоса Н. Г., Олійник О. М. Методика виховання та розвитку дітей раннього віку : навч.-метод. посібн. Київ : Міленіум, 2019. 156 с.

75. Каньоса Н.Г. Адаптація дітей раннього віку до умов закладів дошкільної освіти // Педагогічна освіта : теорія і практика : зб. наук. праць / К-ПНУ імені

Івана Огієнка ; Інститут педагогіки НАПН України [гол. ред. Лабунець В. М.]. Вип. 24 (1-2018). Ч. 2. Кам'янець-Подільський, 2018. С. 248-253. URL: <http://pedosv.kpnu.edu.ua/article/view/188065>

76. Каньоса Н.Г., Пукас І.Л. Вплив ігрової діяльності на формування міжособистісного спілкування дітей старшого дошкільного віку // Актуальні проблеми наступності дошкільної і початкової освіти : збірник матеріалів ІХ Міжнародної науково-практичної конференції / К-ПНУ імені Івана Огієнка, кафедра теорії та методик дошкільної освіти ; [відпов. секр. Н.Г. Каньоса]. Кам'янець-Подільський: Видавець Ковальчук О.В., 2023. С. 111-116.

77. Каньоса Н.Г., Пукас І.Л. Навчально-методичне забезпечення процесу інформатизації вищої освіти // Від творчого педагога до творчої дитини : гармонія партнерської взаємодії : зб. матеріалів VI Всеукраїнської наук.-практ. конф. / К-ПНУ імені Івана Огієнка, кафедра теорії та методик дошкільної освіти, управління освіти і науки Кам'янець-Подільської міської ради ; [відпов. секр. І. Л. Пукас]. Кам'янець-Подільський: Видавець Ковальчук О.В., 2022. С. 81–86. URL: https://drive.google.com/file/d/12Oi-YvGqU4tDNxTZxWYiSwO8L63H9TEP/view?usp=share_link

78. Каньоса Н.Г. Інтеграційний підхід до розвитку, виховання й навчання дітей шляхом реалізації STREAM-освіти // Наукові праці К-ПНУ імені Івана Огієнка: збірник за підсумками звітної наукової конференції викладачів, докторантів і аспірантів. [Електронний ресурс]. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2022. Вип. 21. С. 151-153. <http://elar.kpnu.edu.ua:8081/xmlui/handle/123456789/6229>

79. Каньоса Н.Г. Складові іміджу сучасного закладу дошкільної освіти // Актуальні проблеми наступності дошкільної і початкової освіти : збірник матеріалів V Міжнародної науково-практичної конференції / К-ПНУ імені Івана Огієнка, кафедра теорії та методик дошкільної освіти ; [відпов. секр. К.І. Демчик]. Київ : Міленіум, 2019. С. 74-77.

80. Каньоса Н.Г. Сенсорний розвиток дітей старшого дошкільного віку засобами образотворчого мистецтва // Від творчого педагога до творчої дитини : гармонія партнерської взаємодії : зб. матеріалів III Всеукраїнської науково-практичної конференції / К-ПНУ імені Івана Огієнка, кафедра теорії та методик дошкільної освіти, управління освіти і науки Кам'янець-Подільської міської ради ; [відпов. секр. І. Л. Пукас]. Київ : Центр учбової літератури, 2019. С. 191-200.

81. Каньоса Н.Г. Проблема наступності у роботі закладів дошкільної освіти та початкової школи // Актуальні проблеми наступності дошкільної і початкової освіти : зб. матеріалів IV Міжнародної науково-практичної конференції / К-ПНУ імені Івана Огієнка, кафедра теорії та методик дошкільної освіти ; [відпов. секр.

К. І. Демчик]. Київ : Міленіум, 2018. С. 95-101.

82. Каньоса Н. Г. Наступність у роботі закладів дошкільної освіти та початкової школи як умова успішної адаптації дітей до шкільної освіти // Нові стратегії розвитку початкової освіти в умовах євроінтеграції: матеріали Всеукраїнської наук.-практичної онлайн-конференція з міжнародною участю. 16 травня 2018 р. Івано-Франківськ, 2018. С. 64-69.

83. Керівництво дошкільним навчальним закладом : Інформ.-метод. матеріали на допомогу керівникові ДНЗ. / Упор. Н. Майор, Ю. Манилюк та ін. Тернопіль : Мандрівець, 2006. 168 с.

84. Ковшар О.В. Теоретико-методичні засади організації передшкільної освіти : монографія. Криворізький педагогічний інститут ДВНЗ «Криворізький національний університет» МОН України. Кривий Ріг : Вид. Р.А. Козлов, 2015. 270 с.

85. Комп'ютерні технології в освіті : навч. посібн. / Ю.С. Жарких, С.В. Лисоченко, Б.Б. Сусь, О.В. Третяк. Київ : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2012. 239 с.

86. Крутій К.Л., Стеценко І.Б. Природничо-наукова освіта дошкільників: блоково-тематичне планування на засадах інтеграції та методичні поради. Зима-білосніжка. Запоріжжя : ТОВ «ЛПКС» ЛТД, 2017. 124 с.

87. Крутій К. Л., Маковецька Н. В. Інноваційна діяльність у сучасному дошкільному навчальному закладі : Методичний аспект. Запоріжжя : ЛПКС, 2004. С. 84-86.

88. Крутій К.Л. Освітній простір дошкільного навчального закладу : Монографія : У 2-х ч. Частина перша. Концепції, проектування, технології створення. Запоріжжя : ТОВ «ЛПКС» ЛТД, 2009. 320 с.

89. Кузьмінський А. І., Омеляненко В. Л. Педагогіка родинного виховання : навч. посіб. Київ : Знання, 2006.

90. Лисенко Н.В., Кирста Н.Р., Лазарович Н.Б. Педагогіка українського дошкільця : навчальний посібник для студ. вищ. навч. закладів : у 3 ч. Київ : Слово, 2016. 376 с.

91. Лисенко Н.В. Теорія і практика екологічної освіти : дошкільник – педагог : навчально-методичний посібник для ВНЗ. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2009. 400 с.

92. Лисенко Н.В. Еко-око: дошкільник пізнає світ природи: навчально-методичний посібник. Київ : Видавничий дім «Слово», 2015. 352 с.

93. Лохвицька Л. Розвивальне предметне середовище в дошкільних навчальних закладах : навч.-метод. посіб. : схвалено для використ. в дошкільних навч. закл. Київ : Редакція газет з дошкільної та початкової освіти, 2013. 77 с.

94. Любчак Л.В., Колеснік К.А. Методика організації ігрової діяльності:

практикум. Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. 115 с.

95. Мандруюємо екологічною стежиною: дослідницько-експериментальна діяльність дітей дошкільного віку в природі / авт.-упоряд.: С.Ю. Павлюк, Л.С. Русан, Г.І. Колосінська. Тернопіль: Мандрівець, 2016. 168 с.

96. Маричева О.Б. STREAM-освіта в дошкільному закладі. Система роботи з формування у дітей інженерного мислення. Навчально-методичний посібник. Вінниця : ММК, 2017. URL: http://do2.school19.zp.ua/wpcontent/uploads/2018/01/STREAM_-_osvita_dosvid.pdf

97. Мартинець Л. А. Управлінська діяльність керівника навчального закладу: навч. посібн. Вінниця, 2018. 196 с.

98. Методика виховання та розвитку дітей раннього віку : навч.-метод. посіб. / авт.-упор. Н. Г. Каньоса, Т. Й. Бабюк, І. Л. Пукас. Кам'янець-Подільський : Видавець Ковальчук О.В., 2021. 268 с. URL: <http://elar.kpnu.edu.ua:8081/xmlui/handle/123456789/6009>

99. Методичний кабінет у дитячому садку. Київ : Шк.світ, 2008. 128 с.

100. Методичні рекомендації до Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти 2021р.) URL: <https://osvita.ua/doc/files/news/815/81519/6050be86b4f68482865820.pdf>

101. Методичні аспекти реалізації Базової програми розвитку дітей дошкільного віку «Я у Світі» / О.Л. Кононко, З.П. Плохій, А.М. Гончаренко [та ін.]. Київ : Світич, 2009. 208 с.

102. Михайліченко М.В., Рудик Я.М. Освітні технології: навчальний посібник. Київ : ЦП «КОМПРИНТ», 2016. 583 с. URL: https://www.researchgate.net/publication/316190546_Osvitni_tehnologii

103. Моляко В.О. Функціонування творчого мислення в інформаційно-віртуальному просторі суб'єкта: монографія / В.О. Моляко, Ю.А. Гулько, Н.А. Ваганова [та ін.]; за ред. В.О. Моляко. Київ – Львів : Видавець Вікторія Кундельська, 2021. 194 с. URL: <http://psychology-naes-ua.institute/userfiles/files/Moljako.pdf>

104. Нагаєвська Д.О. STEM-education в Україні. URL: <https://vseosvita.ua/news/stem-education-v-ukraini-372.html>

105. Настільна книга керівника закладу освіти. Готуємося до аудиту та сертифікації /упоряд.: О.П. Семиволос, М.В. Коновалова. Харків : Основа, 2022. 176 с.

106. Наступність дошкільного навчального закладу і початкової школи у вихованні дітей : навчально-методичний посібник / В.І. Кононенко, Н.В. Лисенко, І.М. Шоробура : за заг. ред. Н.В. Лисенко. 2-ге вид. Київ : Слово, 2013. 296 с.

107. Національна доктрина розвитку освіти: Дошкільна освіта в Україні: Нормативно-правове регулювання / [Упоряд. Л. Гураж, Т. Вороніна]. Київ : Вид. дім «Шкіл. світ», 2006. 120 с.

108. Образотворче мистецтво з методикою викладання в дошкільному навчальному закладі : підручник / Сухорукова Г.В., Дронова О.О., Голота Н.М., Янцур Л.А. / За заг. ред. Г.В. Сухорукової. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2010. 376 с. : іл.

109. Організація гурткової роботи в дошкільних навчальних закладах / авт.—уклад. Л.Б. Міщенко. Харків : Основа, 2015. 333, [3] с.

110. Організація дослідно-експериментальної роботи в дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладах: метод. рек. / укл.: В.І. Ковальчук, Г.В. Шапаренко, Л.О. Базиль [та ін.] Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2012. 76 с.

111. Освітні технології: Навч.-метод. посіб. / О.М. Пехота, А.З. Кіктенко, О.М. Любарська та ін.; За заг. ред. О.М. Пехоти. Київ : Видавництво А.С.К., 2002. 255 с.

112. Основи економічних знань та енергозбереження для дітей старшого дошкільного віку : навчально-наочний посібник. Вид. 2-е, виправ. Запоріжжя : ЛПІС. 2016. 80 с.

113. Основи природознавства з методикою в схемах та таблицях: навч. посіб. / упоряд.: Т.М. Дорошенко, В.В. Мацько. Кременчук : ПП «Бітарт», 2019. 46 с.

114. Павелків Р.В., Цигипало О.П. Психодіагностичний інструментарій в умовах дошкільного закладу : Навч. посібник. Кив : Центр учбової літератури, 2013. 225 с. URL: <https://docplayer.net/73345359-Psihodiagnostichniy-instrumentariy-psiiodiagnostichniy-instrumentariy-v-umovah-doshkilnogo-zakladu-zakladu-r-v-pavelkiv-o-p.html>

115. Павелків Р., Цигипало О. Дитяча психологія : Підручник. Київ : Академвидав, 2010. 432 с. <https://subj.ukr-lit.com/dityacha-psixologiya-pavelkiv-r-v/>

116. Палеха Ю.І. Іміджологія : навч. посіб. / за заг. ред. З.І. Тимошенко. Київ : Вид-во Європ. у-ту, 2005. 324 с.

117. Піроженко Т.О. Особистість дошкільника : перспективи розвитку : наук.-метод. посіб. Тернопіль : Мандрівець, 2010. 140с.

118. Пітерс Я. Підвищення якості дошкільної освіти та догляду за дітьми в Україні. ВВЖК. Гент, 2018. 43 с.

119. Поліщук О.В. Педагогічний супровід підготовки студентів до фізичного виховання дітей 2-7 років. Умань : РВЦ «Софія», 2011. 144 с.

120. Поніманська Т. Дошкільна педагогіка : підручник. 3-тє вид., випр. Київ : Академвидав, 2015. 448 с.

121. Поряд і разом: соціалізуємо старшого дошкільника : навч.-метод. посіб. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2018. 252 с.

122. Програми розвитку, виховання і навчання дітей дошкільного віку URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/programi-rozvitku-ditej>

123. Психолого-педагогічний супровід формування особистості дошкільника : колективна монографія / Т. Кочубей, В. Кузь, Л. Іщенко [та ін.]; за заг. Ред. В. Кузя. Умань : ВПЦ «Візіві», 2017. 212 с. URL: https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/6789/7834/1/monograf_suprovid_doshkilnyka.pdf

124. Психолого-педагогічний супровід розвитку дитини раннього і дошкільного віку : сучасні підходи та освітні технології : монографія / Л.В. Іщенко, С. С. Попиченко, Н. П. Кравчук [та ін.]; Умань : Візаві, 2021. 281 с. URL: <http://surl.li/diyfm>

125. Розумне виховання сучасних дошкільнят : методичний посібник / Н. Гавриш, О. Брежнева, І. Кіндрат, О. Рейпольська ; за ред. О. Брежневої. Київ : Слово, 2015. 176 с.

126. Романюк І.А. План роботи закладу дошкільної освіти: принципи, структура, зміст. Крок за кроком до реального плану ефективних дій : метод. посіб. Тернопіль : Мандрівець, 2019. 136 с.

127. Скрипник Н.І. Методична робота в дошкільній освіті : навчально-методичний посібник. Умань : Візаві, 2019. 108 с.

128. Соколовська О.С., Січко І.О. Екологія та природознавство з методикою навчання. Ч. I: навч.-метод. посіб. Миколаїв : СПД Румянцева, 2018. 164 с.

129. Соколовська О.С., Січко І.О. Екологія та природознавство з методикою навчання. Ч. II: навч.-метод. посіб. Миколаїв : СПД Румянцева, 2019. 176 с.

130. Соціалізація дітей старшого дошкільного віку в умовах ДНЗ : монографія / Н. Гавриш, О. Рейпольська та ін. ; за заг. ред. О. Рейпольської. Київ. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2018. 280 с.

131. Соціальна адаптація обдарованої особистості: від дитинства до юності : методичний посібник / К.А. Андросович, Л.І. Ткаченко, Г.В. Ільїна, І.О. Якимова, В.М. Шульга. Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2021. 106 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/728920/2/Posibnyk_Sozialna%20adaptaziya.pdf

132. Софій Н., Найда Ю. Критерії якості дошкільної освіти: звіт за результатами в межах міжнародного проекту. Київ, 2019. 80 с.

133. Степанова Т.М. Навчаємо математики. Формування елементарних математичних уявлень у дітей старшого дошкільного віку. Київ : Генза, 2014. 112 с.

134. Столяренко О.Б., Бабюк Т.Й. Методи психолого-педагогічного дослідження (курс лекцій та практикум) : навч. посібн. Кам'янець-Подільський: ПП Медобори-2006, 2019. 142 с.

135. Сухар В.Л. Ознайомлення із соціально-предметним довкіллям. Молодший дошкільний вік. Харків : Ранок, 2017. 176 с.
136. Сухар В.Л. Ознайомлення із соціально-предметним довкіллям. Середній дошкільний вік Харків : Ранок, 2017. 192 с.
137. Сухар В.Л. Ознайомлення із соціально-предметним довкіллям. Старший дошкільний вік Харків : Ранок, 2017. 240 с.
138. Сучасний дошкільний заклад : середовище для розвитку : навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський : Сисин О.В., 2012. 351 с.
139. Сучасні педагогічні технології. Навчально-методичний посібник / Автор-укладач Федорчук Е.І. Кам'янець-Подільський : АБЕТКА, 2008. 212 с.
140. Теорія та методика співпраці дитячих навчальних закладів з родинами : навч.-метод. посібник // уклад. Н. Г. Каньоса. Кам'янець-Подільський : Видавець ПП Зволейко Д.Г., 2015. 116 с. URL: <http://elar.kpnu.edu.ua:8081/xmlui/handle/123456789/1782>
141. Теорія та технології розвитку дитячої художньої творчості : навч.-метод. посібн. / укладач Н. Г. Каньоса. Кам'янець-Подільський : Видавець ПП Зволейко Д. Г., 2015. 88 с. URL: <http://elar.kpnu.edu.ua:8081/xmlui/handle/123456789/1782>
142. Терещенко О.П., Ветлугина О.П. Розвиток творчості старшого дошкільника в образотворчій діяльності. Київ : Світич, 2009.
143. Формування базових якостей особистості дітей старшого дошкільного віку в ДНЗ : монографія / Г. Беленька, С. Васильєва, Н. Гавриш, В. Маршицька, С. Нечай, О. Остряньська, О. Полякова, В. Рагозіна, О. Рейпольська, Н. Шкляр ; за заг. ред. О. Рейпольської. Харків : Друкарня Мадрид, 2015. 330 с.
144. Формування інноваційного простору дошкільної освіти : наук.-метод. посіб. / упоряд. Н.В. Любченко, О.А. Прокопенко, А.С.Виноградова; за ред. Є.Р. Чернишової. Київ : Ун-т менедж. освіт НАПН України. 2012. Ч. 1. 112 с.
145. Шаповалова Н., Левченко В., Остапюк Г. Моніторинг досягнень дітей дошкільного віку згідно з Базовим компонентом дошкільної освіти: метод. посіб. Тернопіль : Мандрівець, 2021. 228 с.
146. Швайка Л.А. Методична робота в ДНЗ. Харків : Вид. група «Основа», 2017. 304 с.
147. Шевцова О.А. Організація пізнавальної діяльності в ДНЗ. Харків : Вид. група «Основа», 2009. 300 с.
148. Щербакова К.Й. Методика формування елементів математики у дошкільників. Київ: В-во Європейського університету, 2011. 262 с.
149. STEM-освіта в Україні та США : актуальні тенденції : [монографія] / В.В. Бойченко, М.А. Бойченко, А.А. Сбруєва. Суми : СумДПУ імені

А.С. Макаренка, 2021. 230 с.

150. STREAM-освіта, або Стежинки у Всесвіт : альтернативна програма формування культури інженерного мислення в дошкільників / автор. колектив ; наук. керівник К.Л. Крутій. Запоріжжя : ТОВ «ЛПІС» ЛТД, 2018. 146 с.

Інформаційні та освітні ресурси

1. Бібліотеки України. URL : <https://library.vn.ua/for-users/catalogues-online-resources/biblioteki-ukraini>
2. Національні бібліотеки світу. URL : <https://library.vn.ua/for-users/catalogues-online-resources/biblioteki-svitu>
3. Бібліотека Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. URL : <https://library.kpnu.edu.ua/>
4. Сайт Міністерства освіти і науки України: дошкільна освіта. URL : <https://mon.gov.ua/ua/tag/doshkilna-osvita>
5. Електронні журнали: Всеукраїнський науково-методичний журнал «Дошкільне виховання». URL : <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/suchasne-doshkillya-pid-krilami-zahistu/vseukrayinskij-naukovo-metodichnij-zhurnal-doshkilne-vihovannya>
6. Електронні журнали: «Дошкільне виховання», «Джміль»: огляд номерів журналів. URL : <https://jmil.com.ua/dv>
7. Матеріали міністерства освіти і науки України. URL : <https://mon.gov.ua/ua/tag/nauka>
8. Освіта.ua. URL : <http://osvita.ua/school/63379/?fbclid=IwAR3lxL0a7sMHI9OygbCvh68vKwcDDhYUL2t5mISuDUrsgqAsD7aa3CcP-SA>
9. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського. URL : <http://dnpb.gov.ua/ua/>
10. Державна науково-технічна бібліотека України. URL : <http://gntb.gov.ua/ua/>
11. Електронна бібліотека авторефератів дисертацій (Ресурси Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського). Повні тексти авторефератів дисертацій, захищених в Україні з 1998 р. (мультидисциплінарна). URL : http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis64r_81/cgiirbis_64.exe?C21COM=F&I21DBN=ARD_EX&P21DBN=ARD&S21FMT=&S21ALL=&Z21ID=
12. Електронна бібліотека Інституту педагогіки НАПН України. URL : <https://undip.org.ua/library/>

13. Електронні Архіви (репозитарії) учасників проекту «ЕЛІБУКР: Електронна бібліотека України». URL : <http://www.elibukr.org/index.php/uk/konsortsium/elektronni-arkhivu>
14. Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника. URL : <http://www.lsl.lviv.ua/>
15. Наукова періодика України. Українські наукові періодичні видання, представлені в фонді Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського як у друкованому, так і в електронному вигляді (мультидисциплінарна). URL : <http://www.nbu.gov.ua/portal/>
16. Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого. URL : <http://www.nplu.org/>
17. Національний репозитарій академічних текстів. URL : <https://nrat.ukrintei.ua/>
18. Одеська національна наукова бібліотека. URL : <http://www.odnb.odessa.ua/>
19. Харківська державна наукова бібліотека імені В.Г. Короленка. URL : <http://korolenko.kharkov.com/>
20. Реферативна база даних «Україніка наукова» (Ресурси Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського). Національні реферативні ресурси, представлені у галузевих серіях Українського реферативного журналу «Джерело». Охоплює природничі, технічні, суспільні, гуманітарні та медичні науки (мультидисциплінарна). URL : http://www.irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?C21COM=F&I21DBN=REF&P21DBN=REF&S21CNR=20&Z21ID=
21. Освітній сайт: «Розвиток дитини». URL : <https://childdevelop.com.ua/>
22. Педрада. Портал освітян України. URL : <https://oplatforma.com.ua/>
23. Освітній портал «Педагогічна преса». URL : <http://pedpresa.ua/>
24. Освітній портал «Класна Оцінка». URL : <https://klasnaocinka.com.ua/>
25. Освітній портал «Op.ua». URL : <https://op.ua/>
26. Портал сучасних педагогічних ресурсів. URL : <https://znannya.info/>
27. EdEra. Цей освітній проект ставить за мету зробити освіту якісною і доступною. В рамках курсів пропонуються інтерактивні лекції, конспекти. В кінці здається іспит. Для використання матеріалів ресурсу потрібно зареєструватися. Навчання безкоштовне з можливістю віддячити команді після закінчення курсу.
28. EdEra Books. Сервіс інтерактивної освітньої літератури. URL : <https://www.edera.com/books/>
29. Prometheus. Проект пропонує безкоштовні курси (відеолекції) від викладачів провідних ЗВО країни. Навчання безкоштовне. Для початку занять потрібно зареєструватися. URL : <https://prometheus.org.ua/>
30. Національна освітня платформа «Всеосвіта». URL : <https://vseosvita.ua/>

31. На урок. Освітній проєкт, що містить актуальні методики та дієві прийоми для професійної творчості вчителів. URL : <https://naurok.com.ua/>
32. Педрада. Портал освітян України. URL : <https://oplatforma.com.ua/>
33. Академія розвитку інтелекту SMARTUM. Блог. Все про розвиток, виховання і навчання дітей. URL : https://smartum.com.ua/about_us/blog/
34. Всімосвіта. URL : https://vsimosvita.com/?_sft_classes=doshkilne-vihovannya
35. Vihovateli.com.ua. Сайт для вихователів дитячих садків. URL : <https://vihovateli.com.ua/index.htm>
36. Соробан. Школа усного рахунку. URL : http://kievskiy-ruo.edu.kh.ua/navchaljnovihovnij_proces/doshkiljna_osvita/vikoristannya_innovacijnih_pedagogichnih_tehnologij_u_doshkiljnih_navchaljnih_zakladah/
37. Проєкт «Дерево казок». URL : <https://derevo-kazok.org/interesting-article/>
38. Сайт «Казкар». URL : <http://kazkar.info/>
39. BASE (Bielefeld Academic Search Engine). Одна з найбільших у світі пошукових систем, що спеціалізується на пошуку наукових документів відкритого доступу в Інтернеті. Підтримується бібліотекою університету Білефельд – Німеччина. Є можливими кілька варіантів сортування результатів списку. Доступна опція «Уточнення результатів пошуку» (за автором, предметним заголовком, роком, типом ресурсу та мовою) (мультидисциплінарна). URL : <https://www.base-search.net/>
40. Brill's Open Access Content. Одне з найбільших видавництв з відкритого доступу в гуманітарних та соціальних науках. Починаючи з 2009 року, в Brill публікували 400 книг із відкритим доступом, 25 повних журналів відкритого доступу та сотні статей із відкритим доступом (мультидисциплінарна). URL : <https://brill.com/browse?access=open&level=child&pageSize=10&sort=datedescending>
41. Dimensions. Проєкт організації Digital Science (Лондон, ВБ) - це інформаційно-дослідна система, яка полегшує пошук та доступ до найрелевантнішої інформації, аналіз академічних та більш широких результатів досліджень. Розроблена у співпраці з понад 100 провідними науково-дослідними організаціями по всьому світу, вона вперше об'єднує понад 128 мільйонів публікацій, грантів, журнальних політик, даних та показників, що дозволяє користувачам досліджувати понад 4 мільярди зв'язків між ними (мультидисциплінарна). URL : <https://app.dimensions.ai/discover/publication>
42. DOAB (Directory of Open Access Books). Доступ до метаданих та повних текстів книг академічних видавництв у відкритому доступі в мережі Інтернет. Сервіс дає можливість здійснювати пошук книг за наступними параметрами: назва книги, автор, ключові слова, анотації до книг, видавець, ISSN/ISBN

книги чи за всіма перерахованими елементами. Переглядати зміст сервісу можна за назвами в алфавітному порядку, за предметними рубриками та за видавцем (мультидисциплінарна). URL : <http://www.doabooks.org/>

43. DOAJ (Directory of Open Access Journals). Каталог наукових журналів відкритого доступу. Сервіс надає доступ до повнотекстових рецензованих наукових та академічних журналів з усіх галузей знань та різними мовами. Каталог містить 12187 назв журналів зі 128 країн світу (мультидисциплінарна). URL : <http://www.doaj.org/>
44. EBSCO Open Dissertations. Реферативна база даних відкритого доступу, що містить понад 172 тис. записів на американські дисертації, захищених в університетах США від 1902 до сьогодні. Описи містять посилання на повні тексти дисертацій, якщо вони розміщені в інституційних репозитаріях своїх установ. Пошук можна здійснювати за автором, назвою, тематикою, університетом та по тексту рефератів (мультидисциплінарна). URL : <http://search.ebscohost.com/>
45. ELibUkr. Електронна бібліотека України: створення Центрів знань в університетах України. URL : <http://www.elibukr.org/>
46. EZB (Elektronische Zeitschriftenbibliothek). Бібліотека електронних журналів, що пропонує швидкий, структурований та уніфікований доступ до повних текстів наукових журналів. EZB містить 50 032 назв, у тому числі 6 592 оригінальних електронних журналів, з усіх галузей знань. 25 521 журналів знаходяться у вільному доступі. EZB – кооперативний сервіс 557 бібліотек з Німеччини, підтримується університетською бібліотекою м. Регенсбург (мультидисциплінарна). URL : <http://rzblx1.uni-regensburg.de/ezeit>
47. The Free Library. Заснований у 2003 році ресурс пропонує безкоштовні повнотекстові версії класичних літературних творів від сотень відомих авторів, біографії, зображення. Нещодавно Вільна бібліотека була розширена, щоб включити масивну колекцію періодичних видань із сотень провідних публікацій, що стосуються бізнесу та фінансів, комунікацій, культури, охорони здоров'я, гуманітарних наук, права, політики, технологій та соціальних наук (мультидисциплінарна). URL : <https://www.thefreelibrary.com/>
48. Google books. Проект з оцифрування книг від Google. Через цей сервіс доступний повнотекстовий пошук в книгах, оцифрованих Google та партнерами проекту Google books – провідними бібліотеками світу. Бібліотека Google містить понад 15 млн. книг, доступних у повних текстах або представлених для перегляду лише декількома сторінками для ознайомлення (мультидисциплінарна). URL : <http://books.google.com/>
49. Google Scholar. Дозволяє користувачам здійснювати пошук цифрової копії

статей. Наукові результати пошуку генеруються з використанням посилань з повнотекстових журнальних статей, технічних звітів, препринтів, дисертацій, книг та інших документів, у тому числі обраних веб-сторінок, які вважаються «науковими» (мультидисциплінарна). URL : <https://scholar.google.com/>

50. Hathitrust Digital Library. Партнерство провідних науково-дослідних інститутів та бібліотек, які працюють над тим, щоб забезпечити збереження та доступність культурних надбань у майбутньому. Місія Hathitrust полягає в тому, щоб сприяти науці шляхом збору, організації, збереження, спілкування та обміну досвідом людських знань. На сьогодні в базі даних оцифровано 16 369 927 примірників, 9 777 129 назв книг, 439 659 назв журналів (мультидисциплінарна). URL : <https://www.hathitrust.org/>
51. Journals4Free. Портал журналів відкритого доступу з понад 7000+ назв академічних журналів! Пошук можна здійснювати за категоріями, мовою, чи присутністю в базах даних (мультидисциплінарна). URL : <http://www.journals4free.com/>
52. MDPI (Multidisciplinary Digital Publishing Institute). Видавець науково-технічних журналів відкритого доступу. 222 академічні журнали, у тому числі 55 журналів з імпаکت-фактором (мультидисциплінарна). URL : <https://www.mdpi.com/>
53. OAPEN (Open Access Publishing in European Networks). Міжнародний проект відкритого доступу до монографій в галузі гуманітарних та соціальних наук. Повні тексти в pdf форматі. OAPEN містить монографії англійською (362), німецькою (138), італійською мовою (114), тощо (мультидисциплінарна). URL : <https://www.oapen.org/>
54. Open Library. Сайт, що має на меті створити каталог книжок, що коли-небудь видавалися. Функціонує за принципом Вікіпедії – створення окремої сторінки для окремої книги самими користувачами. Крім каталогу книг, ресурс надає вільний доступ до електронних книг (сьогодні – більше 1 мільйона назв) (мультидисциплінарна). URL : <https://openlibrary.org/>
55. Open Ukrainian Citation Index (OUCI). Open Ukrainian Citation Index (OUCI) – це пошукова система і база даних наукових цитувань, які надходять від усіх видань, що використовують сервіс Cited-by від Crossref та підтримують Initiative for Open Citations (мультидисциплінарна). URL : <https://ouci.dntb.gov.ua/>
56. Project Gutenberg. Ресурс пропонує вільний доступ до е-книжок, містить близько 45 000 книг, вільних для читання та завантаження (у форматах .epub та .mobi) (мультидисциплінарна). URL : <http://www.gutenberg.org/>
57. Project Muse Open Access Content. Project MUSE пропонує книги та журнали з відкритим доступом від відомих університетських та наукових товариств

США та Європи (мультидисциплінарна). URL : https://muse.jhu.edu/search?action=oa_browse

58. PsyArXiv. PsyArXiv – це сховище препринтів для психологічних наук, відкрите у грудні 2016 року (психологія). URL : <https://psyarxiv.com/>
59. ROAR (Registry of Open Access Repositories). Портал, що уніфікує доступ до близько 5 000 репозитаріїв з усього світу. Можливість пошуку: за географічною ознакою, за системою, яка архівує (програмне забезпечення), за типом змісту. Створений та підтримується University of Southampton (UK) (база даних інституційних репозитаріїв). URL : <http://roar.eprints.org/>
60. Science . gov. Портал, що надає доступ до урядової інформації та результатів наукових досліджень федеральних інституцій та 14 федеральних агенцій США. Science.gov забезпечує пошук у 43 наукових базах даних і 200 мільйонах сторінок. (мультидисциплінарна). URL : <http://www.science.gov/>
61. Scilit. Безкоштовна база даних для вчених, яка використовує новий метод для збору даних та індексації наукового матеріалу. Сканери щодня отримують останні дані з CrossRef та PubMed, що дозволяє швидко додавати недавно опубліковані статті до Scilit. Ця база даних наукових робіт розроблена та підтримується видавцем відкритого доступу MDPI. Назва бази походить від двох слів «scientific» та «literature». (мультидисциплінарна). URL : <https://www.scilit.net/>
62. Scopus. Scopus – бібліографічна та реферативна база даних й інструмент для відстежування цитованості статей, опублікованих в наукових виданнях. Scopus – база даних, яка: не містить повних текстів статей, однак може включати посилання на повні тексти в першоджерелах і списки всіх бібліографічних посилань, що зустрічаються в кожній публікації, що дозволяє отримати найповнішу бібліографію по темі, переглянути індекс цитування публікації, h-index автора, обрати журнал для публікації (мультидисциплінарна). URL : <https://www.scopus.com/>
63. SPN (Social Psychology Network). Соціальна та навчальна мережа з психології. На її сторінках розташовано більше 18 000 посилань на ресурси, пов'язані з психологією, в т.ч. інформацію про організації, академічні установи, публікації, особистості, навчальні курси, програмне забезпечення, онлайн-дослідження та ін. веб-ресурси (психологія, соціологія). URL : <http://www.socialpsychology.org/>
64. Web of Science. Наукометрична база даних цитувань від компанії Clarivate, що пропонує доступ до бібліографії наукових статей з престижних періодичних видань, книг та матеріалів наукових конференцій із зазначенням реальної цитованості цих матеріалів (мультидисциплінарна). URL : <http://apps.webofknowledge.com/>

ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ПРЕЗЕНТАЦІЙ

1. **Презентація має бути лише фоном для усного повідомлення матеріалу**, вона не повинна відволікати увагу від доповідача, аудиторія повинна слухати і сприймати матеріал, а не лише переглядати картинки на екрані.
2. **Під час оформлення мультимедійної презентації доцільно використовувати:**
 - 1) не надто яскраві кольори (рекомендується застосовувати для тла холодні тони зелено-синьої гама або невиразні текстури);
 - 2) не більше ніж три кольори на одному слайді (при цьому кольори тексту та фону мають бути контрастними, рекомендується застосовувати кольорові схеми «темний текст на білому фоні»);
 - 3) недовгі речення та формулювання з незначною кількістю прийменників, кожен слайд має відображати одну думку;
 - 4) виразні та помітні заголовки;
 - 5) обґрунтовану кількість слайдів (якщо слайди мають служити не тільки фоном для мови, а ще й джерелом важливої інформації, то 10 слайдів повинні бути показані за 20 хвилин, а мінімальний розмір шрифту має дорівнювати 30);
 - 6) не більше ніж 15 рядків тексту чи два зображення із коментарями на одному слайді;
 - 7) таблиці, схеми, текстові слайди тощо мають чергуватися.
3. **У процесі оформлення мультимедійної презентації слід дотримуватись таких технічних вимог:**
 - 1) надавати переваги горизонтальному розташуванню інформації;
 - 2) найважливішу інформацію подавати в центрі екрану;
 - 3) усі таблиці, схеми, діаграми, графіки тощо мають мати назву, яка в таблицях розташовується над, а в інших різновидах – під зображенням;
 - 4) надавати перевагу шрифтам «без насічок» (Arial, Calibri та інші) – їх легше читати з відстані;
 - 5) розмір шрифтів має бути в межах: 22-28 пт – для заголовків, 18-22 пт – для основного тексту, 16-20 пт – для підписів зображень, 14-16 пт – для номерів слайдів;
 - 6) номер слайда розташовується у правому верхньому кутку, на титульному та завершальному слайдах номер не ставиться.
4. **Кожен слайд має містити:**
 - *стислий виклад матеріалу*, максимальну інформативність тексту з

використанням слів і скорочень уже знайомих аудиторії;

- **короткі та лаконічні заголовки**, які мають привертати увагу та узагальнювати основні положення слайду;
- **важлива інформація** (висновки, визначення, правила тощо) подається великим шрифтом і розміщується у лівому верхньому кутку слайда, кожному положенню (ідеї) треба відводити окремий абзац. Головна ідея викладається у першому рядку абзацу;
- **другорядна інформація** розміщується внизу слайда;
- **для ілюстрації найважливіших фактів**, що дає можливість подати матеріал компактно і наочно, використовують таблиці, діаграми, схеми тощо, пояснення розміщуються якнайближче до ілюстрацій, з якими вони мають з'являтися одночасно на екрані;
- **кожен слайд має відобразити одну думку**. Поданий на ньому текст має складатися з коротких слів і простих речень. Рядок має містити 6-8 слів, а загальна кількість слів не повинна перевищувати 50;
- **підписи до ілюстрацій розміщуються під нею** (до графіків, схем, фотографій тощо) і для таблиць над нею;
- **кількість блоків** статистичної інформації на одному слайді має бути не більше чотирьох;
- **уся текстова інформація** ретельно перевіряється на відсутність орфографічних, граматичних і стилістичних помилок, дієслова пишуться в одній часовій формі.

5. Вимоги до врахування фізіологічних особливостей сприйняття кольорів і форм.

Створюючи слайди, треба враховувати:

- 1) стимулюючі (теплі) кольори (червоний, оранжевий, жовтий) сприяють збудженню нервової системи і діють як подразники, а дезінтегруючі (холодні) кольори (фіолетовий, синій, блакитний, синьо-зелений, зелений) заспокоюють її і викликають сонливий стан;
- 2) найкращим поєднанням кольорів шрифту і фону є: білий на темно-синьому, чорний на білому, жовтий на синьому;
- 3) будь-який другорядний об'єкт, що рухається (анімований), знижує якість сприйняття матеріалу, відвертає увагу, порушує її динаміку;

Створюючи слайд, треба пам'ятати, що людина спроможна одночасно запам'ятовувати не більше трьох фактів, висновків, визначень, поданих на одному слайді.

6. Вимоги до демонстрацій презентацій:

- 1) показ слайда повинен супроводжуватися **усним мовленням доповідача**, що

- пояснює, коментує чи описує інформацію на екрані, але не переказує її;
- 2) момент появи слайда на екрані не обов'язково повинен збігатися з коментарем доповідача – слухачам потрібно дати деякий час на самостійний його перегляд;
 - 3) **не рекомендується** під час презентації говорити в однаковому темпі та з однаковою гучністю, одноманітно рухатися перед аудиторією або не рухатися зовсім – усі ці чинники треба чергувати для уникнення «відключення» слухачів від змісту дослідження.

Навчальне електронне видання

КАНЬОСА Наталія Григорівна,

кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри теорії та методик дошкільної освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка

БАБЮК Тетяна Йосипівна,

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії та методик дошкільної освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО НАПИСАННЯ
ТА ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 012 ДОШКІЛЬНА ОСВІТА**

Навчально-методичний посібник

Підписано до друку 04.05.2023 р. Формат 60x84/16
Ум. друк. арк. 8,49. Зам. 092

Видавець Ковальчук О.В.

32315, Хмельницька обл., м. Кам'янець-Подільський,
вул. Васильєва, 13, корп. А, 37.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 7057 від 25.05.2020 р.